

**TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ MÜZECİLİĞİN
YANSIMALARI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME:
SADBERK HANIM MÜZESİ ÖRNEĞİ**

Hatice BALTACI

**Yüksek Lisans Tezi
Arkeoloji Anabilim Dalı
Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU
2015
Her Hakkı Saklıdır**

**T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ARKEOLOJİ ANABİLİM DALI**

Hatice BALTACI

**TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ MÜZECİLİĞİN YANSIMALARI
ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: SADBİRK HANIM MÜZESİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TEZ DANIŞMANI
Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU**

ERZURUM-2015

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

TEZ BEYAN FORMU

15.12.2015

SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

BİLDİRİM

Atatürk Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine göre hazırlamış olduğum "**TÜRKİYE'DE ÇAĞDAŞ MÜZECİLİĞİN YANSIMALARI ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: SADBİRK HANIM MÜZESİ ÖRNEĞİ**" adlı tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kağıt ve elektronik kopyalarının Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Lisansüstü Eğitim-Öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

- Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim/Raporum sadece Atatürk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin/Raporumun 3 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Hatice BALTACI

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ KABUL TUTANAĞI

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Prof. Dr. Mehmet Karasözöglü danışmanlığında, Halice Baltacı tarafından hazırlanan bu çalışma 15 / 12 / 2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından, ARKEOLOJİ Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Mehmet Karasözöglü İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Zerrin Aygün Tavukçu İmza:

Jüri Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Halis Korucu İmza:

Yukarıdaki imzalar adı geçen öğretim üyelerine aittir. / /

Prof. Dr. Mustafa YILDIRIM
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	III
ABSTRACT	IV
RESİMLER DİZİNİ	V
ÇİZİMLER DİZİNİ.....	VII
ŞEKİLLER DİZİNİ	VIII
ÖNSÖZ.....	IX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM**MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ**

1.1. MÜZE KAVRAMI.....	3
1.2. DÜNYADA MÜZECİLİK.....	6
1.3. TÜRKİYE’DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ.....	10
1.3.1. Osmanlı Dönemi Müzeciliği	12
1.3.2. Cumhuriyet Dönemi ve Günümüze Kadar Müzecilik.....	15

İKİNCİ BÖLÜM**ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK VE TEMEL İŞLEVLERİ**

2.1. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK	19
2.2. MÜZELERİN TEMEL İŞLEVLERİ.....	25
2.2.1. Koruma	26
2.2.2. Araştırma	30
2.2.3. İletişim.....	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**ÖZEL MÜZECİLİK VE SADBİRK HANIM MÜZESİ’NİN****DEĞERLENDİRİLMESİ**

3.1. KOLEKSİYONCULUK VE TÜRKİYE’DE ÖZEL MÜZECİLİK.....	39
3.2. SADBİRK HANIM MÜZESİ’NİN ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	46

3.2.1 Sadberk Hanım Müzesi Form Değerlendirmesi (Mimari/Mekansal Özellikler).....	47
3.2.2. Sadberk Hanım Müzesi Tür Değerlendirmesi.....	50
3.2.3. Sadberk Hanım Müzesi İşlev Değerlendirmesi.....	53
3.2.3.1. Koruma	53
3.2.3.2. İletişim	56
3.2.3.3. Araştırma	62
3.2.4. Değer Üretimi.....	63
SONUÇ.....	66
KAYNAKLAR	69
EKLER.....	75
EK 1. Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik	75
EK 2. SERGİLER.....	82
EK 3. ÇİZİMLER.....	85
EK 4. RESİMLER.....	88
EK 5. Türkiye’de Mevcut Özel Müzelerin Listesi	108
ÖZGEÇMİŞ.....	119

ÖZET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKİYE’DE ÇAĞDAŞ MÜZECİLİĞİN YANSIMALARI ÜZERİNE BİR
DEĞERLENDİRME: SADBBERK HANIM MÜZESİ ÖRNEĞİ

Hatice BALTACI

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU

2015, 119 sayfa

Jüri: Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU
Yrd. Doç. Dr. Zerrin Aydın TAVUKÇU
Yrd. Doç. Dr. Halim KORUCU

2000’li yıllarla birlikte Türkiye’de yoğun bir müzecilik faaliyetinin başladığı görülür. Tarihsel açıdan temel görevi kültürü koruma zemininde gelişen Türkiye müzeciliği sayısı artan özel müzelerle birlikte kültürün paylaşıldığı yaşatıldığı bilginin üretildiği çağdaş kurumlar olarak varlığını sürdürme çabasına girmiştir. Gerek devlet müzeleri gerekse özel müzeler kendilerini “çağdaş müze” olarak yeniden tanımlamak zorunda kalmaktadır. Söz konusu çağdaş kavramının müzeolojik çerçevesinin ne olduğu nasıl olması gerektiği sorusuna çözüm önerileri getirebilmek, politikalar üretebilmek için bilimsel çalışmalara gereksinim vardır.

Bu tez çalışması Europa Nostra ödülüne layık görülen Sadberk Hanım Müzesi üzerinden Türkiye’de çağdaş müzeciliğin yansımaları üzerine bir değerlendirme yapabilmek amacı taşımaktadır. Tez kapsamında geliştirilen standart çağdaş müze model önerisiyle müzeler form, tür, işlev ve değer üretimi olarak dört ana başlık ve alt başlıklar altında incelenmiş hem teorik hem de uygulama açısından önemli kriterler saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: müzeoloji, müze, özel müze, çağdaş müzecilik, Sadberk Hanım Müzesi

ABSTRACT**MASTER THESIS****A STUDY ON THE REFLECTIONS OF CONTEMPORARY MUSEOLOGY IN
TURKEY: SADBERK HANIM MUSEUM SAMPLE****Hatice BALTACI****Advisor: Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU****2015, Page: 119****Jury: Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU
Assist. Prof. Dr. Zerrin Aydın TAVUKÇU
Assist. Prof. Dr. Halim KORUCU**

It is observed that museology in Turkey has become intense after 2000s. While from an historical perspective, its fundamental task is to conserve the culture, with the foundation of private museums, museology in Turkey got into the effort of maintaining its existence as contemporary institutions where culture is shared and knowledge is produced. Both state and private universities are obliged to define themselves as a “contemporary museum” once again. It is required to carry out scientific studies in order to offer answers to the question of what the museological framework of that contemporary concept is and to produce policies.

This thesis study aims to carry out an assessment on the reflections of contemporary museum studies in Turkey on the basis of Sadberk Hanım Museum, deemed worthy of Europa Nostra award. With the suggestion of standard museum model developed within the framework of this thesis, museums are analyzed under four main headings such as form, type, function and value production and it is aimed to determine significant criteria in terms of both theory and application.

Keywords: Museology, museum, private museum, contemporary museology, Sadberk Hanım Museum

RESİMLER DİZİNİ

Resim 1. Sadberk Hanım Müzesi	88
Resim 2. İznik Çini Vitrin Düzenleme	89
Resim 3. Sadberk Hanım Müzesi	89
Resim 4. Sadberk Hanım Müzesi Erken İslam Sanatı	90
Resim 5. Sadberk Hanım Müzesi, Eyyubi ve Memluk Sanatı	90
Resim 6. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu	91
Resim 7. Sadberk Hanım Müzesi, Osmanlı Dokuma Örnekleri.....	91
Resim 8. Sadberk Hanım Müzesi, 19. Yüzyıl Yelpazeleri	92
Resim 9. Sadberk Hanım Müzesi Kahve İkramı	92
Resim 10. Sadberk Hanım Müzesi, Lohusa Şerbeti İkramı.....	93
Resim 11. Sadberk Hanım Müzesi, Damat Traşı	93
Resim 12. Sadberk Hanım Müzesi, Sünnet Merasimi	94
Resim 13. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası Vitrini	94
Resim 14. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eser	95
Resim 15. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eserler M.Ö. 3.bin	95
Resim 16. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eserler M.Ö. 2.bin	96
Resim 17. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Hitit Eserleri	96
Resim 18. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Urartu Eserleri	97
Resim 19. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Firig Eserleri.....	97
Resim 20. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Miken Çağı.....	98
Resim 21. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Geometrik Dönem	98
Resim 22. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Orientalizan ve Erken Arkaik Dönem.....	99
Resim 23. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Attika Seramikleri	99
Resim 24. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Lidya Seramikleri	100
Resim 25. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, M.Ö. 5. Yüzyıl Seramikleri	100
Resim 26. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, M.Ö. 6.ve 4. Yüzyıl Seramikleri	101

Resim 27. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Hellenistik Eserler	101
Resim 28. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Roma Dönemi	102
Resim 29. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Süs Eşyaları	102
Resim 30. Sadberk Hanım Müzesi, Tekstil Restorasyonu	103
Resim 31. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi	103
Resim 32. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi	104
Resim 33. Sadberk Hanım Müzesi , Bahçe Düzenlemesi	105
Resim 34. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi	106
Resim 35. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi	106
Resim 36. Sadberk Hanım Müze Kütüphanesi.....	107

ÇİZİMLER DİZİNİ

Çizim 1. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı.....	85
Çizim 2. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı.....	86
Çizim 3. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı.....	87

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1.1. L. De Laborde Konya Şehrinin Surlarını Gösterir Oyma Baskı.....	11
Şekil 2.1. Standart Çağdaş Müze Model Önerisi.....	20
Şekil 2.2. Newyork Guggenheim Müzesi (URL-1).....	21
Şekil 2.3. Berlin Yeni Ulusal Galeri- Mies Van Der Rohe, (URL-2).....	22
Şekil 2.4. İspanya Bilboa Guggenheim Müzesi, (URL-3).....	23
Şekil 2.5. Müze Araştırma İşlevi Anlama Şeması,	31
Şekil 2.6. Müzelerde Yorumlama Etkinliği Şeması,	34

ÖNSÖZ

Kültürel mirasa sahip çıkmak için kültür varlıklarını değişen, dönüşen, ihtiyaç ve isteklere göre kullanmak, kültür mirasını gelecek kuşaklara doğru aktarmak, toplumun müzeler üzerinden kültürel varlıkları anlaması ve kimlik oluşturması önem arz eder.

Bu çalışma da, bilgiyi üreten, depolayan, sahip olduğu bilgiyi değerlendirerek topluma sunan kurumlar olarak müzelerin, dünden bugüne gelişen teknolojik gelişmeler ile birlikte zimmetinde tuttuğu kültür varlıklarının en doğru biçimde aktarılması için hangi yöntemleri kullandıkları ele alınmış ve Türkiye'nin ilk özel müzesi kabul edilen Sadberk Hanım Müzesi'nin Türk müzecilik sistemi içerisinde ki konumu form, tür ve işlev çerçevesinde, çeşitli kriterler göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların müzecilik literatürüne ve müzecilik faaliyetlerinde minimum standartların ne olduğunun tespit edilerek çağdaş müzeciliğin temellerinin gelişimine katkı sağlanması ve toplum da değer üretimi amaçlanmıştır.

Tez çalışmamın tamamlanma sürecinde danışmanım olmayı kabul ederek, verdiği destek ve tavsiyelerden dolayı Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Bölüm Başkanı Sn. Prof. Dr. Mehmet KARAOSMANOĞLU'na; Sadberk Hanım Müzesi çalışanlarına, maddi ve manevi desteği nedeniyle eşime, annesiyle geçireceği zamanı bu çalışmaya ödünç veren Kerem'e ve beni bu günlere getiren anne ve babama teşekkürü borç bilirim.

Erzurum – 2015

Hatice BALTACI

GİRİŞ

Bu çalışmada müzeciliğin tarihsel süreç içerisindeki gelişimi irdelemiş, 21. yüzyıl başlarına gelindiğinde temel uygulama alanları netlik kazanmıştır. Çağın ihtiyaçları değişirken belirlenen kültür politikaları, diğer kültürel alanlarda olduğu gibi müzecilik faaliyetlerine yansımıştır. Temelde esas görevi insanlığın ortak mirası sayılan kültürel mirası korumak olan müzeler günümüzde sadece eserlere karşı sorumlu değil aynı zamanda topluma karşıda sorumlu tutulmaktadır. Bu bağlamda gerek Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM) gerekse T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile birçok araştırmacı müzeciliği tanımlamaktadır. Son yıllarda müzelerin hızla çeşitlenmesi hem devlet müzelerinin hem de özel müzelerin sayısal artışı dikkate alındığında temel unsurların netlik kazanarak, etişin en doğru biçimde oluşması konunun önemine işaret etmektedir. Oluşturulan kültür politikalarının etkin şekilde yürütülmesini sağlamak üzere öneriler sunan bu çalışmanın önemi de, ilişkili konuları müze üzerinde ele alan ve değerlendiren bir çalışma olmasıdır.

Konusu “Türkiye’de Çağdaş Müzeciliğin Yansımaları Üzerine Bir Değerlendirme: Sadberk Hanım Müzesi Örneği” olan bu çalışmanın amacı; bir değişim yaşayan müzecilik anlayışının doğru uygulama yöntemleri içerisinde müzenin toplumsal rolü ile esere karşı görevini, etkin şekilde yürütülmesinin önemini ortaya koymaktır. Çalışma kapsamında geliştirilen Standart Çağdaş Müze Modeli (Şekil 2.1), çağdaş müzeyi en temel haliyle form, tür, işlev çerçevesini oturtarak toplum hayatında değer üretimine katkı sağlamaktadır.

Bu amaçla çalışmada, Sadberk Hanım Müzesi üzerinden müzeciliğin işlevlerinin önemi, içerik ve kapsamının belirlenmesi ile kültür politikalarının uygulama sorunlarına neden olan faktörler ele alınmış ve bu sorunların çözümüne yönelik öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın yönteminde literatür incelemesi titizlikle yapılmış yerli yabancı bir çok kaynak taranmış çok sayıda araştırmacının akademik çalışmalarından yararlanılarak alan çalışma şekliyle de desteklenmiştir. Alan araştırması tarafımdan, Sadberk Hanım Müzesi çalışanlarıyla yüz yüze görüşme şeklinde gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın giriş kısmında konunun önemine, amacına, kapsamına ve çalışma yöntemlerine değinildikten sonra birinci bölümünde müzenin tarih içinde geçirdiği değışimlerden bahsedilmiş dünyada ve Türkiye'deki gelişiminden söz edilmiştir.

İkinci bölümde çağdaş müzecilik değerlendirilmiş ve müzeciliğin temel fonksiyonlarına değinilerek elde etme, koruma, depolama, kayıt/envanter, sergileme ve eğitim gibi konuları kapsayan koruma, araştırma ve iletişim olmak üzere üç üst başlık altında değerlendirme yapılmıştır.

Üçüncü bölümde Türkiye'de özel müzeciliğe değinilmiş, kişisel mekânların müzeye dönüştürülmesi üzerinde durulmuş ve Sadberk Hanım Müzesi form, tür, işlev çerçevesinde değerlendirilerek toplum hayatında değer üreten çağdaş müzecilik bağlamında konumu ortaya konmuştur.

Dördüncü bölüm değerlendirme ve sonuç bölümüdür. Genel bir değerlendirme yapılarak müzelerin ister devlet müzesi olsun ister özel müze olsun temel yöntemlerin esaslarının önemi ile etiğin gerekliliği vurgulanmış, sorunlara değinilmiş çözüm önerilerinde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

MÜZECİLİĞİN TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. MÜZE KAVRAMI

Günümüzde kullanılan “Müze” sözcüğü Grekçe “Mouseion” kelimesinden türemiş olup, Yunan mitolojisinde Musa’lar (İlham Perileri) adı verilen tanrıçalara adanan tapınak ve Atina’da Musa’lara ayrılan tepe anlamına gelirken aynı kelime “Museum” şeklinde Latince, Almanca, İngilizce ile batı ve dünya uluslarının dillerine geçmiş Fransızca Musee olarak kullanılmaktadır ¹.

21. Yüzyıla gelindiğinde müzecilik ilk dönemlerinden farklı olarak yalnız antik malzemeleri, sanatsal objeleri ve doğa nesnelere sergilemenin çok ötesine geçmiştir. Müzeler tarihselci anlayışın yanı sıra değişim göstererek psikolojik sosyal ve kültürel kimliğiyle eğitim odaklı yeniden yapılanmıştır. Geleneksel müzecilikte nesne merkezli ve belli bir kitleye yönelikken modern müzecilikte bu anlayış kırılmış daha kapsayıcı, toplumun her kesimine bütüncül bir yaklaşım geliştirerek nesne merkezli yaklaşımdan insan merkezli bir anlayışa geçilmiştir. Müzeler özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası yeniden değerlendirilmiş, Uluslar arası Müzeler Konseyi (ICOM) yıllar içerisinde müzeciliğin içeriğini geliştirerek tanımlamıştır. 1946, 1956, 1961, 1974, 1989, 2005, 2007 yıllarında düzenlediği müze tarifinde yeni ihtiyaçları göz önünde bulundurmuştur.

1946’da ICOM şöyle tanım yapmıştır; “Müze kelimesi sanatsal teknik, bilimsel, tarihi veya arkeolojik materyal bulduran, içerisine hayvanat ve botanik bahçelerinin dahil olduğu, kütüphanelerin ise içerisinde sergi salonu bulunan kütüphaneler istisna olmak üzere dışında kaldığı halka açık tüm koleksiyonları içinde barındırır” ².

ICOM 2007 yılında toplum yararına kurulan eğitim, sergileme ve koruma mekanı olarak tanımlanan kar amacı gütmeyen bir kurum olarak tarif etmektedir ³. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 1989 tarihli yönetmeliğinde müze; “Kültür varlıklarını tespit eden, bilimsel metotlarla açığa çıkaran, inceleyen, değerlendiren, koruyan, tanıtan

¹ Ferruh Gerçek, *Türk Müzeciliği*, (1. Baskı), T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999, 1.

² Development of the Museum Definition According to ICOM Statutes (1946-2007), Erişim Tarihi: 15.3.2015 http://archives.icom.museum/hist_def_eng.html.

³ Ceyda Bakbaşı, “İstanbul’da Müzeler Temel Özellikleri, Fırsat ve Tehditler, Politika Önerileri” *Sektörel Araştırma Raporu*, 2010, 7.

sürekli ve geçici olarak sergileyen, halkın eğitimini ve bedii zevkini yükselten dünya görüşünü geliştirmede daimi etkin olan kuruluşlardır” olarak tanımlanmaktadır ⁴.

Tomur Atagök ise şöyle ifade eder; “*Müze sadece bir bina ve koleksiyon değildir; müze toplar, fakat bir depo değildir; müze korur fakat bir deep-freeze değildir. Müze belgeleri toplayıp, sınıflar, fakat bir kütüphane ya da arşiv değildir; müze eğitir, fakat bir okul değildir. Günümüz müzeleri üstlendikleri görevler nedeniyle birer araştırma merkezi, birer açık üniversite, herhangi bir ailenin tüm fertlerinin eğlenerek öğrenebileceği bir eğitim ve kültür kurumlarıdır*” ⁵.

Bu tanımlamalardan da anlaşıldığı gibi müze algısı sürekli gelişmiş değişim göstermiş yeni sorumluluklar yüklenmiştir. Müzeler kurumsallaşınca kadar uzun bir dönem geçirerek koleksiyonculuğun doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmış ve bugün toplumun hayatına hem ekonomik hem de kültürel değer katmaktadır.

Tarihsel Süreç İçinde Müzecilik: Koleksiyonculuğun tarihsel gelişiminde toplama dürtüsünün prestij ve güç gibi başka dürtülerden de beslendiği bu merakın insanlığın ilk yerleşik hayata geçerek köyler kurduğu Neolitik Dönem’e değin uzandığı ifade edilir ⁶. Erdem Yücel ise Neolitik Dönem’den çok daha eskiye işaret ederek M.Ö 100.000 ile 40.000 yılları arasında ilk defa sanat yapıtlarının ve doğa nesnelерinin bir araya getirilerek Paleolitik Dönem mezarlarında sergilendiğini ifade eder ⁷. Mezarlarda ve tapınaklarda ölülerin ruhlarına ithafen sergilenen ve genellikle dini nitelik taşıyan bu uygulama, sonraları hükümdarların ele geçirdiği ganimetleri bir güç simgesi olarak halkın görebileceği yerlerde sergilediği koleksiyonlara dönüşmüştür ⁸.

İrem Konukçu Çatalhöyük’te, Çin Hanedanları’nın mezarlarında ya da piramitlerde ölülerle birlikte gömülen kıymetli eşyaların, insanoğlunun doğasında olan iki temel dürtüyü gösterdiğini bunların: “sahip olma” ve “var olma” istekleri olduğunu belirterek ayrıca bu mezarlarda bulunan silahların, hazinelerin, değerli yemek

⁴ T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. 1990. Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği (1578 S.K.), Erişim Tarihi: 10.03.2015, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeliği.html>.

⁵ Tomur Atagök, “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı: Müze ve İlişkileri” *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Der. Tomur Atagök), YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul 1999, 132.

⁶ İrem Konukçu, “Batıda ve Türkiye’de Sosyal Yaşam ile Şekillenen Koleksiyonlar ve Müzeciliğe Yansımaları”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2)23, 2007, 241-258

⁷ Erdem Yücel, Türkiye’de Müzecilik, Baskı 1, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 1999, s. 19

⁸ Yücel, 19.

kaplarının ve benzeri eşyaların, kişinin ebedi hayatında ona eşlik etme düşüncesiyle bırakıldığını, ister Anadolu, ister Uzak Doğu veya Mısır'da olsun değişmeyen gerçeğin, bu eşyaların sanatsal ve maddi ölçütlerinin, kişinin sosyal statüsü ile paralellik gösterdiğini söyler⁹.

Neticede ilk kez sanat eserlerini ve objelerini bir araya getirme Paleolitik Dönem mezarlarında görülse de ancak ilk kez koleksiyonculuğun Yakın Doğu'da doğduğu kabul edilir¹⁰. Koleksiyonculuğun ilk örnekleri, Babil saraylarında bulunan objelerin ayrıntılı envanterleri Mezopotamya Kralının koleksiyonculuk arzusunu yansıtır¹¹. Mezopotamya'da M.Ö. 2000 yıllarında çok sayıda alış-veriş, kira sözleşmeleri, borç senetleri, makbuzlar, devlete ve mabede getirilen vergi ve hediyelik eşyalar ve birçok mektup arşivlenmiştir¹².

M.Ö. 12. yüzyılda Elam Kralı Şutruk Nanhuntes'in Mezopotamya'ya yaptığı seferlerde topladığı eşyaları bir tapınağa yerleştirip halka izletmesi keza M.Ö. 9. yüzyılda Asurbanipal'in Mısır seferi dönüşünde iki obeliskle, otuz iki heykeli kazandığı zaferin bir anısı olarak sergilemesi örnek olarak görülebilir¹³.

İlk ciddi koleksiyonların Yunan tapınaklarında tanrılara sunulan adaklardan oluştuğu, daha sonraları oluşturulan koleksiyonların dönem içinde sarayın özel bir bölümünde ya da tapınakların giriş bölümlerinde sergilendiği bilinmektedir. Kolonizasyon hareketleri ile birlikte önemli merkezlere "Thesauroi" (Hazine Binası) adı verilen yapılar inşa ettikleri görülürken Pausanias'tan nakledildiğine göre Atina Akropolü'nün Propleia'ya bitişik "pinakothek" adı verilen ve içinde dönemin ünlü sanatçı eserlerinin sergilendiği, halka açık bir resim galerisi vardır¹⁴.

M.Ö. 330- 30 yıllarını kapsayan Hellenistik Dönemden başlayarak Gymnasium'larda fiziksel eğitimin yanı sıra zihinsel eğitimde önem kazanarak aynı dönem içinde Mouseion'larda da sosyal etkinlikler ağırlık kazanmaya başlar.

⁹ Konukçu, 241-258

¹⁰ Sümer Atasoy, *Müzecilikten Yansımalar*, (1. Baskı), Anka Yayınları, İstanbul 1999.

¹¹ Deniz Dönmezoğlu, *Günümüz Müzeciliğinde Sergileme Tekniklerinin Sanal Teknolojilerle Desteklenmesi ve Uygulama Örnekleri*, (Uzmanlık Tezi), T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2013.

¹² Dönmezoğlu, 8.

¹³ Atasoy, *Müzecilikten Yansımalar*, 1; Yücel, 19.

¹⁴ Yücel, 19; Gerçek, 1; Ahmet Yaraş, "Anadolu'da İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri" *II. Müzecilik Semineri Bildirileri*, (19-23 Eylül 1994 İstanbul), Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, 1995, 19-21.

Mouseionlar, entelektüellerin buluşma yeri haline gelince yapının içerisi özenle düzenlenerek pek çok sanat eseri sergilenmeye başlar ¹⁵. Mısır imparatoru Büyük İskender'in ölümünden sonra, imparatorluk dağılmış, Mısır ise bilim ve edebiyata düşkünlüğüyle bilinen I. Ptolemaios'un yönetimine girmiştir. I. Ptolemaios M.Ö. 300 yıllarında kültür merkezi olan İskenderiye'de tarihe damga vuran İskenderiye Müze-Kütüphanesi'ni kurmuştur.

Bu müze-kütüphane de daha ziyade kitaplar bulunurken daha sonraları sanat eseleri ile dolmuştur. Yaklaşık 200 bini aşkın el yazması bulunduğu, öyle ki Mısır'da ki tüm yazılı kaynakların öncelikle İskenderiye Kütüphanesi'ne getirilmesinin zorunlu olduğu ifade edilir. Bunun yanı sıra o dönemde bilinen bütün ülkelerdeki hayvan ve bitkilerin birer örneğinin bulunduğu geniş bir botanik bahçesi ile otopsi yapılarak insan vücudunun bilinmesi için çalışmaların yapıldığı bir anatomi salonu ve birde rasathanenin olduğu, dolayısıyla sadece her türlü kaynağın toplandığı bir kütüphane olmanın dışında farklı disiplinlerin bir arada çalışıldığı ayrı bölümlerden oluşan bir eğitim enstitüsü görevi üstlendiği belirtilir. Bazı kaynaklar da, İskenderiye'nin bugünkü anlamda dünyanın ilk üniversitesi olduğunu kabul etmektedir. Müzenin toplama ve biriktirme işlevinin şekillenmeye başladığı bu Mouseion'lar bu bağlamda bilgiyi toplayan ve yayan kurumlar olarak müzeciliğin temellerini de oluşturmuşlardır ¹⁶.

Romalılar da geçmişe ait eserlerden koleksiyon oluşturmayı kültürlerinin vazgeçilmez bir özelliği haline getirmişler ve günümüzdekine benzer koleksiyonculuk yine Romalılar da görülmektedir ¹⁷.

Romalı imparatorlar arasında yayılan koleksiyonculuğun ardından Hristiyanlığın gelişmesi ve paganlığa karşı sert tutum içinde olmaları Antik Çağ'da toplanan eserlerin tahrip edilmesine yol açmıştır. Hristiyanlığın güçlenmesiyle artık Antik Çağdaki tapınakların yerini kiliseler alır ve eserler kiliselerde toplanır.

1.2. DÜNYADA MÜZECİLİK

Ortaçağa gelindiğinde Rönesans'a kadar müzecilik anlayışının, kentin ileri gelenleri ve kralların oluşturdukları koleksiyonları belirli bir kesimle paylaşmaktan

¹⁵ Yaraş, 19-21.

¹⁶ Celal Esad Arseven, "Müze", *Sanat Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1966, III, 1487.

¹⁷ Yaraş, 20.

öteye gidememiştir. Antik çağ'ın topladığı nesneyi halkla açan ve bilgiyi paylaşan anlayışından özellikle Ortaçağ Avrupa'sında devam etmediği görülür¹⁸.

Erdem Yücel, bu dönemde sadece manastır ve kiliselerin dini eşyalardan oluşan koleksiyonlarının var olduğunu ifade eder. Karanlık Çağ olarak bilinen Orta Çağ Avrupası'nda koleksiyonerlik dışında müzecilik anlamında da pek fazla gelişme yaşanmamıştır¹⁹.

Ancak Ortadoğu batının aksine Ortaçağı karanlık geçirmedeği, özellikle felsefe alanında ilmi ve edebi eserlerin koleksiyonlar halinde toplandığı, korumak ve faydalanmak için de cami ve medreselerin yapıldığı ifade edilir²⁰.

Roma seçkinlerinin başlattığı ve bir zenginlik belirtisi olan toplama, biriktirme ve koleksiyon oluşturma merakı, Rönesans düşünürlerinin antik yapı kalıntıları, antik objeleri, el yazmaları vb. eserleri toplamasıyla canlanmış bu da üst sınıflarda antik malzeme toplama merakı uyandırmıştır. Rönesans Döneminde özellikle Floransalı Medici Ailesi'nin koleksiyonları döneme damgasını vurur. Taşralı olan Medici Ailesi seçkinler tarafından sonradan görme olarak dışlanmış ve bu açığı sanat sayesinde bir saltanat kurarak kapattıkları ifade edilir ki Ali Artun'a göre Mediciler soylu olmamalarının açığını oluşturdukları önemli koleksiyonlarla ve daha sonraları da müzecilik girişimleriyle kapatmışlardır²¹.

Koleksiyonculuk modası, resim, heykel, mücevher vb. gibi daha küçük çaplı taşınabilir sanat eserlerinden mimari kalıntılara doğru genişlemiş halka açık şekilde sergilenmemiştir. Dolayısıyla elit kesime yönelik bir müzecilik anlayışı hâkim olmuştur. Üst sınıflar arasında hobi olarak başlayan koleksiyonculuk merakı ilk dönem Avrupa müzelerinin de temellerini oluşturmuştur²².

Bilim ve sanatın gelişmesi ve önem kazanmasıyla bu tür koleksiyonlar zenginleşmeye başlamış ve koleksiyonlara özel mekânlar da ortaya çıkmıştır. Rönesans

¹⁸ Semra Karabıyık, *Çağdaş Sanat Müzeciliği Kapsamında Türkiye'deki Müzecilik Hareketlerine Bir Bakış*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.

¹⁹ Yücel, 19.

²⁰ Burçak Madran, "Müze Türleri", (Der. Tomur Atagök), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, içinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1999, 3-19.

²¹ Ali Artun, "Çağdaş Sanat Konuşmaları 4 Koleksiyon", Levent Çalıkoglu (Ed.), *Koleksiyonerlik ve Müzecilik*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009, 19-23.

²² Karabıyık, 4.

Döneminde oluşturulan koleksiyonlar modern sergilemenin öncüsü olan “studiolo”, “tribuna”, “nadireler kabinesi” olarak adlandırılan mekanlarda sunulurken bugünkü anlamda “müze”ye biraz daha yaklaşılmıştır²³.

18. yüzyıl, koleksiyonların halka açılması açısından önemli bir dönemdir. Bu durum yeni bir anlayışı da beraberinde getirmiştir. Bu dönemde, görkemli hanedanlıkların göstergesi olarak kurgulanan kraliyet koleksiyonları kamulaştırılmaya başlanmıştır²⁴.

İngiliz hükümetinin Hans Sloane’un koleksiyonunu satın almasıyla 1753 yılında Londra’da, British Museum kurulmuştur²⁵. İtalya’da Medici Ailesi’nin koleksiyonu kamulaştırılmıştır. 1760’da Kassel Sanat Galerisi, 1764’de Hermitage Museum halka açılmıştır²⁶. 1789 Fransız Devrimi’yle yükselen ulusal değerlerin de müzecilik alanında önemli etkileri olmuştur. 1793’te, Fransa’da Cumhuriyetçi hükümet, Paris’te, kralların özel koleksiyonlarının yer aldığı Louvre’u (Museum of the Republic) bir halk müzesine dönüştürmüş böylece Avrupa’nın ilk ulusal müzesi Louvre açılmıştır²⁷. Napoleon’un Sanat Müzesi’ni (Musée de la République) kurması bu dönemdeki gelişmelere ışık tutan örneklerdendir²⁸.

18. yüzyılda koleksiyonlar özelliklerine göre ayrılmaya ve arşivlenmeye başlanmıştır. Ayrıca koleksiyon oluşturma teknikleri ve sınıflandırma konulu önemli yazılı kaynakların da yine aynı dönemde gündeme geldiği belirtilmektedir. C.F. Neicklius’un yazdığı *Museographia* adlı kaynak da bunlardan bir tanesi olup “*Museography*” terimi müzenin yapılanması ve anlamıyla ilgili olarak tanımlanmıştır²⁹. “*Museology*” terimi ise 19. yüzyılda ilk kez P.L Martin’in *Praxis der Naturgeschichte* (1869) eserinde bulunmuş, bu kitabın ikinci bölümünün başlığı hayvanların içini

²³ Eileen Hooper Greenhill, *Museums and The Shaping of Knowledge*, First Puplicated, Routledge, London 1992, 83-86.

²⁴ Yücel, 21-24.

²⁵ Yücel, 21-24.

²⁶ Yücel, 26.

²⁷ Yücel, 21-24; Nergis Gün İsmayilov, *Modern Sanat Müzeleri ve Toplum İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, 8.

²⁸ Banu Çolak, “Tarihsel Süreç İçerisinde Müzelerle Birlikte Değişen Sergileme Mekânları; New York Modern Sanat Müzesi (MoMA) ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (MMK) Örneği”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, 39.

²⁹ Melis Nur İhtiyar, *Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği Yeni Program Önerisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2011, 11.

doldurma ve müzeoloji şeklinde olduğundan müzeoloji doğal koleksiyonların sergilenip korunması olarak anlaşıldığı ifade edilir ³⁰.

18. yüzyılın ikinci çeyreğinde Pompei'nin keşfi ile arkeolojik çalışmalar ve kazılar hızlı bir artış göstererek, bu durum 19. yüzyıl'da müzeciliğin büyük bir gelişme kaydetmesine neden olmuştur. Sömürgecilik hızla yayılmış Yunanistan, Osmanlı, Mısır, Hindistan'dan getirilen eserler Avrupa müzelerinin koleksiyonlarını zenginleştirmiştir.

19. yüzyılda yaşanan Sanayi Devrimi'nin kültürel alandaki en büyük etkisi yeni müze türlerinin ortaya çıkmasına neden olmasındır. Artan bilim ve sanayi çalışmaları önce bilim ve teknik müzelerinin sonra da endüstri müzelerinin oluşumuna neden olmuş, müzenin kendisi de endüstriyel tasarımı, bilimsel ve teknik başarıyı teşvik eden bir araç olarak görülmüştür. Londra'da açılan Victoria and Albert Museum, Science Museum (Bilim Müzesi), Viyana'da Technical Museum of Industry and Trade (Endüstri ve Ticaret Teknik Müzesi), Paris'teki Palace of Discovery (Keşif Palas) ile Washington D.C'de açılan Smithsonian Institute (Smithsonian Enstitüsü), bilim, sanayi ve teknoloji alanında uzmanlaşmak üzere kurulan müzeler olarak bilinmektedir. Yine bu dönem içerisinde tarih bilincinin gelişmiş olması müzeciliği de etkilemiş 1795'te A. Lenoir tarafından Augustins Manastırı'nda Fransız "Anıtlar Müzesi" açılmıştır ³¹.

19. yüzyılda müzelerin gelişimi devam ederken, bilimsel çalışmalara daha fazla önem verilmeye başlandığından olması gerektiğinin aksine halktan uzaklaşmaya başlamışlardır. 19. yüzyılda müzenin temel işlevleri toplama, koruma, belgeleme, sergileme ve depolama olarak şekillendiğinden müzecilikte eser odaklı bir anlayış gelişir.

20. yüzyıla gelindiğinde müzeler nesne odaklı bir yaklaşımdan toplum odaklı bir yaklaşıma doğru yönelmişlerdir. Müzelerin işlevleri de bu değişime göre şekillenmiş, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra müzeciliğin işlevlerine eğitim işlevi de eklenmiştir. Bu dönemde sanayileşmenin gelişimi ve şehirlere göçün artması sonucunda bilim ve

³⁰ Mahir Polat, *Türkiye'deki Özel Müzelerde Küratöryal Etkinliğin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzecilik Yüksek Lisans Programı, İstanbul 2008, 10.

³¹ İsmayilov, 8.

endüstri, toplumun yapısını büyük ölçüde etkilemiş ve değişen bu toplum yapısı müzelerin eğitim açısından yapılanmasında etkili olmuştur³².

20. yüzyıl, müzecilik sorunlarının profesyonel anlamda tartışılmaya, müzelerin işlevlerine ilişkin sorunların gündeme getirilmeye, çözümlere yönelik çeşitli görüşlerin paylaşılmaya başlandığı bir dönem olup bu nedenle müzelerde okullara yönelik programlar düzenleyen eğitim birimleri açılmıştır³³.

20. yüzyılın ikinci yarısında ise United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu) ve International Council of Museums (ICOM) (Uluslararası Müzeler Komisyonu) gibi uluslararası organizasyonların kurulmasıyla müze eğitimi bilimsel açıdan ele alınmaya başlayarak bu şekilde müzelerde eğitim bağlamında uluslararası standartlar ortaya konmuştur³⁴.

1.3. TÜRKİYE'DE MÜZECİLİĞİN GELİŞİMİ

19.yüzyılın ikinci yarısında başlayan Türk müzeciliği, günümüze değin süreçte, Osmanlı, Cumhuriyet ve Cumhuriyet sonrası dönemlerde olmak üzere üç dönem olarak incelenebilir. Türkiye Müzeciliği köklerini belirleme konusunun, araştırmacılar arasında tartışmalı olduğu ifade edilir.

Osmanlı Devleti 1846 yılında eski eserlerin toplanmasını ilk kez resmiyete döktüğünden 1846 yılını kuruluş kabul edenlerin yanı sıra Aya İrini Kilisesi'nde bazı değerli eşyaların sergilendiğini bu nedenle 1723 yılından başlatılanlar olmuştur.1869 yılından başlatılanlar ise "Mecmua" (Koleksiyon) yerine "Müze" teriminin yer almasından dolayı bu yılı başlangıç kabul ederler. Öte yandan Müze-i Hümayun'un devletin özerk bir kurumu olması sebebiyle 1889 yılını baz almaktadırlar³⁵.

Erdem Yücel, koruma ve sergileme açısından, daha önceki medeniyetlere ait malzemenin Türk mimari eserlerinde kullanılmasını Türklerdeki ilk müzecilik

³² Kadriye Tezcan Akmehtem, "Müze Eğitimi: Okul Programları", (Ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman), *Müzebilimin ABC'si*, (195-208), Ege Yayınları, İstanbul 2012.

³³ Ece Irmak, *Müzelerin Araştırma İşlevi Ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul 2013, 7.

³⁴ Kadriye Tezcan-Ayla Ödekan, "Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi", *İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 2006, 47-58; 51-52.

³⁵ Wendy M.K. Shaw, *Osmanlı Müzeciliği Müzeler Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi*, (1. Baskı), (Çev.: Esin Soğancılar), İletişim Yayınları, İstanbul 2004, 19-20.

hareketleri olarak değerlendirmekte ve müzeciliğimizin tarihini Selçuklu Dönemi'ne taşımaktadır³⁶.

Semavi Eyice bu durumu; Konya'daki sur duvarları ve kapılarında, Konya-İlgın arasındaki Selçuklu Kervansarayı (Kadın Hanı)'nın cephelerinde, Antik Roma veya Bizans Çağına ait kitabe ve işlenmiş mimari parçaların kullanılmasıyla örnekler.³⁷ Eski Konya'nın bulunduğu höyüğün Selçuklular tarafından sur yapılarak koruma altına alındığını, sur duvarının giriş kapılarını ve duvarlarını kabartma ve heykellerle süslendiğini ifade eder.

Şekil 1.1. L. De Laborde Konya Şehrinin Surlarını Gösterir Oyma Baskı

Fransız gezgin Leon de Laborde tarafından 1835-37'de yayınlanan 'Küçük Asya ve Suriye Seyahatleri' adlı eserdeki gravürlerde Konya Alaattin Tepesi surlarının dışa dönük kısmında, bilinçli bir şekilde antik dönemden kalan heykellerin yerleştirildiği bunlar arasında başsız çıplak bir erkek heykelinin olduğu ancak günümüze bu

³⁶ Yücel, 30.

³⁷ Semavi Eyice, "Müzeciliğimizin başlangıcı ve Türk-İslam Müzeleri", *Müze/Museum*, (Ed. İnci Bayburtluoğlu), 2-3, Temmuz 1989-Haziran 1990, 5-8.

kalıntıların ulaşmadığını belirtilir³⁸. Elbistan- Maraş yöresinde hüküm sürmüş Anadolu Beylikleri'nden Dulkadiroğulları Beyliği (1339-1522) Alaüddeve'nin Maraş surları içinde ki bir bölümde Geç Hitit Dönemine ait eserleri biriktirdiği bilinmektedir³⁹.

Ahmet Yaraş'ın da ifade ettiği gibi; *Çatalhöyük ile başlayan Anadolu toplayıcılık geleneği zaman zaman değişik etmenlerle zayıflamış olsa da, Selçuklu Dönemine kadar süre gelmiş,19. Yüzyıl da Osman Hamdi Bey'in yasa ve müze binası ile tüzel kimlik kazanmış, Halil Ethem ile teşkilatlandırılmış, Atatürk ile modern çağdaş düzeyine ulaşmıştır*⁴⁰.

1.3.1. Osmanlı Dönemi Müzeciliği

Wendy Shaw, müzeciliğin gelişiminden önce Osmanlı topraklarında iki tür teşhirin olmasını “Spolia” kavramıyla ilişkilendirir: “Savaş ganimeti” ve modern mimarideki anlamıyla yıkılan bina parçalarının başka binaların yapımında yeniden kullanılması “devşirme” teşhir olarak ifade eder⁴¹.

Osmanlı Dönemi'nde Bursa ve Edirne saraylarında ata yadigarı kıymetli eserler ile savaşlarda elde edilen ganimetleri koruyup sakladıkları hazine dairelerinin olduğu, İstanbul'un fethinden sonra Fatih Sultan Mehmet'in sarayda bir hazine dairesi yaptırdığı ve değerli kitapların bulunduğu önemli bir kütüphanesinin olduğunu Ferruh Gerçek ifade eder. Ancak hangi amaçla olursa olsun padişahların hazineleri Yavuz Sultan Selim'in (1512-1520) kutsal emanetleri ve daha pek çok değerli eserleri ve ganimetleri saraya getirmesiyle oluşturulan koleksiyonlar 16. yüzyılda dünyaca üne kavuşmuştur⁴².

Türk Müzeciliğinin temeli, batıda olduğu gibi belli bir zümreye ait koleksiyonların değerlendirilmesi ya da kamulaştırılıp halka açılmasıyla değil 19. yüzyılın ikinci yarısında, eski eserlerin imparatorluk sınırları içinde kalmasını sağlayacağı bir koruma anlayışına dayanmaktadır. Kuşkusuz bunun en önemli nedeni, batılı devletlerin sömürge politikası doğrultusunda doğu'da özellikle de Osmanlı

³⁸ Yücel, 30.

³⁹ Gerçek, 78.

⁴⁰ Yaraş, 1.

⁴¹ Shaw, 20.

⁴² Hale Özkasım, Semra Ögel, “Türkiye’de Müzeciliğin Gelişimi”, *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 3(1), Aralık 2005, 96-112.

topraklarında yapılan kazılarda ortaya çıkan eserleri adeta yağmalayarak müzelerini doldurmalarıdır.

Aya İrini Kilisesi, ‘Cebehane’ adıyla İstanbul’un fethinden sonra hem Osmanlı’nın kullandığı hem de savaşlarda elde edilen yabancı silahların korunduğu bir silah deposu niteliğinde olup III. Ahmet (1703-1730) döneminde Cebehane’ye yine silah ambarı anlamına gelen ”Dar-ül Esliha” ismi verilmiştir. Sultan II. Mahmut (1808-1839) zamanında Yeniçeri Ocağını 1826 yılında kaldırırken Dar-ül Esliha zarar görmüştür⁴³.

Sultan Abdülmecid’in 1845 yılında Yalova gezisi sırasında rastladığı üzerinde Kral Konstantin’in isminin yazılı olduğu taşları “böyle büyük bir hükümdarın namını taşıyan şeylerin yerde yatması doğru değildir.” diyerek bu taşları toplatıp İstanbul’a gönderdiği, Tophane-i Amire Müşiri olan Damat Ahmet Fethi Paşa bu taşları koruma olarak silah deposu olan Aya İrini’ye naklettirmesiyle ilk Türk Müzesi olan Arkeoloji Müzeleri’nin de temeli atılmış olur⁴⁴. Zaten mevcut olan askeri malzemenin yanında arkeolojik eserlerinde yavaş yavaş toplanarak yer almasıyla müze oluşturulmaya başlanması 1846 yılına atfedilirken o dönem Harbiye Ambarı olarak bilinen yapı “Mecma-i Eslihai Atika” (Askeri Malzemelerin Bulunduğu Alan) ve Mecma-ı Asar-ı Atika (Arkeolojik Eserlerin Bulunduğu Alan) olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır⁴⁵.

Tophane Müşiri Fethi Ahmet Paşa’nın düzenlediği bu yapı, o dönemde ziyarete kapalı ve sadece özel izinle gezilebilmekteydi. Mecma-ı Asar-ı Atika ‘nın adı Sadrazam Ali Paşa tarafından 1869 yılında Müze-i Hümayun olarak değiştirildi⁴⁶. Depo niteliğindeki bu mekan, ilk kez 1869’da “Müze” olarak nitelendirilmiş ve resmen bir müdürlük haline getirilmiştir. Müzeleri ilk kez devlet idaresi içerisinde ele alan bu düzenleme müzecilik çalışmaları bu tarihten günümüze dek merkezi otoriteye bağlı, merkezi sistem içerisinde bakanlıklar bünyesinde yürütülmüştür. Müzeler 1971 yılından bu yana hükümetlerin tercihlerine göre, bazen Milli Eğitim, bazen Kültür,

⁴³ Gerçek, 80.

⁴⁴ Özkasım ve Ögel, 98; Gerçek, 81.

⁴⁵ Gerçek, 82.

⁴⁶ Shaw, 102

bazen de -bakanlıkların birleştirilmesiyle- Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı ve günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı'nca yürütülmektedir ⁴⁷.

Müzeciliğin teşkilatlanmasının hemen ardından eski eserlerin korunmasına yönelik ilk yasal düzenleme olan Asar-ı Atika Nizamnamesi 13 Şubat 1869 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu Nizamname 1874, 1884 ve 1906 yıllarında değişikliğe uğrayarak Cumhuriyet Dönemi'nde (6 Temmuz 1965 tarihli ve 1965/41 sayılı Anayasa Mahkemesi'nin kararı ile) kanun hükmünde kabul edilerek, 1973 yılına dek eski eserler konusundaki tek yasa olarak 89 yıl boyunca yürürlükte kalarak, 1973 yılında 1710 sayılı Eski Eserler Kanunu, 1983 yılında ise, bugün halen yürürlükte olan 2863 sayılı kanun olarak düzenlenmiştir ⁴⁸.

Müze-i Hümayun'a ilk olarak, bugünkü Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden İngiliz Edward Goold müdür olarak atanmıştır. Daha sonra Alman Dr. Philipp Anton Dethier yeni müze müdürü olarak göreve getirilmiş, Dethier'in ölümü ardından Müzeciliğimizde de yeni bir dönem başlamış ve ilk Türk müzeci Osman Hamdi Bey Müze Müdürlüğü'ne atanmıştır. Sadrazam Ethem Paşa'nın oğlu olan ve Türk Müzeciliği'nin ilk Türk Müze Müdürü Osman Hamdi Bey bu görevi 1881-1910 yılları arasında sürdürmüştür ⁴⁹.

Wendy Shaw, Osmanlı Müzeciliğinin gelişmesinin büyük ölçüde Osman Hamdi Bey'in bireysel başarısı olduğunu vurgulayarak; ressam, eğitimci, müze müdürü ve arkeolog kimlikleriyle çok yönlü çalıştığından söz eder ⁵⁰.

Osman Hamdi Bey'in Türk Müzeciliği'nin ve arkeolojisinin temellerini attığını , resim sanatında da büyük rol oynayan bir ressam olduğu (Kaplumbağa Terbiyecisi vb. eserleri dünyaca ünlüdür) Sanayi-i Nefise Mektebi ve bugünkü Arkeoloji Müzesi'ni kurduğu bilinmekte olup önemli çalışmalarından birinin de tarihi eser kaçakçılığını önlemek için çıkarttığı "1884 yılı Asar-ı Atika Kanunu" olduğu ifade edilir. 20. yüzyılın başlarında Osman Hamdi Bey'in gayretleri Türk Müzeciliğine büyük bir ivme kazandırmıştır. Döneminde yeni müzeler açılmış, yayınlar yapılmış, Osmanlı

⁴⁷ Özkasım ve Ögel, 98-100.

⁴⁸ Gerçek, 78, Shaw, 122

⁴⁹ Yücel, 59-60.

⁵⁰ Shaw, 122.

topraklarından götürülen tarihi eserlerin bir kısmı ülkeye geri getirilmiş, kaçakçılığa karşı da büyük ölçüde önlem alınmaya çalışılmıştır⁵¹.

1910 yılında vefat eden Osman Hamdi Bey 29 yıllık Müze müdürlüğü döneminde Osmanlı Müzeciliğinde büyük bir devrim yapmış ve Türk Müzeciliği'nin temellerini atmıştır. Osman Hamdi Bey Türk müzeciliğinin yanında, modern Türk sanatının, özellikle Türk resminin dünyaya tanıtılmasında büyük katkıları olmuş önemli bir sanat ve devlet adamı olarak kabul edilmektedir. 1891 yılından itibaren Müze-i Hümayun müdür muavinliği görevinde bulunan Osman Hamdi Bey'in küçük kardeşi Halil Edhem Bey, Osman Hamdi Bey'in ölümünden sonra Müze müdürlüğüne atanır⁵².

Halil Edhem Bey'in müzecilik alanında yürüttüğü faaliyetlerin en önemlisi müzedeki eserlerin tasnifidir. Bunun yanında Eski Şark Eserleri Müzesini açmış, Topkapı ve Yıldız saraylarındaki koleksiyonların tasniflerini gerçekleştirmiş aynı zamanda Ankara'da açılması planlanan Etnografya Müzesi'nin koleksiyonunu oluşturmak için kurulan komisyonun başkanlığını yürütmüş ve 1931 yılında kendi isteğiyle müze müdürlüğü görevinden ayrılan Halil Edhem Bey, 1938 yılında vefat etmiştir.

1.3.2. Cumhuriyet Dönemi ve Günümüze Kadar Müzecilik

Cumhuriyet'in ilanının ardından Türk Müzeciliği, müze yapılanması ve arkeolojik kazılar Atatürk'ün emirleri doğrultusunda dönem koşullarında, çağdaş denebilecek bir yapılanmayla, sürdürülmüştür. 9 Mayıs 1920 tarihindeki meclis toplantısında okunan hükümet programında, eski milli eserlerimizin bir an önce derlenerek korunması gerekliliği vurgulanmış; hemen "Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü" kurulmuş, İstiklal Savaşı'nın ardından bu müdürlük Hars Müdüriyeti (Kültür Müdürlüğü) adını almıştır⁵³.

5 Kasım 1922 tarihinde dönemin Milli Eğitim Bakanı İsmail Safa imzalı "Müzeler ve Asar-ı Atika Hakkında Talimat" isimli yayınlanan genelgede mevcut depoların ve

⁵¹ Gerçek, 79, Shaw, 123

⁵² Şennur Kaya ve Hatice Adıgüzel, (ed. Ara Altun), *Türkiye'de Müzecilik 100 Müze 1000 Eser*, Kültür Bakanlığı, Ankara 2007, 805.

⁵³ Yücel, 67.

müzelerin yeniden düzenlenmesi ve müze olmayan illere müze açılması belirtilmiştir⁵⁴. Osmanlı çok kültürlü bir devletken Türkiye Cumhuriyeti bir ulus devlettir. Millet oluşturmanın kültürel araçlarından biri de müzedir ve devlet ulusal kültürü oluşturup yaymaya çalışırken halkla bağlarını güçlendirmek için müzelerin varlığından faydalanır. 1 Nisan 1924'te Bakanlar Kurulu Kararıyla, Topkapı Sarayı'nın mevcut eşyası ile müze olarak ziyarete açılması kararı alınır⁵⁵. 1925 yılında tekke ve zaviyelerin kapatılmasıyla birlikte buralarda bulunan tüm eşyaların müzelerde toplanmasına karar verilmiştir. Ayrıca Anadolu'daki birçok kilise ve tarikatlara ait ibadet yerleri de müzelere devredilmiş ve buraların da müzeye dönüştürülmesi sağlanmıştır. Bu durum müze koleksiyonlarının ve müze binalarının artmasına sebep olmuştur⁵⁶.

Anadolu'da açılan müzelerde yerel öğelere de yer ayrılmış ise de yerellik ulusal kültürü destekleyici bir unsurdan öteye geçememiş böylece halkın eğitiminden uzak, sergi-depo müzeler ortaya çıkmıştır.

İlk sanat müzesi, Cumhuriyetin ilanından sonra, 1937 yılında Atatürk'ün emriyle kurulan İstanbul Resim ve Heykel Müzesi olurken, Dolmabahçe Sarayı Veliht Dairesi'nin Resim ve Heykel Müzesi kurulması amacıyla Güzel Sanatlar Akademisi (bugünkü Mimar Sinan Üniversitesi)'ne tahsis edilmesi üzerine müze koleksiyonlarının oluşturulması için hazırlıklara başlanmış ve "... Kültür Bakanlığı'nın bir yazısı ile Bakanlıklar, Bakanlıklara bağlı Genel Müdürlükler ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında bulunan resim ve heykeller müzeye gönderilmiştir"⁵⁷.

1923–1943 yılları arasında müzelere kazandırılan eser sayısı 759.000 adet olduğu belirtilmektedir. Cumhuriyet Döneminde, Osmanlı Devleti'nden devralınan müzelerin yanı sıra pek çok yeni müze de açılmış, yeni açılan bu müzelerin en önemlileri; Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi (1923), İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi (1924), Konya Mevlana Müzesi (1927), Ankara Etnografya Müzesi (1930), İstanbul Ayasofya Müzesi (1934), İstanbul Devlet Resim ve Heykel Müzesi (1937)'dir⁵⁸.

Bu dönemde ortaya çıkan başka bir problem ise sayıları hızla artan bu müzelerde çalışacak uzman personelin yetersizliğidir. Nitelikli personel açığının giderilmesi için

⁵⁴ Kaya ve Adıgüzel, 808.

⁵⁵ İsmayilov, 24.

⁵⁶ Yücel, 69.

⁵⁷ Özkasım ve Ögel, 102.

⁵⁸ Yücel, 151-174.

Halkevleri'nde "müzecilik kolları" oluşturulmuş, 1944 yılında sayıları 90'a ulaşan müzecilik kolları halkı aydınlatmak için de "kılavuz kitaplar" yayınlamışlardır⁵⁹.

Atatürk Cumhuriyet'in ilanının hemen ardından yurttan birçok arkeolojik kazıyı ve bu zamana kadar yapılan müzeleri gezerek, arkeoloji alanında da uzman yetersizliğinin giderilmesi yurtdışında eğitim görmek üzere öğrenci gönderilmesini emretmiştir⁶⁰.

Cumhuriyet Dönemi içerisinde önceki dönemlerde olduğu gibi müze mekanları konusunda tutum, pek değişmemiştir. 1891 İstanbul Arkeoloji Müzesi, (Müze-i Hümayun) ülkemizde müze olarak tasarlanmış ilk yapı olarak Osmanlı Müzeciliği'nin tek örnek olup ancak bu tek örnek dışında, Osmanlı'nın son dönemleri ve Cumhuriyetin ilk yıllarında, "mekan" konusunda mevcut yapılar restore edilerek yeni bir düzenleme ile müze olarak kullanıldığı görülmektedir. Bunun nedeninin hem ekonomik gerekçelere dayandığı hem de mevcut yapıları koruma isteği olduğu ifade edilmektedir⁶¹. Etnografya Müzesi (1925-1930) Cumhuriyetten sonra ülkemizde müze binası olarak tasarlanan ilk yapıdır.

1950 yılına gelindiğinde Uluslar Arası Müzeler Konseyi "ICOM"un Türkiye Milli Komitesi kurulmuştur. ICOM'un temel amacı müzeler ve müzeciler arasındaki işbirliğini güçlendirmek, müzecilik konusundaki standartları oluşturmak, uluslar arası kuruluşlarla işbirliği yaparak bilgi alışverişini sağlamak ve halk eğitimini geliştirmek şeklinde özetlenebilir.

1960 yıllara gelindiğinde en dikkat çekici gelişme, çağdaş anlayışa göre nitelik kazanan müze yapılarında ki sunum, sergileme teknikleri ışıklandırma gibi konulardır. Bu dönemde çok sayıda yeni müze kurulmuş, bu müzelerden bazıları Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlattırılmış olan bir "müze projesi" ne göre inşa edilerek Türkiye'nin değişik illerinde uygulanmış ve bir çeşit "tip proje" olarak Türk Müzecilik Tarihi'ne geçmiştir⁶².

⁵⁹ Sümer Atasoy, "Türkiye'de Müzecilik", *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, VI, 1474-1477

⁶⁰ Yücel, 80.

⁶¹ Özkasım ve Ögel, 101.

⁶² Özkasım ve Ögel, 102.

1966 yılında dikkati çeken bir diğer gelişme ise Türk Müzecilik Tarihinde ilk kez Sivil Toplum Kuruluşu aktif rol oynayarak “Topkapı Sarayı Müzesi’ni Sevenler Derneği” kurulmuş, Türkiye’nin ilk müze derneği olmuştur⁶³.

Gerek müzeciliğimizin başlangıcında, gerekse Cumhuriyetin ilk yıllarında, genellikle arkeolojik, tarihi, etnografik, el sanatları ve İslam sanatlarına ait eserlerden oluşan müze koleksiyonları, 1980’li yıllara dek aynı çizgide süregelmiştir. Özel müzelerin kurulmasına olanak sağlayan, 1983 tarihli 2863 sayılı kanunun ardından bu koleksiyonlar kısmen çeşitlenmişse de korunması gerekli kültürel miras dikkate alındığında bu çeşitlenmenin de yetersiz kaldığı görülmektedir.

1980’li yıllarda, uluslararası ortamda, kültürel değerleri tanıtmaya amacıyla bir dizi çalışma gerçekleştirilir. “Uygarlıkların Beşiği Anadolu” ve “Uygarlıkların Birleştiği Nokta” Anadolu gibi söylemlerle açılan Anadolu Uygarlıkları Sergisi ile yurtdışında müzelerimizdeki varlıkların ulusal değer ve zenginliklerin tüm dünyada tanıtılması amacıyla yapılmıştır. 1980’li yıllarda ki önemli bir gelişme de 1981 yılında Sadberk Hanım Müzesi’nin açılmasıyla Türk özel müzeciliğinin başlamış olmasıdır. 90’lı yıllara gelindiğinde müzeciliğin gelişimi çağa uygun şekilde devam ederken diğer yandan da üniversitelerin müzecilik bölümleri açılmaya başlar. Türkiye deki ilk özel müze olan Sadberk Hanım Müzesi’nin ardından, tür açısından çeşitlilik gösteren birçok kişisel koleksiyonlar arka arkaya müzelere dönüşmeye başlar⁶⁴. Örneğin 1994 yılında Rahmi Koç Müzesi açılmış ardından, 2000’li yıllarda müzecilik alanında ciddi bir artış görülmüştür. 2004 yılında İstanbul Modern ile Pera Müzesi açılırken, 2010’da Kaman Kalehöyük Müzesi, 2011 yılında Antalya Elmalı Müzesi, Aydın Milet Müzesi, Eskişehir Eti Arkeoloji Müzesi, Gaziantep Zeugma Müzesi, 2012 yılında ise Aydın Yeni Arkeoloji Müzesi, Kilis Müzesi, Tokat Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, 2014 yılında Batman Müzesi çağdaş ve yepyeni müze olarak hizmete açılmıştır. Günümüzde özel müzelerin sayısında ki artış ve devlet müzelerindeki gelişmeler, müzelere daha bilimsel yaklaşıldığını ve geleneksel müzecilik anlayışının yerini, çağdaş anlayışa bırakmakta olduğu görülür⁶⁵.

⁶³ İsmayilov, 32.

⁶⁴ Konukçu, 241-258.

⁶⁵ Yakup Harmanda, *Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri*, (2. Baskı) T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2014.

İKİNCİ BÖLÜM

ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK VE TEMEL İŞLEVLERİ

2.1. ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK

Müzeciliğin her anlamda en üretken çağı, dünyanın da en çok değişime uğradığı 20. yüzyılda gerçekleşmiştir. Siyasal, politik, ekonomik, teknolojik, sosyolojik ve toplumsal olarak oldukça önemli değişiklikler yaşanmış ve müzecilik kökten evrimlerini bu asırda geçirmiştir. Müzecilik faaliyetlerinin dünyadaki ve Türkiye'deki tarihsel gelişimine baktığımızda müzelerin, içinde bulunduğu çağın algılamalarına ve ihtiyaçlarına göre şekillendiğini görülmektedir. Her dönemin müzesi, içinde bulunduğu devrin kültür, eğitim ve sanat ve sosyo ekonomik politikası etrafında gelişmektedir.

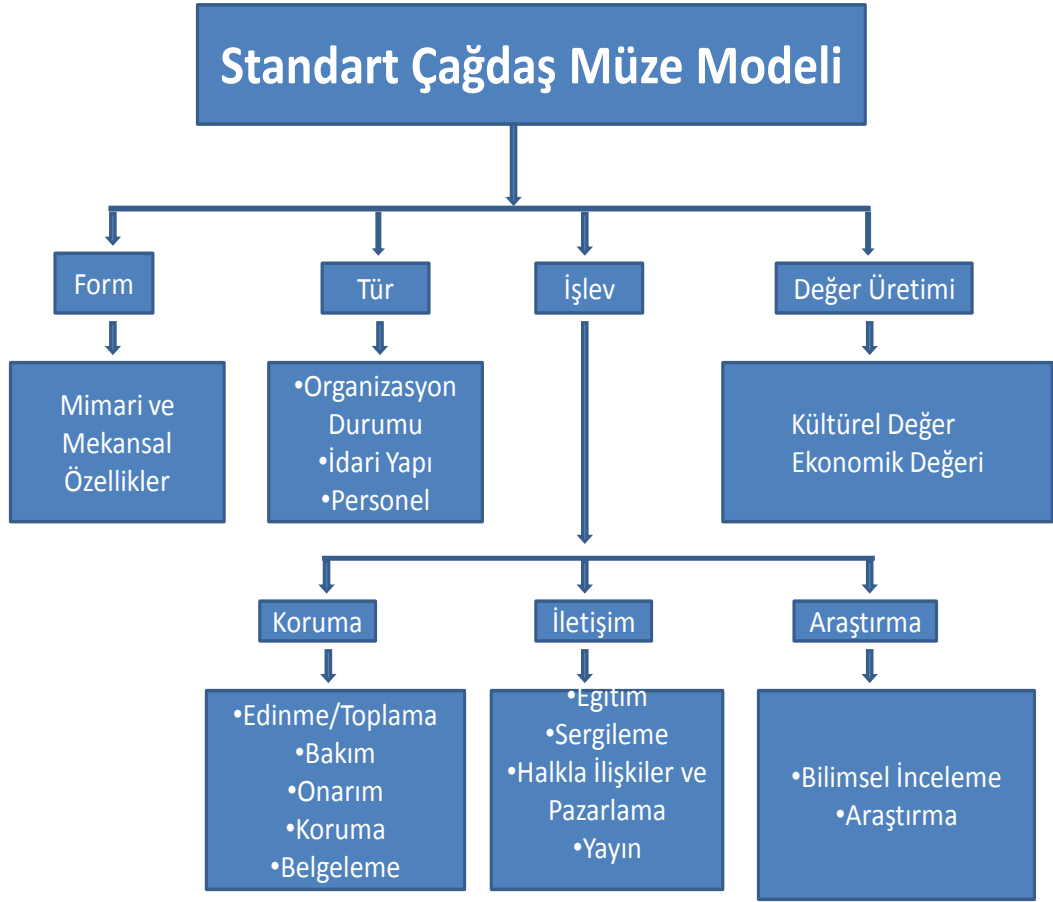
Bugün yeni müzecilik anlayışında, gelinen en önemli nokta “eğitim” ve “katılım” kavramlarıdır. Teknoloji de bu kavramları besleyerek müzelere yepyeni açılımlar getirirken 1950’lerde ABD’de Müzelerin modern çağa ayak uydurabilmeleri için “Yeni Müzecilik Anlayışı” fikirleri geliştirilmiş, 1970’lerden sonra da iyice yaygınlaşan bu akım, müzenin toplum içerisindeki konumunun köklü bir değişim geçirerek müzenin pasif bir konumdan bilgi üreten ve bilgiyi paylaşan kurumlar olması gerektiğini belirtmektedir ⁶⁶.

Çağdaş müzecilik içerisinde tartışmamız gereken bir diğer konu çağdaş müzeciliği sadece büyük şehirlere değil ülkenin her yerine eşit götürmeme sorunudur, bu sorun eşit erişim ilkesine ters düşmektedir. Patrick Boylan’ın ifade ettiği gibi yeni müzecilik anlayışı içinde; bir ulusu bir arada tutmanın dört yolu vardır: Ordu, yayın organı, üniversite ve müze. Yeni müzecilik fikrinde müzeler, toplumun bilinç ve iradesinin hâkim olduğu yerler olarak gösterilmiştir ⁶⁷.

Çağımızda, mimari anlamda formu, hedef kitlesindeki gelişmeler nedeniyle işlevi, konuların çeşitliliği nedeniyle de yönetsel türü değişmiş olan müzeler, nitelikli kültürel politikaların desteğiyle, toplumun hayatında değer üreten kurumlar olmalıdır.

⁶⁶ Nazan Yavuzoğlu Atasoy, “Çağdaş Müzecilikte Müzenin İşlevi” *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Der. Tomur Atagök), YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul 1999, 150.

⁶⁷ P. J. Boylan, *Museum and Cultural Identity*, President The Museums Association, London 1990.

Şekil 2.1. Standart Çağdaş Müze Model Önerisi

20.yüzyılda müze mimarisindeki gelişmeler, müzelerin formunda yani mekansal ve mimari özelliklerinde olduğu görülür. Eric Hobsbawm'ın Türkçe'ye "Kısa 20. Yüzyıl" olarak çevrilen kitabında "Aşırıliklar Çağı" olarak ifade ettiği bir dönemden söz edilir⁶⁸. Bu dönemde bilim dünyasındaki gelişmeleri, teknolojinin ivmesi, sanatın, resim, müzik, edebiyat ya da sinema gibi her türüyle en yoğun yaşandığı dönem olduğu bilinmekte ve bazı araştırmacıların müze mimarisinde ki bu hareketleri Aşırıliklar Çağı ile ilişkilendirmektedir⁶⁹.

20 Şubat 1909'da Fütürist Manifestosu'nu yayımlayan Flippo Tomasso Marinetti, kütüphaneler ve müzeler dâhil olmak üzere eskiyi hatırlatan her şeyin yok edilmesi gerektiğini ifade ederek müzeleri, yan yana birbirinden habersiz yatan ölümlerin meskeni

⁶⁸ Eric Hobsbawm, (Çev.: Y. Alogan), *Kısa 20. Yüzyıl 1914- 1991 Aşırıliklar Çağı*, Everest Yayınları, İstanbul 2009.

⁶⁹ İhtiyar, 14-15.

olan mezarlardan farklı görmediğini söyler⁷⁰. Melis Nur İhtiyar'ın aktardığına göre; böyle çalkantılı bir dönemin başlamasıyla yeni modernist hareketlerden etkilenen müzeler özellikle yapısal anlamda yeni bir kimlik kazanmaya başlamaktadır. Bu noktada müzeler aydınlanmanın kurumları ve modernizmin önemli sembolleri olarak tanımlanmış dolayısıyla 20. yüzyılın ilk yarısında geçmişi silip yeni bir dünya oluşturma düşüncesi döneme damgasını vurmaktadır⁷¹.

Müze mimarisinde dikkat çeken bir örnek 19562'da "New York" da yapımına başlanan Guggenheim Müzesi olup 1959'de ziyarete açılmıştır. İkonik, heykelsi yapısıyla müzecilik anlayışına yeni bir açılım getirerek dikkat çeker.

Şekil 2.2. Newyork Guggenheim Müzesi (URL- 1)

Guggenheim'in modern sanat koleksiyonunun sergileneceği müze için betonarme bir sarmal tasarlanarak yapılmıştır bu yönüyle geleneksel müze mimarlığından bütünüyle farklı olduğu görülür. Yapı kütesini, yukarı doğru açılarak yükselen beyaz renkli betondan yalın görünümlü bir sarmal bant oluştururken geziye 6. kata çıkan bir asansör yardımıyla başlamakta, Sarmal dış duvarın, iç yüzüne asılmış resimler, en

⁷⁰ İhtiyar, 15.

⁷¹ İhtiyar, 14-15.

yukarıdan başlanıp zemin kata kadar inen sarmal rampadan döne döne inilerek izlenmektedir⁷².

Mies van der Rohe'nin 1968'de Berlin'de tasarladığı Yeni Ulusal Galeri de (New National Gallery) mimarın ilk ve tek müze yapısı olarak tasarısına bir başka örnek oluşturmaktadır. Bu projede, çelik ve cam kullanılarak bir anlamda “Modern Sanat Tapınağı” planlanmış, iç mekânı dış mekânla birleştiren tasarımı alışlagelmiş içe dönük müze yapılarına karşı alternatif mimari olarak görülmüş ve çok yankı uyandırmıştır.

Şekil 2.3. Berlin Yeni Ulusal Galeri- Mies Van Der Rohe, (URL-2)

1997 yılında tamamlanan İspanya Bilbao'daki Guggenheim Müzesi döneme ismini yazdıran örnekler arasında gösterilmektedir. Mimar Frank Gehry yapıyı taşra kabul edilen Bask bölgesine yerleştirerek bölgenin tanınan ve gelişen bir kente dönüşmesine neden olmuştur. Önceleri işsizlik oranları %25'lerin üzerinde olan kentin günümüzde ciddi sayıda turist çeken kültür kentleri arasında olduğu ifade edilmektedir.

⁷² <http://happybuildings.blog.com/page/2/>

Şekil 2.4. İspanya Bilboa Guggenheim Müzesi, (URL-3)

Müzenin yapısında her biri tekil olan 16.000 farklı bileşen ile çelik iskeletli bir yapıya sahip bir kompleks olup, yapıda titanyum kullanılarak ışık ile malzeme oyunu sağlanmıştır⁷³. Gün batımı esnasında görselliği keyifle izlenebilmektedir. Girişin camlama sistemi ile diğer tüm camlı dış cephe düzenlemelerinde kullanılan üçgen ve kırıklı cam kompozisyonları güneş ışığını, farklı açılardaki kırınimlarla yansıtmaktadır⁷⁴. Müze yukarıdan geçen otoyolun altına yerleştirilmiş ayrıca doğrudan girişe ulaşmak yerine köprü'nün altından geçen kuyruk kısmından diğer taraftaki ana girişe kadar müzenin çevresinde dönmüş olması da dikkat çekicidir. Böylece yapıyı dıştan da gezip değerlendirerek müzeye giriş sağlanmaktadır. Müzelerin pazarlama gücünün keşfedilmesiyle önceleri sergiledikleri eserlerle öne çıkan müzelerin artık yapısal imajlarıyla mimari öğeleriyle dikkat çektiği görülür. Ancak ikonik imajla yankı getiren müzeler asıl işlevlerini geri plana geri plana ittiği tartışılmaktadır. Bu noktada müze mimarisinde ki farklı yapılaşmalar, fiziksel yapının koleksiyonun önüne geçip

⁷³ <http://v3.arkitera.com/h40845-20-yuzyilin-muzesi-bilbao-guggenheim-gehry-ve-biz.html>

⁷⁴ <http://v3.arkitera.com/h40845-20-yuzyilin-muzesi-bilbao-guggenheim-gehry-ve-biz.html>

geçmediği tartışmalarını da beraberinde getirmiştir ⁷⁵. Sonuç olarak müzeler 20. Yüzyıl da sadece eser sergilenen alanlar olarak tasarlanmamakta, kentleri cazibe merkezi haline getirecek yeni akımlar ortaya çıkararak fiziksel yapı ön plana çekilmiştir.

Müzenin çağdaş anlamda çeşitliliğine baktığımızda ICOM gerek koleksiyonların içerikleri veya nitelikleri gerekse bağlı oldukları birimler doğrultusunda müzeleri çeşitli gruplara ayırmıştır ⁷⁶.

Koleksiyonlarına Göre Müzeler:

- Genel Müzeler
- Arkeoloji Müzeleri
- Sanat Müzeleri
- Tarih Müzeleri
- Etnografya Müzeleri
- Doğa Tarihi Müzeleri
- Jeoloji Müzeleri
- Bilim Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Endüstri Müzeleri

Bağlı Olduğu İdari Birime Göre Müzeler:

- Devlet Müzeleri
- Yerel Yönetim Müzeleri
- Üniversite Müzeleri
- Askeri Müzeler
- Bağımsız ya da Özel Müzeler
- Ticari Kuruluş Müzeler

Hizmet Ettikleri Bölgeye Göre Müzeler:

- Ulusal Müzeler
- Bölgesel Müzeler
- Yerel Müzeler

⁷⁵ İsmayilov, 10.

⁷⁶ İsmayilov, 5-10.

Hitap Ettikleri Kitleye Göre Müzeler:

- Eğitici Müzeler
- Uzmanlaşmış Müzeler
- Genel Toplum Müzeleri

Koleksiyonlarını Sergileme Biçimlerine Göre Müzeler:

- Geleneksel Müzeler
- Açık Hava Müzeleri
- Anıt Müzeleri

Türkiye’de müzeler koleksiyona bağlı olarak sınıflandırılır ⁷⁷.

- Arkeoloji Müzeleri,
- Etnografya Müzeleri,
- Milli Tarih Müzeleri,
- Saray Müzeleri,
- Anıt Müzeleri,
- Güzel Sanatlar Müzeleri,
- Uzmanlık Müzeleri,
- Anı Müzeleri,

Müzelerdeki çeşitlenme pek çok konuyla alakalı gündeme gelmektedir. Örneğin; araba müzesi ayakkabı müzesi, çikolata müzesi, yemek müzesi, kırık kalpler müzesi, baskı müzesi, sürgün müzesi, şapka müzesi, korku müzesi, çeşitli film kahramanlarının konu edildiği müzeler bunlardan sadece bazılarıdır.

2.2. MÜZELERİN TEMEL İŞLEVLERİ

Müzeler 19. ve 20. yüzyıllarda büyük bir gelişim ve değişim sürecine girmiş nesne odaklı bir yaklaşımdan toplum odaklı bir yaklaşıma doğru yönelmişlerdir. Müzelerin işlevleri de bu değişime göre şekillenmiştir ⁷⁸. Müzenin geleneksel ve çağdaş anlamlarından yola çıkılarak bir müzenin nasıl olması gerektiği olgusunu anlamak üzere işlevleri incelendiğinde 19. yüzyılda müzenin temel işlevleri toplama, koruma,

⁷⁷ İsmayilov, 16.

⁷⁸ Özkasım ve Ögel, 96-102.

belgeleme, sergileme ve depolama iken 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra bu işlevlere eğitim işlevi de eklenmiştir. Bu dönemde sanayileşmenin gelişimi ve şehirlere göçün artması sonucunda bilim ve endüstri, toplumun yapısını büyük ölçüde etkilemiş ve değişen bu toplum yapısı müzelerin eğitim açısından yapılanmasında etkili olmuştur ⁷⁹.

21. yüzyıla birlikte müzecilik alanında iletişim temelli bir yaklaşım benimsenmiş, müzeler tarafsız birer bilimsel paylaşım alanlarına dönüşerek, müzenin işlevleri üç ana başlık altında toplanmıştır. Bunlar; koruma, araştırma ve iletişimdir ⁸⁰.

Koruma işlevinin kapsamına koleksiyon yönetimi, bakım, koruma, onarım, belgeleme ile mekân ve mimari tasarım girmektedir. Araştırma bu dönemde oldukça önem kazanmış ve müzeler bilimsel bir platform olarak hizmet vermeye başlamıştır. İletişim işlevi ise eğitim ve sergileme işlevleri ile tanıtım, halkla ilişkiler ve pazarlama çalışmalarını da kapsayan bir ana başlık şeklinde karşımıza çıkmaktadır ⁸¹.

2.2.1. Koruma

Türkiye’de koruma ile ilgili kanun 1983 yılında yürürlüğe giren 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunudur. Çeşitli açılardan 1710 sayılı yasanın geliştirilmiş bir devamı sayılabilecek yasa sit, kültür varlığı, tabiat varlığı, koruma, korunma gibi kavramları tanımlamış, korunması gerekli taşınmaz kültür ve tabiat varlıklarını örneklendirerek listelemiş, bunların devlet malı niteliğinde olduğunu hükme bağlamıştır ⁸².

Edinme; tüm toplumun mevcut kültürel değerlerini koruma altında tutmayla yükümlü olan müzelerde eserlerin elde edilmesi ve korunması bu konuda yapılacak işlem ve faaliyetlerin düzenlenmesi, 2863 sayılı kanunun ortaya çıkış nedenidir.

İnsanlığın kültürel birikimlerini anlatan nesnelere korunması ve gelecek nesillere aktarılması müzelerin en önemli görevidir. Koruma müzenin edinim işleviyle birlikte başlar ve nesnenin herhangi bir koşulda belirli bir gözlem, araştırma ve müdahale gibi

⁷⁹ Akmehtem, 195-208.

⁸⁰ Stephen E. Weil, “Rethinking the Museum: An Emerging New Paradigm”, *Reinventing the Museum: Historical and Contemporary Perspectives on the Paradigm Shift*, (Ed. Gail Anderson), Altamira Press, California 2004, 74-79.

⁸¹ Uralman, N. Hanzade, “21. Yüzyıla Girerken Bir Bilgi Kurumu Olarak Müze”, *Bilgi Dünyası*, 7(2), 2006, 250-266, (255)

⁸² Melike Zehra Dağıstan Özdemir, “Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış”, *Planlama Dergisi*, Sayı: 1, 2005, 20-25.

sürecin tamamını kapsar. Gerek doğanın gerekse insan kaynaklı tahribatına karşı olabilecek en az hasarı vermek üzere kurgulanmış bir faaliyettir. Koleksiyonların ömrü, müze binası içinde gerçekleştirilen koruma uygulamaları ile doğru orantılıdır; eğer nesnelere, müzelerde doğru çevresel koşullarda sergilenir, depolanır ve taşınırsa ömürleri daha uzun olmaktadır ⁸³.

2863 sayılı kanun kapsamına giren korunması gerekli taşınır kültür varlıklarının müzelere kazandırılması, korunması ve değerlendirilmesi için gerekli tedbirlerin alınması, taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili tespit çalışmalarının yapılması, tescil ile ilgili belgelerinin hazırlanması, müze yönetimlerinin yönetmelikler çerçevesinde belirlenmiş olan görevlerinin temelinde eserlerin bilimsel yöntemlerle elde edilmesi, korunması ve değerlendirilmesi vardır ⁸⁴.

Hırsızlık, kaybolma ve yok olma tehlikesine karşı güvenlik önlemleri almanın ötesinde, nesnelere uygulanan restorasyon ve konservasyon işlemleri, nesnelere için uygun depolama koşulları da koruma kapsamındadır.

Restorasyon; Arkeolojik veya sanat değeri taşıyan bir eserin özgünlüğüne zarar vermeden gelecek kuşaklara aktarmak için yapılan zorunlu müdahalelere denir ⁸⁵.

Konservasyon ise zaman içinde oluşabilecek bozulmalara karşı eserin sağlıklı bir şekilde yaşayabilmesi için koruma amacı ile alınan önlemler olarak tanımlanır. Bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi restorasyon ve konservasyon birbirinden farklı kavramlardır. Konservasyonda kimya temelli ve araştırma ağırlıklı iken restorasyon uygulama ağırlıklı pratiğe yöneliktir. Hatalı olarak restorasyon ve konservasyon sözcükleri, genellikle aynı anlamı ifade etmek üzere kullanılmaktadır.

Depolama müzelerin koruma işlevi arasında nesnenin korunmasında bir basamaktır. Müzedeki eserler gerek sergilendikleri alanda gerekse saklandıkları depolarda bilimsel metotlarla korunmalıdır. Eserler üzerinde ısı, ışık, nem etkisi ve depolama sistemleri eserlerin korunması için bilimsel kriterlere uygun olarak depolarda

⁸³ Mehmet Uğuryol, *Müzelerde İklim Denetimi. Müzebilimin ABC'si*, (ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman), Ege Yayınları, İstanbul 2012, 97-114.

⁸⁴ Aziz Gökhan Özkoç ve Teoman Duman, "Müzelerde Sergilenen Eserlerin Elde Edilmesi ve Korunmasına Yönelik Müze Yöneticilerinin Görüşleri", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), Güz: 157-168, 2008.

⁸⁵ Celal Küçük, "Türkiye'de Restorasyon Eğitimi. Sorunları ve Sonuçları", I. *Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıklarının Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokyumu*, Ankara Üniversitesi Basımevi 2000, 6 - 7 Mayıs 1999, 23.

% 50-55 oranında bağıl nem, 18 - 22 derece sıcaklık ile iklimlendirme yapılmalı sergi alanında ise iklimlendirme stabil şekilde, vitrinlerde 150-200 lux değerinde ışıklandırmanın yanı sıra gün ışığından korumak içinde tedbirler alınmalıdır. Koruma eserin niteliğine göre değişse de her eser için farklı müdahale ve koruma gerekir. Eserleri mümkünse ayrı ayrı depolama alanlarında muhafaza etmeliyiz. Ahşap malzemenin böceklenme ve çürüme sorunu varken tekstil malzemelerinin böceklenme ile sararma sorunu, metal malzemenin ise en büyük sorunu korozyondur.

Koruma işlevinin bir diğer safhasını da belgeleme oluşturur. Belgeleme müze koleksiyonunun envanterleri, fiş veritabanları katalog gibi yöntemlerle kayıt altına alınması olarak tanımlanırken nesneye ait belgelemenin herhangi aşamasında hiçbir veri kaybına neden olmadan kayda geçirilerek verilerin doğru bir şekilde tanımlanıp aktarılması gerekir⁸⁶. Belgelemenin uzantısı kabul edilen sergi metinleri, sergi katalogları, sergi davetiyeleri, müze yayımları, kayıtlı ziyaretçi görüşleri bir enformasyondur ve koleksiyonundaki nesnelere de kendi oluşturduğu enformasyon kaynaklarıdır⁸⁷.

Önleyici Koruma: Müzeler tüm diğer yapılar gibi, hem yapısal olarak, hem de içerdikleri koleksiyonlar temelinde doğal ve insan kaynaklı afetlerden etkilenmektedir. Sel, yangın, hırsızlık, fırtına, kasırga, bombalama ve terör eylemleri, savaş, deprem, soygun, çığ, bina çökmesi, dolu yağışı, buz fırtınası, böcek istilası, ateşli silah saldırısı, kimyasal ve biyolojik gazlar vb benzeri afetler yapılan araştırmalarda ortaya çıkan bazı örnekler olduğu görülür. Uluslararası kurumlar kültür varlıkları veya müzeler özelinde risklerin belirlenmesi, azaltılması ve afet/acil durum yönetimi konularında çalışmalar yapmış, bunları yayımlamıştır. Sevinç B. Sungay'ın "Müzeler İçin Afet ve Acil Durum Planı Kılavuzu" isimli çalışmasında aktardığı örneklerden bazıları;

- ICOM, Müze Güvenliği Uluslararası Komitesi (ICMS)'in kapsamlı çalışmasından ayrı basım olarak yayımlanan "Müzelerde Afet Hazırlığı için Kılavuz" başlıklı kitapçıkta, planlama ve operasyon ile ilgili ana yaklaşımlar açıklanmakta, ana hatları ile birtakım hatırlatmalar yapılmaktadır.

⁸⁶ Polat, 29.

⁸⁷ Hanzade Uralman, *Bilgi Toplumunda Sanat Müzelerinin Rolü ve Türkiye'de Sanat Müzeleri İçin Öneriler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006, 36.

- Stovel (1998) tarafından hazırlanan ve ICCROM tarafından basılan “Riske Hazırlanmak: Dünya Kültür Mirası için Bir Yönetim Kılavuzu” başlıklı kitapta, farklı formlarda kültür mirası için (anıtlar, ören yerleri, müzeler gibi) risk hazırlığının ana hatları çizilmekte, yangın, deprem gibi değişik olaylar için oluşabilecek hasar, önlem stratejileri, risk azaltma, plan geliştirilmesi, müdahale ve iyileşme süreçleri için temel öneriler sıralanmaktadır.

- UNESCO’nun “Kültür Mirasının Korunması El Kitabı No:4 – Müzeler İçin Afet Risk Yönetimi” (UNESCO, 2008) adlı ve Müzeler Acil Durum Programı’nın çalışması çerçevesinde hazırlanan el kitabında amaçlanan, müze personeline, acil bir durumda kültür mirasına yönelik hasarı azaltabilecek afet/acil durum planlaması, iletişim ve faaliyetleri ile ilgili olarak rehberlik etmektir.

- UNESCO’nun “Dünya Mirası İçin Afet Risklerinin Yönetilmesi” el kitabında amaçlanan, afet risk yönetiminin temel ilkeleri ile riskleri belirlemek, değerlendirmek ve azaltmak üzere yöntem tanımlayarak ve bu yönetime dayanarak afet risk yönetim planının nasıl hazırlanacağını açıklayarak kültür mirasının yönetiminde rol alan kişi ve kurumlara yardımcı olmaktır.

Yukarıda temel örnekleri özetlenen çalışmalarda, hazırlıklı olma, risk azaltma, risk yönetimi, acil durum yöntemleri gibi başlıklarda ele alınan bu çalışmalar, aslında afet yönetim döngüsünün tüm evrelerine yönelik planlamayı kapsamakta, dolayısıyla başlı başına risk azaltma ve hazırlık eylemi oluşturmaktadır ⁸⁸.

Sungay’ın yaptığı araştırmasına göre İstanbul’un yaklaşık 80 km. uzağında meydana gelen 1999 Kocaeli depremi sonucunda İstanbul’da bulunan Türk ve İslam Eserleri Müzesi, Topkapı Sarayı Müzesi, Beyazıt Kütüphanesi, Süleymaniye Kütüphanesi, Dolmabahçe Sarayı, Ragıp Paşa Kütüphanesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri ek binası ve İstanbul Resim ve Heykel Müzesi depremden etkilenmiştir. Risk azaltmaya yönelik çeşitli seviyelerde çalışmalar yürütmüş olduğu bilinen İstanbul’daki müzelerin ise Topkapı Sarayı Müzesi, Sadberk Hanım Müzesi, İstanbul Arkeoloji Müzeleri, Eski Şark Eserleri Müzesi ve Çinili Köşk Müzesi, Rahmi M. Koç Müzesi, TBMM Milli

⁸⁸ Sevinç Bilgen Sungay, *Müzeler İçin Afet ve Acil Durum Planı Kılavuzu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2012

Saraylar Depo-Müze, Dolmabahçe Sarayı Müzesi, Beylerbeyi Sarayı Müzesi, Ayasofya Müzesi, Yıldız Sarayı Müzesi ve Sakıp Sabancı Müzesi olduğu ifade edilmektedir.

Türkiye’de 2863 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa bakıldığında: 1983 yılında kabul edilerek yayımlanan ve zaman içinde çeşitli maddelerinde değişiklikler yapılan bu kanunun amacı, korunması gerekli taşınır ve taşınmaz kültür ve tabiat varlıkları ile ilgili yapılacak işlem ve faaliyetleri düzenlemek, bu konuda gerekli ilke ve uygulama kararlarını alacak teşkilatın kuruluş ve görevlerini tespit etmektir.

Konunun temelinde olan bu kanunda kültür varlıklarının korunması gereken olgular arasında doğa olayları ve neden olabilecekleri afetlerden bahsedilmediği görülür. Kanunun tanımlamaları ortaya koyan 3.maddesinin 4. bendinde “koruma” ve “korunma”; muhafaza, bakım, onarım, restorasyon, ve taşınmaz kültür varlıkları özelinde fonksiyon değiştirme işlemleri olarak tanımlanmaktadır.

Korumanın yalnızca envanterinin çıkarılmasının ardından, nemden korunan ve düzenli aralıklar ile teftişi yapılan bir depoya yerleştirilmesi anlamına gelmediği, daha birçok farklı tehlikeden (sel, su baskını, yangın vs) korunma yöntemlerini de içermesi gerektiği belirtilmeli ayrıca müze müdürünün görevleri arasında geçen ve önlem alınması gerektiği belirtilen hırsızlık, yangın ve sabotaj, olası tehlikelerin tamamını kapsamamaktadır ⁸⁹.

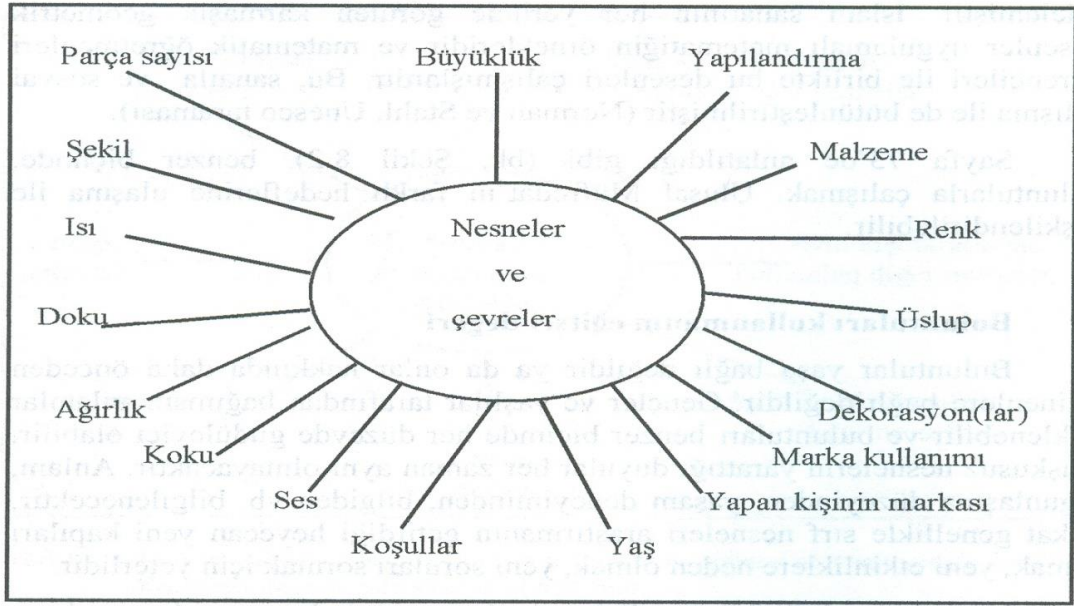
2.2.2. Araştırma

Araştırma işlevi, bütün müzecilik faaliyetlerinin önemli bir parçasıdır. Araştırma koleksiyonların varlığının nedenidir ve müzenin faaliyet gösterdiği bütün alanların temelidir ⁹⁰. Müzelerin araştırma işlevi, özünde bilimsel inceleme ve araştırma anlamına gelir ki bu da müzelere bilimsel bir platform enstitü niteliği kazandırır.

Bir müze nesnesi ile ilişkili olarak ne gibi araştırmalar yapılacağı konusunda Greenhill, nesnenin merkezinde yer aldığı bir şema geliştirmiştir.

⁸⁹ Sungay, 18.

⁹⁰ W. Bruce McGillivray, “Museum Research: Axiom or Oxymoron?”, *Muse*, 9(2), 1991, 62-65; (Aktaran: Ece Irmak, *Müzelerin Araştırma İşlevi ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2013, 10).

Şekil 2.5. Müze Araştırma İşlevi Anlama Şeması, (Greenhiil/1999)

Buna göre nesnenin üretimi, ne olduğu, kullanım alanı, malzemesi, ilişkiler, desen, bezeme ve diğer bilgileri araştırma konularının kapsamın içinde yer alır. Yine bu şemadan anlam üretmeye yönelik sorular üretilmesi için faydalanılmaktadır. Eğitim etkinliği çerçevesinde malzemeden üretilen sorular üzerine odaklanan şema aynı zamanda nesnenin taşıyıcı olduğu bilgileri üzerinde bir çerçeve sunmaktadır ⁹¹.

Atagök, müzelere giren çok sayıda nesnelerin kendi ortamından koparılmış olduğundan öncelikle nesnenin geldiği kaynağın tespit edilmesiyle başlayıp sonra nesnenin kendisine odaklanılan ve nesnenin kendisi kadar geride kalmış diğer kültür öğelerinin de araştırılıp anlaşılması sürecinin tamamını müzelerin araştırma işlevi olduğunu ifade eder ⁹².

Nesnenin ne olduğunun bilgisi, ait olduğu dönemin tarihsel, sosyal, kültürel ve ekonomik durumunu yansıtan verilere ulaşılmasını da sağlar. Araştırma süreci sonunda ele edilen bilgi müzenin koruma, belgeleme, sergileme ve eğitim gibi faaliyetleri yani müzelerin “koruma” ve “iletişim” evreleri, araştırma evresinin sonuçlarından bağımsız olmadığı belirtilirken, araştırma, koleksiyon dışındaki nesnelerin, yapılmış diğer

⁹¹ Greenhill Eileen Hooper, *Müze ve Galeri Eğitimi*, (Çev.: Meltem Örgü Evren, Emine Gül Kapçı), (Yay. Haz. Bekir Onur), Ankara Üniversitesi, Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara 1999.

⁹² T. Atagök, “Müze Koleksiyonları ve Araştırma”, N. Ertürk ve H. Uralman (Haz.). *Müzebilimin ABC’si* içinde (ss.171-176), Ege Yayınları, İstanbul 2012.

araştırmaların ve alandaki diğer kaynakların da ele alınarak değerlendirilmesiyle güçlenir⁹³.

2.2.3. İletişim

İletişim iletme, yayma, nakletme gibi anlamlara gelip müzelerin ürettiği bilgiyi müzeden müzenin dışına yayma iletişim işlevidir. Müzeler insanlığın ortak mirası kabul edilen koleksiyonu eğitim, yayın, sergiler, sanal uygulamalar gibi pek çok farklı etkinlikle topluma sunmaktadırlar. Pek çok müze iletişim politikaları kapsamında iletişim kanallarını belirler. Kullanılacak iletişim teknolojilerini ve iletişim biçimlerini belirleyen iletişim politikaları hedef kitlelerin eğitim durumlarına, yaşlarına ve fiziksel özelliklerine göre deđişmektedir⁹⁴. Örneğin, bazı müzeler sergiler üzerine yoğunlaşırken bazı müzeler ise eğitim faaliyetlerine odaklanmaktadır. Müzelerin toplum ile ilişki kurma etkinliklerini şu başlıklar altında toplamak mümkündür:

- Sergileme
- Yorumlama
- Eğitim
- Yayın
- Pazarlama
- Ziyaretçi Hizmetleri

Müzelerin toplumla kurduğu iletişimin bir diğer yolu sergilemedir. Müzelerde sergilenen eserlerin yarattığı etki, konusu ve sergi mekanının düzeni gibi pek çok aktörle yakından ilişkili olduğu görülür. Müzelerdeki sergilemeyi diğer sergilemelerden ayıran özellik müze sergilerinin bilimsel ve eğitim amaçlı olmasıdır. Müzelerde sergileme türü zaman odaklı bir anlayışla sürekli ve geçici sergilemeler şeklinde yapılırken ayrıca müzeler eserleri kronolojiye, malzemeye, koleksiyon özelliklerine, bulunduğu bölgeye, kullanım alanına, döneme, usluba ve şahsa göre sınıflandırarak sergilemeyi tercih ederler.

⁹³ İrmak, 7.

⁹⁴ Burak Boyraz, “Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 39 Kasım – Aralık 2013, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, <http://www.akademikbakis.org>

Müzeler etkili bir sergi yapmak için klasik yöntemlerin yanı sıra teknolojinin bir çok imkanından da faydalanırlar. Konuyla alakalı Erbay, *Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması* isimli kitabında, Durağan ve Dinamik sergileme yöntemlerinden söz eder⁹⁵.

Durağan Sergileme; Vitrin içi sergileme, panolar, stand üzeri sergileme, diyaromalar, maketler, modeller, kopyalar, slaytlı sunumlar şeklindedir.

Dinamik Sergileme; Gösteri odaları, interaktif sistemler, planetaryum, panoroma, simülörler, robotlar, canlandırma, hologramlı sunumlar, animatronik sistemler vb olarak ifade edilir.

Sergi kurgularken insanın davranışsal eğilimlerine fiziksel özelliklerine göre ve hedef kitleyi göz önünde bulundurmalıdır. Serginin başarılı olması için hedef kitlenin ne olduğunu ele almak gerekmektedir. Hedef kitle verilmek istenen mesajın ulaşması hedeflenen grup veya topluluk olarak da tanımlanırken bu kavram müze sergilerinde, sergilerin hitap edeceği ziyaretçi toplulukları olarak açıklanabilir. Bu topluluklar değişik yaş gruplarına, mesleklere, fiziksel ve zihinsel özelliklere göre belirlenebilir. Sergilerde kullanılan, sergilemeye yardımcı teknolojiler, bilgi panoları, etiketler ve broşürler, hedef kitleleri göz önünde bulundurarak oluşturulur⁹⁶.

“Bilgi ve Eğitim Odaklı Sergilemeler” de amaç ziyaretçileri bilgilendirmektir ve nesnelere yorumlamak olduğu belirtilirken eğitimsel açıdan da önemli olan bu tip sergilemeler, müze eğitimleri için de çok önemlidir⁹⁷.

Yorumlama etkinliği ise müze nesnesinin kamuya ulaştırılması veya araştırma sonucunda belirli konularda ele alınması evresinde ortaya çıkar⁹⁸. Yorumlamanın özellikle sergiler ile yayın faaliyetlerinde uygulandığı görülür. Müze nesnesi bağlı bulunduğu koleksiyonda genel bir bütünlük içinde yer alırken öte yandan kendi olanakları dâhilinde birçok açıdan yorumlanabilmektedir.

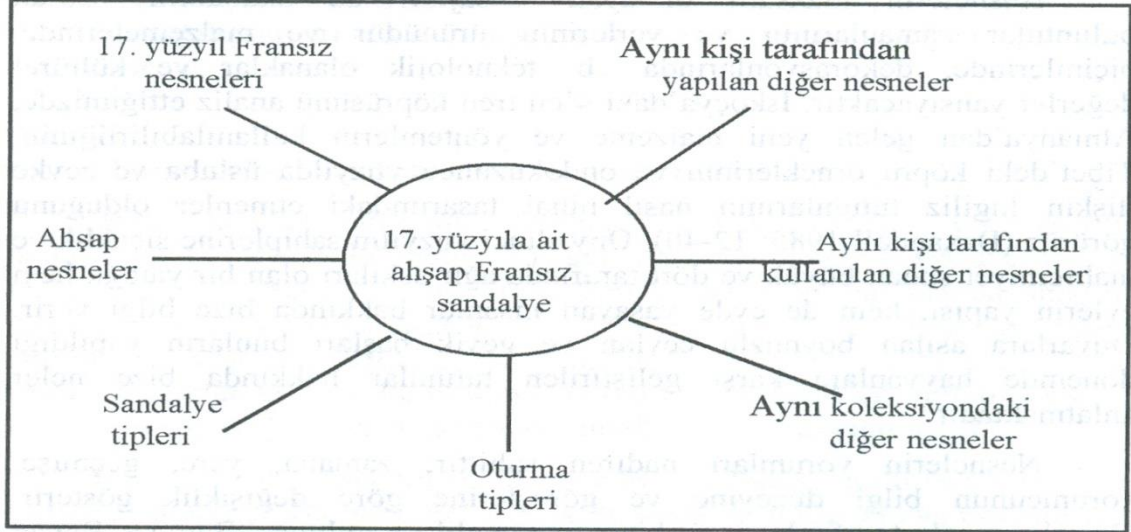
⁹⁵ Mutlu Erbay, *Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*, (1. Baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul 2011, 89-113.

⁹⁶ Boyraz, 4.

⁹⁷ Hanzade Uralman, “Müzelerin Topluma Ulaşılabilirliğinde Bilgi Yönetimi”, *Gazi Üniversitesi ÜNAK Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, Eylül 12-14, Ankara 2006, 108-120.

⁹⁸ Polat, 37.

Greenhill, “17.yüzyıla ait ahşap Fransız sandalyesi” örneği ile konunun anlaşılmasını sağlamaktadır⁹⁹.

Şekil 2.6. Müzelerde Yorumlama Etkinliği Şeması, (Greenhill)

17.yüzyıla ait ahşap bir Fransız sandalyesi, 17.yüzyıl Fransız nesnelere içerisinde incelenebilirken bunun yanı sıra aynı nesne, bu nesneyi yapan kişinin diğer ürettiği nesnelere içinde değerlendirilebileceği belirtilir. Bu nesne aynı zamanda ahşap olduğu için ahşap nesnelere arasında incelenebilir veya kullanan kişi ile ilgili bir incelemeye girerek o nesneyi kullanan kişinin diğer eşyaları arasında değerlendirilebilir. Sandalye tipleri, oturma tipleri gibi pek çok açıdan ele alarak değerlendirilebileceğinden söz edilir. Yorumlama etkinliğinin, sınıfsal, cinsel, dinsel farklılıkların kültür incelemeleri ve yorumlanması ile uğraşma iddiasında kamusal bir alan olan müzede nasıl hayata geçirileceği ciddi bir tartışma konusudur¹⁰⁰.

Müzelerin koleksiyonları kadar önemli olan bir başka faaliyeti ise eğitim etkinlikleridir. Bu etkinlik okul öncesi öğrencilerden emeklilere kadar geniş bir yelpazede eğitim programlarının geliştirilmesi temelinde müze pedagojisi uygulamaları müzenin kültür kurumu olmasının yanında eğitim kurumu olmasını da sağlayacaktır¹⁰¹.

⁹⁹ Greenhill Hooper, *Müze ve Eğitimi*, (Çev.: Meltem Ö. Evren-Emine G.Kapçı), (Haz. Bekir Onur), Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları 4, Ankara 1999, 130.

¹⁰⁰ Polat, 37.

¹⁰¹ F. Paykoç, S. Baykal, “Müze Pedagojisi: Kültür ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma”, *Müzecilikte Yeni 60 Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*, (Der.:

Müzelerde gerçekleştirilen eğitimle ilgili etkinlikler, ziyaretçiyi müzeye çekmek amacıyla gerçekleştirilen tanıtım ve pazarlama çalışmaları ve ihtiyaçlarını tespit edip karşılamaya yönelik araştırma-değerlendirme çalışmaları ile birlikte müzelerin iletişim işlevi altında yer almaktadır ¹⁰².

Müzelerdeki eğitim çalışmaları 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra önem kazanmış ve 1950'lere kadar daha çok okul çocuklarına yönelik iken 1970'lerden itibaren yetişkinlere yönelik ve 1990'lardan sonra da öğretmen ve velileri dahil ederek daha geniş bir kesimi kapsayan eğitim etkinlikleri genişlemiştir. Müzenin büyüklüğü, finansmanı personel istihdamı, işbirlikleri, politikası, türü ve koleksiyonun yanı sıra teknolojik olanakları gibi faktörler müzelerde eğitim çeşitliliğini etkilemektedir ¹⁰³.

UNESCO'nun 1962'de "Müzelerin Eğitimdeki Rolü" hakkında düzenlediği Bölge Seminerin de bu faaliyetler şöyle sıralamaktadır;

1- Rehber eşliğinde ziyaretler: Çeşitli eğitim çalışmaları arasında müzeye en uygun özellik taşıyanı, rehber eşliğinde yapılan ziyarettir. Rehber eşliğinde ki ziyaret sadece müze galerilerinde yapılır, fakat daha gelişmiş şekli ile müzenin diğer kısımlarında da yapılabilir. Bu durumda ziyaret hazırlıkları ile ziyaret sonundaki tartışmalar müze dışında yapılacağı ifade edilmektedir.

2- Diğer iç faaliyetler: Tamamen müze içinde oluşan eğitim çalışmasıyla karıştırılmaması gereken başka faaliyetler de vardır. Bunlar ayrı konferanslar ve kurslar ile yaratıcı sanat faaliyetleridir.

3- Müze dışındaki faaliyetler: Müze veya müzenin eğitim birimleri tarafından geziler düzenlenebilir. Müzenin türüne göre farklılık gösteren bu geziler eğlendirici ve eğitici içerikte olabilmelidir.

4- Okullara ve kültür kuruluşlarına ödünç eser verme: Ödünç verilen eserin çeşidi ve bu eserin korunması için alınan tedbirler müzenin programına göre değişir. Genellikle diaporitler ve filmler ödünç verilebileceği önerilir ¹⁰⁴.

Zeynel Abidin Kızılyaprak), Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, 102-114.

¹⁰² Greenhill Hooper, *Museum and Their Visitors*, Roulledge, London 1994, 140.

¹⁰³ Akmehtmet, 196.

¹⁰⁴ G.S. Rivier, *Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında Unesco Bölge Semineri*, İstanbul 1962.

20. yüzyıldan itibaren halka daha da yakınlaşan müzelerin, topluma özellikle çocukların eğitimine doğrudan hizmet eden kurumlara dönüştüğü görülür. Müzelerin eğitim işlevi halk için düzenlediği sergiler de ister istemez oluşan ilişki ile başlamaktadır. Bu ilişki içinde ziyaretçilerin yaşı, ilgi alanı gibi faktörlere göre kendiliğinden bir öğrenme durumu söz konusu olur. Ancak eğitim işlevi günümüzde artık sergi alanlarından kendiliğinden oluşan bir durum olmaktan çıkmış, müzelerin kendi bünyelerinde oluşturdukları eğitim programlarının yanı sıra müze-okul işbirlikleri geliştirilerek toplumun her kesimine ulaşmakta olduğu görülür. Müzelerin bir bilgi kurumu olarak yapılanmaları, toplumun gelişimine katkı sağlamak amacıyla bilgi hizmetlerini geliştirmelerinden dolayıyla arşiv ve /veya kütüphane, araştırma birimleri ile projelerinde ki nitelikten anlaşılabilirlerdir ¹⁰⁵.

Müzenin eğitim işlevini gerçekleştirdiği bir diğer yer müze kütüphaneleridir. Müze kütüphanelerinin en önemli amacı bağlı olduğu müzenin misyonunu desteklemektir. Sergilenen eserler kişiye ancak kişinin konudaki uzmanlığı doğrultusunda bilgi verebilir. Çünkü nesneyi anlamlandıran ve nesnenin bilgisini tamamlayan birim kütüphanedir. Kütüphaneler böylelikle müzelerin bilgi kurumlarına dönüşmesine katkıda bulunurlar. Müze personelinin eğitimi müzenin misyonunu gerçekleştirmesine katkı sağlar. İkinci önemli amacı ise ziyaretçilerin ve araştırmacıların bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Müzenin topluma sunduğu, sadece nesne değil nesne ve bağlamına ilişkin bir bilgi bütünüdür. Etkin bir biçimde işleyen bir müze kütüphanesi bir yandan hem ziyaretçilere hem de araştırmacılara hizmet verirken diğer yandan da müze personeli için belgeleme, sergileme, koruma, eğitim, araştırma gibi müzecilik uygulamalarını destekleyici bir derme şeklinde hizmet verirler ¹⁰⁶.

Müze personeli kütüphaneyi müze koleksiyonunun uzmanlık alanına giren konularda araştırma yapmalarının yanı sıra müzeciliğin tüm işlevleri ile eğitimle ilgili konularda salt bilgi kaynağı olarak değil aynı zamanda çocuklara, yetişkinlere yönelik atölye çalışmaları düzenlemek için müze aktivitelerini destekleyici parça olarak kullanabilmektedirler. Müze dışı kullanıcılar ise müze kütüphanelerini koleksiyonla

¹⁰⁵ Uralman, "Müzelerin Topluma Ulaşılabilirliğinde Bilgi Yönetimi", 113.

¹⁰⁶ Neslihan Mollaoğlu, *Bilgi Ortamı Olarak Müzelerde Kütüphanelerin Rolü ve Türkiye'de Müze Kütüphaneleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007, 41.

ilgili bilgilere ulaşarak müze koleksiyonunu daha iyi anlamalarını sağlar. Böylece kütüphaneler üzerinden bilginin yayılımı da sağlanmaktadır. Bilginin yayılımı ve üretilen bilginin kendisi müzelerin satış noktalarında pazarlanmak suretiyle, hem kültürel hem de ekonomik değer üretmektedir.

İletişim işlevinde yer alan, geleneksel olarak halkla ilişkiler departmanının sorumluluğunu üstlendiği müzelerde pazarlamanın faydalı olup olmadığı araştırmacılar tarafından tartışılmakta olan bir konu olup metot ve yöntemlerinin müzelerde uygulanmasının temelleri oldukça yenidir. Müzeler kar amacı gütmeyen kuruluşlar olarak tanımlandığından müzede pazarlama, işletmelerde ki pazarlamalardan farklıdır. Pazarlama da ticari yön, kar amacı gütmeyen ve ziyaretçi memnuniyeti, işletme pazarlamalarındaki müşteri memnuniyeti üzerinden kurgulanır¹⁰⁷.

Pazarlama anlayışları; klasik ve modern pazarlama olarak iki gruba ayrılır. Klasik pazarlama anlayışında asıl amaç malın satılması iken modern pazarlama anlayışında ise tüketicinin ön planda olduğu belirtilir. Modern pazarlama anlayışı sosyal pazarlama anlayışını da kapsar. Modern pazarlama anlayışı tüketicilerin isteğini mutluluğunu önemsemektedir. Pazarlama kavramının içerisinde yer alan bir diğer sektör hizmet sektörü olduğundan turizm, finans, sağlık, eğitim, danışmanlık vb. sektörler gibi müzecilik sektörü de hizmet sektörünün en önemli unsurlarından birisidir¹⁰⁸.

Müzelerdeki pazarlama anlayışına bakıldığında geleneksel pazarlama anlayışı döneminde müzeler koleksiyon toplamaya önem vermekte ve halkın istekleri çok önem arz etmemekte göz ardı etmekteydiler. Modern pazarlama anlayışı döneminde ise ziyaretçilerin isteklerine önem verilmiş, müzeler buna göre düzenlenmiş ve müzelerin ana amaçlarının dışında eğlence ve eğitim amaçlı ekstra faaliyetlerde bulunulmuştur¹⁰⁹.

Ekrem Cengiz, önceleri amaçları koleksiyonu toplamak ve araştırma yapmak gibi niteliklere sahip olan müzelerin artan finansal sorunlardan dolayı artık ziyaretçilere

¹⁰⁷ Mustafa Serdar Sezer, *Türkiye Turizm Sektöründe Müze Turizminin Payının Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, 15

¹⁰⁸ Mete Sezgin, Abdullah Karaman, *Müze Yönetimi ve Pazarlaması*, Çizgi Kitapevi, Konya 2009, 82.

¹⁰⁹ Mustafa Serdar Sezer, *Türkiye Turizm Sektöründe Müze Turizminin Payının Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010, 16

hizmet sunma amacına yumuşak bir geçiş yapmak zorunda kaldıklarını ifade eder¹¹⁰. Müzelerde pazarlama kurgusu özel sektörde ki gibi satış odaklı uygulanması müzelerin eğitim işlevini arka plana iteceği ve asli görevleri ihmal edileceği kaygısıyla kanun ve araştırmacılar tarafından engellemelere takılmakta¹¹¹. Müzelerde pazarlama yönetiminin sayesinde müzelerin çeşitli etki alanları analiz etmek mümkün olabilir¹¹².

Eğitimsel Yöntemler; Mevcut ve potansiyel ziyaretçilerin profillerinin çıkarılmasının yanı sıra alışkanlıklar algı ve beklentiler gibi davranışsal özellikleri belirlenerek etkinlikler sağlanabilir.

Niceliksel Arttırma; Müze üyelerinin sayısal artışı ve özel sektörün sponsorluğuna yönelik pazarlama yöntemleri kullanılarak sağlanabilir.

Ekonomik Artışa Yönelik; Müzelerin içinde yahut bitişiğinde bulunan, restaurant, cafe mağaza hatta eğlence birimleri çeşitli ve etkili pazarlama yöntemiyle ekonomik getiri sağlayabilir.

Halkla İlişkiler Yöntemi; Müzelerin yapacakları aktivite ve etkinlikleri halkla ilişkiler yoluyla ileterek ziyaretçi sayılarını arttırabilirler.

¹¹⁰ Ekrem Cengiz, *Kar Amacı Gütmeyen Kurumlar Olarak Müzelerde Pazarlama Faaliyetleri: Pazarlama Karması Unsurlarının Müzelerde Müşteri Sadakatine Etkisine İlişkin Yapısal Bir Model Önerisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2007, 201.

¹¹¹ Cengiz, 202.

¹¹² Cengiz, 203.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖZEL MÜZECİLİK VE SADBERK HANIM MÜZESİ'NİN DEĞERLENDİRİLMESİ

3.1. KOLEKSİYONCULUK VE TÜRKİYE'DE ÖZEL MÜZECİLİK

Özel koleksiyonlar müzeciliğin içinde önemli bir yere sahiptir ve müzelerin oluşumunda etkilidir. Örneğin özel koleksiyonlara sahip ailelerden biri olan Medici Ailesi'nden söz edilirken, soylu olmamalarının açığını modern müzeler ve koleksiyonlarla kapattıklarını, Avrupa saraylarında sonradan görme olarak dışlandıklarından ancak buna rağmen İspanya, Almanya, Avusturya saraylarına nüfuz ettiklerini hatta iki Fransız kraliçesi çıkardıklarından bahsedilir. Bu kraliçelerden ilki Louvre'nin müzeye dönüştürülmesinde, ikincisi ise dünyanın ilk çağdaş sanat müzesi Musée de Luxembourg'un kuruluşunda etkili olmuştur. Kraliçelerin yanında iki tane de papa çıkartan Medici Ailesi böylece kilise ve Vatikan'ı denetimleri altına almışlardır ¹¹³.

1440'larda inşa edilen Palazzo Medici ilk modern Avrupa Müzesi sayılmaktadır. 16. Yüzyıl da Medici koleksiyonu, müzelerin galeri tarzı teşhir sistemine kavuştuğu Galleria degli Uffizi'ye taşınır. İlk sanat akademisi kabul edilen *Accademia Dell'Arte del Disegno* 1563'te yine Medici Ailesi'nden Prens 1. Cosimo, Michelangelo ve Vasari tarafından kurulmuştur ¹¹⁴. Medici müzelerinin kuruluşu, üniversiteler, akademiler ve kütüphanelerin örgütlenmesiyle paralel yürüdüğü sanat piyasasının oluştuğu çok çeşitli sergilerin yapıldığı Floransa'nın Avrupa'nın kültür merkezi haline geldiği ifade edilmektedir ¹¹⁵. Son Medici Anna Maria Luia, 1743 yılında Medici Hanedanı'nın tüm serveti, koleksiyonları, kısaca Floransa halkına ait hiçbir eserin Floransa dışına çıkartılmayacağını ve kamu yararı adına korunması şartıyla vasiyet etmiştir. Ayrıca Ali Artun, Arap Körfezinde Beni Yas soyundan gelen El-Falasların Abu Dabi'yi, El-Mahdumlarında Dubai'yi yönettiklerinden ve Medici Ailesi'ne benzer şekilde kültür ve müzecilik gibi birçok alanda etkilerinden söz eder ¹¹⁶.

¹¹³ Artun, 20.

¹¹⁴ Artun, 21.

¹¹⁵ Artun, 23.

¹¹⁶ Artun, 23-36.

Batı da, kişilerin özel meraklarıyla Rönesans Dönemi'nden beri çeşitlenen koleksiyonlar, doğal gelişim süreçlerinde gerek içeriksel gerekse mekansal olarak kişilerin özeli olmaktan çıkarak, toplumla bütünleşecek seviyeye ulaşmış, birbirinden çok farklı konularda müzelere dönüşmüşlerdir ¹¹⁷.

Türkiye'de özel koleksiyonculuğun müzeciliğe etkisi batı ile aynı şekilde olmasa da 19. Yüzyılda Osmanlı Devleti'nde görülen batılılaşma hareketlerinin bir sonucu olarak müzelerin kurulduğu, özel koleksiyonculuğun arttığı, Türk ve İslam eserlerinin değerli hale geldiği, hatta yabancı eserlere ilgi ve resim sanatının ortaya çıktığı görülmektedir. Gerek devletin gerekse kişilerin eliyle yok olmaya başlayan kültürel varlıklar toplanarak zamanla kurulan müzelere intikal ettirilmiştir.

Bugün bazı önemli müzelerin ve özel koleksiyonların oluşturulmasında da bu eski birikimlerin etkili olduğunu söylemek mümkündür. Osmanlı Devleti'nin önceleri Topkapı Sarayı'ndaki Hazine Dairesi'nde de ata yadigârları, ganimetler, devletlerin gönderdikleri hediyeler ve kutsal emanetler muhafaza edilmiştir. Topkapı Sarayı'nın Osmanlı padişahlarınca terk edilmesiyle saray, 1924 yılında Atatürk'ün emriyle müze haline getirilmiş, halka açılmıştır ¹¹⁸.

Saraylardaki eserlerin sayısı kişilerin ellerinde bulunan eserler satın alınarak ya da bağış yoluyla arttığı görülür. Örneğin Sanat tarihi araştırmacısı Nuri Arlasez, Hattat Ömer Faik Efendi'nin oğlu Muhiddin Hattatoğlu, eğitimci ve resim öğretmeni olan Y. Kenan Özbek, Atatürk'ün ve milletvekillerin terzisi olan Sami Özgiritli, Topkapı Sarayı Müzesi'ne çok sayıda eseri bağışlayan isimler arasındadır ¹¹⁹.

Cumhuriyetin ilk yıllarında bankalar, devlet teşvikiyle resim toplamaya başlamış; 1923-50 yılları, az sayıda aydın ve sanatçının oluşturduğu koleksiyonların yanı sıra koleksiyonculuğun esas olarak devlet desteğiyle geliştirildiği yıllar olarak değerlendirilir. Cumhuriyet Dönemi'nde kurulan bankaların oluşturdukları koleksiyonlar dönemin kuşkusuz en önemli koleksiyonlarından. Banka koleksiyonları, sanata destek vermek amacıyla başlamışsa da zamanla değerli koleksiyonlara dönüşmüştür. Ziraat Bankası, İş bankası, Şekerbank, Akbank ve Merkez

¹¹⁷ Konukçu, 241-258.

¹¹⁸ Süleyman Özkan, "Türkiye'deki Özel Koleksiyonların Günümüze Etkileri", *Tarih Okulu*, Sayı: VIII, Aralık 2010, 1-17.

¹¹⁹ Özkan, 1-17.

Bankası'nın geniş resim koleksiyonları dikkate değerdir. 1950 sonrası kişisel koleksiyonlarda artış olmuş, 1970 sonrasında ise bir resim piyasasının oluşumuyla koleksiyonculuk daha geniş bir çevreye yayılmıştır. Aynı zamanda resim koleksiyonculuğunun yanında arkeolojik ve etnografik eserlerin yer aldığı koleksiyonlarda da sayısal artış olmuştur.

Banka koleksiyonları, 1970 sonrası daha geniş bir çevreye yayılan eser toplama ve koleksiyonculuk için bir zemin hazırlamış, devletin ön ayak olmasıyla koleksiyonların oluşturulması da devlet müzelerinin kurulması gibi modernleşme ve uluslaşma sürecinin bir parçasıdır ¹²⁰.

Türkiye'de banka koleksiyonlarının ekonomik ve kültürel sermaye birlikteliği anlamında ilk örnekleri oluşturarak neoliberal politikalar çerçevesinde 1980 sonrası yaşanan özelleştirme dönemi için bir zemin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Özelleştirme sonrası kamu elinde olan birçok banka özel sektöre geçerek bu koleksiyonların da özel kurumlara aktarılmasına neden olmuş, sanayiciler ve özel şirket sahipleri arasında koleksiyonculuk yapanların sayısı 1980'lere gelindiğinde büyük oranda artmıştır ¹²¹.

Özel müzecilik girişimleri ülkemizde çok yeni olmamakla birlikte Türkiye'nin holding sahibi ailelerinin kurduğu müzeler ekonomik sermaye ve kültürel sermayenin birleşimini göstermektedir. Kültürel dönüşümün en büyük atılımlarından biri müzecilik alanında gerçekleşmiştir. Vehbi Koç'un eşi Sadberk Hanım'ın vasiyeti üzerine, Koç ailesi girişimde bulunmuş ve 1980'de Sadberk Hanım Müzesi'nin kurulmasıyla Türkiye müzecilik alanına *özel müzecilik* tanımı ve onun işlevleri girmiştir. Sevgi Gönül Hanım'ın Çiğdem Artan'ın ifade ettiğine göre 1980'deki ekonomik dönüşümle beraber ortaya çıkan yeni tabakalaşma Türk işadamları üzerindeki sosyal ve kültürel etkilerini kısa zamanda göstermiştir. Medyada daha fazla yer alıp, ekonomi dışındaki her konuda da görüş belirterek, iş adamları gündelik hayatta daha fazla yer almaya başlamış, bir nevi görünürlük kazanmışlar, ayrıca işadamları sosyal ve kültürel etkinliklerde daha

¹²⁰ Evrim Doğan, *Tüketim Toplumunda Müzelerde Yaşanan Değişimlerin Devlet Müzeleri ve Özel Müzeler Bağlamında Beğlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

¹²¹ Serpil Seçil, *Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İTÜ Sos. Bil. Enst., İstanbul 2006.

fazla görünerek, bu alanlara sponsorlukla ekonomik sermayelerini de artırmaktadırlar¹²². Bunların İstanbul dışında kurulan lüks siteler, şehir içinde batı tarzı yüksek gökdelenler ve rezidanslar, alışveriş merkezleri, iş merkezleri vb. yeni yapılanmalar kentsel dönüşümün sosyoekonomik boyutu olup tarihi binaların restore edilerek bu mekânlarda festivaller, fuarlar düzenlenmesi ya da sanat galerileri ve müzeler açılması da İstanbul'un kültürel dönüşümünü göstermektedir¹²³.

2000'li yıllardan itibaren bir holdingin ya da vakfın bünyesinde ya da tamamen bireysel girişimle birçok özel koleksiyonun özel müzeye dönüştürüldüğü ve halka sunulduğu görülmektedir. İstanbul'da daha çok sayıda müzenin kurulduğu ve öncekine oranla daha çok insanın müzelere ve sergilere akın ettiği bir dönemde, geleneksel müze eleştirisi ve bunun değişik postmodern biçimleri fazlasıyla çaresiz görünmektedir¹²⁴. Özel müzeciliği bir hizmet ve ömür boyu sürecek bir meşguliyet olarak tanımlayan İlber Ortaylı bir makalesinde İşadamı Vehbi Koç'un ortanca kızı Sevgi Gönül'ün koleksiyonlarını evinin dışına, herkesin önüne taşımaya karar verdiğinde; "Özel Müze Yönetmeliği" taslağıyla zamanın kültür bakanının önüne çıktığından söz eder¹²⁵. O güne kadar devlet tekelinde olması gereken müzeciliğe yeni bir açılım getirildi. Bu sayede "Özel Müzecilik kavramı" doğmuştur.

İlber Ortaylı'nın da dediği gibi; "*kısa zamanda eskiçağdan başlayıp 20'nci yüzyıl modasına kadar birçok özgün eşyayı içeren bir Sadberk Hanım Müzesi ortaya çıktı. Koç ailesinin elindeki bu işe tahsis edilen Azaryan Yalısı dar geldi, arkeoloji bölümü ilave edildi. Müzenin yayınları gün geçtikçe arttı ve ilmi seviyesi yükseldi. Batı Avrupa ülkeleri ve Japonya dahil olmak üzere 14 ülkede müzeden taşınan eserlerle sergiler açıldı. Sadberk Hanım Müzesi devlet müzelerinden daha hızla gelişti; sadece ailenin parasıyla değil, kurulan vakıftan ve gösterilen destekten... Sevgi Gönül'ün dinamizminden herkes etkilenirdi. Ve nihayet Geyre Vakfı'nı kurarak Afrodisyas gibi bir kazı alanını ve Kenan Erim gibi bir arkeoloğu destekleyen milli bir kuruluşun önderliğini yaptı.*"¹²⁶

¹²² Elif Çiğdem Artan, "Galatasaray Üniversitesi 2012 Etkileşim Düzlemi ve Tüketim Mekânı Olarak Postmodern Müzeler İstanbul'daki Özel Müzeler Üzerine Bir İnceleme", *İletişim Dergisi*, Özel Sayı 2: Aynalı Labirent Küreselleşen Kentte Tüketim, 108-109

¹²³ Artan, 105-131.

¹²⁴ Artan, 109.

¹²⁵ <http://www.milliyet.com.tr/2004/05/30/pazar/yazortay.html>

¹²⁶ <http://www.milliyet.com.tr/2004/05/30/pazar/yazortay.html>

Özel koleksiyonların müze girişimleriyle kurumsallaşması 1980 sonrası neoliberal politikalar çerçevesinde yaşanan kültürel değişimlerin önemli bir ayağını oluşturmaktadır. Sadberk Hanım Müzesinin açılmasından sonraki süreçte 1994 yılında açılan Rahmi Koç Müzesi izlemiştir. 2002’de Sakıp Sabancı Koleksiyonu’nun Emirgan’da “Atlı Köşk” olarak anılan aile konutunda Sakıp Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi adıyla açılması müzecilik anlamında yeni adımların daha görünür olmasını sağlarken Aralık 2004’te Denizcilik İşletmeleri’ne bağlı 4 no’lu Antrepo’da İstanbul Modern’in açılması Eczacıbaşı koleksiyonu ve Türkiye’nin önemli koleksiyonlarının katkılarıyla ülkeye bir modern sanat müzesi kazandırmıştır. 2004 yılında açılan Pera Müzesi’yle ilgili ilk haber Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu’nun Erol Aksoy ve İktisat Bankası Koleksiyonu’ndan Osman Hamdi Bey’in ünlü Kaplumbağa Terbiyecisi’ni Suna ve İnan Kıracı Vakfı’nın rekor bir fiyata satın alınmasıyla ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de özel müzelerin gelişimi özel koleksiyonların gelişimine bağlı olarak düşünülebilir. Türkiye’deki kanunların ve kurumsal yapının özel müzelere izin verir bir hale gelmesiyle özel koleksiyonlar özel müzelere dönüşmeye başlamıştır. Kültür Bakanlığı vakıflara ve devlete bağlı bazı kurumlardaki müzeleri de özel müzeler arasına koymaktadır. Hepsinin ortak noktasına baktığımızda aile koleksiyonlarının bir müzede teşhir edilerek halka sunulması amacını taşıdıkları görülür. Bunun yanında 2000 sonrası açılan özel müzeler ziyaretçiye yönelik politikalar üretmişlerdir. Düzenledikleri geçici sergilerle ziyaretçi çekmenin yanında dünya sanatının da ülkemiz müzelerinde sergilenmesi amaçlanmıştır. 2000 sonrası açılan müzelerden Sakıp Sabancı Müzesi, İstanbul Modern ve Pera Müzesi’nin tek tek amaç ve politikalarına baktığımızda koleksiyondan kaynaklanan ayrımlar görülmektedir¹²⁷.

İstanbul’daki bu dönüşümü tüm kültürel alanlarda ele alacak olursak ekonomik ve kültürel sermayenin bariz paralelliği ve birlikteliği ortaya çıkacaktır. “Güçlü sermaye sahiplerinin, önde gelen müzeler ve festivaller (Koç, Sabancı, Eczacıbaşı), yayınevleri (Yapı kredi), sanat galerileri (Akbank, Garanti), üniversiteler (Koç, Sabancı, Bilgi) üzerinde sponsorluklar veya mütevelli heyetleri aracılığıyla bu derece etkili olmaya

¹²⁷ Doğan, 22

başlamaları, ekonomik ve kültürel sermaye ilişkileri ve nasıl birbirlerine dönüştüklerini göstermektedir ¹²⁸.

Özelleşmenin daha fazla yayılma alanı bulduğu süreçte kültür kurumları, özel şirketlerin ve yöneticilerinin imajına olumlu katkıda bulunan aktör haline gelmiştir. 1980’de Sadberk Hanım Müzesi’nin, 1994 yılında Rahmi Koç Müzesi’nin açılmasından hemen sonra 2000’li yıllara kadar devam eden süreç içinde ve 2000’li yıllardan sonrada da patlama yaparak arka arkaya özel müzelerin açılması böyle bir sürecin uzantısı olarak değerlendirilebilir. Türk Müzeciliğinde özel koleksiyonların ve sermaye gruplarının etkisi Batı’ya göre daha geç olsa da bir takım benzerlikler görülür. Örneğin Koç ailesi tıpkı Floransalı Medici Ailesi gibi Türkiye’de kültürel faaliyetlerde liderdir. Koç ailesi bugün eğitim, sağlık, araştırma ve kültür faaliyetleri gibi pek çok alanda ön plandadır. Faaliyetlerin aşağıdaki gibi sıralandığı görülür.

EĞİTİM;

Koç Üniversitesi

VKV Koç Özel İlkokulu, Ortaokulu ve Lisesi

Koç İlköğretim Okulları

Eğitim Proje Destekleme

SAĞLIK;

Amerikan Hastanesi

Hemşirelik Fonu

Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC)

Koç Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu

Sağlık Proje Destekleme

KÜLTÜR;

Sadberk Hanım Müzesi

Suna ve İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü (AKMED) ve Kaleiçi Müzesi

Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi (VEKAM)

Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED)

¹²⁸ Sibel Yardımcı, *Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul’da Bienal*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005, 95-96.

Vehbi Koç Vakfı Ford Otosan Gölcük Kültür ve Sosyal Yaşam Merkezi
Kültür Projeleri Destekleme

ÇAĞDAŞ SANAT;

- Vehbi Koç Vakfı Çağdaş Sanat Koleksiyonu (2007+)
- Yapı Kredi Yayıncılık'tan "Türkiye'de Çağdaş Sanat" monografi serileri (2007-2011)
- ARTER - Sanat İçin Alan
- Tanas – Berlin

Günümüzde Türkiye'de bulunan müzelerin kurumsal yapısı mevcut yasa ve yönetmelikler doğrultusunda, bağlı oldukları kurumlara göre şekillenmektedir. Dolayısıyla, müzelerin karar merci, denetim mekanizmaları, altyapı, koleksiyon ve diğer müze faaliyetleri için ayrılan ödenekler ve yapılacak yatırımlar müzenin bağlı olduğu kurumların görev ve yetkileri arasında yer almaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na, Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne, Belediyelere, Genelkurmay Başkanlığı'na, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na, tüzel kurum ve şahıslara ait müzeler bulunmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı olan müzeler ve milli saraylar dışında kalan müzeler özel müze statüsünde olup müzelerin bağlı olduğu kurumlara göre çizilen yasal çerçeve değişiklik göstermektedir ¹²⁹.

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar 2863 sayılı kanununun 26. Maddesine göre izin almak koşuluyla müzeler kurabilirler (EK 1).

Türkiye'deki özel müze statüsüne sahip müzeler yasa ve ona bağlı yönetmelik kapsamında müze kurulabilirken müze binası, altyapısı, koleksiyonu, koruma, saklama ve sergileme alanları dikkate alınarak özel müze statüsüne sahip olabilmektedirler. Bu müzeler yılda en az bir kere Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından denetlenmektedirler. 14.4.2015 tarihi itibarıyla bakanlığın denetiminde 211 özel müzenin faaliyet gösterdiği belirtilmektedir ¹³⁰ (EK 5).

¹²⁹ Bakbaşı, 9

¹³⁰ <http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43980/ozel-muzeler.html>

Ceyda Bakbaşı, 2010 yılında İstanbul’da Müzeler konulu hazırladığı raporda, devlet müzeleri ve özel müzeler hakkında detaylı bir çalışma yaparak, araştırmasında müzelerin sergileri, eğitim etkinlikleri, bütçesi, gelirleri, eser sayıları, personel durumları vb bilgileri karşılaştırarak analiz etmiş konuyla ilgili önemli bulgular tespit etmiştir ¹³¹.

Ayrıca kültür kurumlarının kendi kendine yetebilmesi için Kültür Yatırım ve Girişimlerini Teşvik Kanunu, “Gelir Vergisi ve Kurumlar Vergisi Düzenlemeleri, bundan başka 2863 sayılı kanunda değişiklik yapan kanunla 2863 sayılı kanun kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının onarımını somut olmayan kültürel mirasın korunmasına yönelik projelerin teşvik edilmesi ile düzenlemeler yapılmıştır ¹³².

3.2. SADBARK HANIM MÜZESİ’NİN ÇAĞDAŞ MÜZECİLİK AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Müzenin geleneksel ve çağdaş anlamlarından yola çıkılarak bir müzenin nasıl olması gerektiği olgusu üzerinden değerlendirme yapıldığında, mimari anlamda ve mekansal özellikleriyle formu, hedef kitesindeki gelişmeler nedeniyle işlevi, konuların çeşitliliği nedeniyle de yönetsel türü değişmiş olan müzelerin, nitelikli kültürel politikaların desteğiyle, toplumun hayatında değer üreten kurumlar olması gerektiği beklenmelidir.

Çalışmaya konu olan Sadberk Hanım Müzesi Standart Çağdaş Müze Model (Şekil 2.1) önerisine göre değerlendirilmeden önce tarihçesinden söz etmek gerekmektedir ¹³³.

Tarihçe:

Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi 14 Ekim 1980 tarihinde Sarıyer-Büyükdere’de Azaryan Yalısı olarak adlandırılan yapıda, Vehbi Koç’un eşi Sadberk Koç’un anısına, O’nun kişisel koleksiyonunu sergilemek üzere açılmış, Türkiye’nin ilk özel müzesidir. 19. yüzyıl sonlarında inşa edilmiş olan Azaryan Yalısı, 1950’de Koç ailesi tarafından satın alınarak 1978’e kadar yazlık olarak kullanılmıştır. 1978-1980

¹³¹ Bakbaşı, 10

¹³² www.vergidegundem.com/documents/10156/.../nisan2012_makale1.pdf

¹³³ SHM Tarihçesi hem müze personeli ile yüzyüze yapılan görüşme esnasında hem de müzenin internet sayfasındaki bilgilerden oluşturulmuştur.

yılları arasında Sedat Elzem'in restorasyon projesi ile müzeye dönüştürülmüştür (Resim 1).

Sadberk Koç'un kişisel koleksiyonunda yer alan geleneksel kıyafet, işleme, tuğralı gümüş ve porselen gibi eserlerden oluşan müze koleksiyonu zaman içinde hibe ve satın alma yoluyla zenginleşmiştir. Türkiye'nin büyük koleksiyonerlerinden biri kabul edilen Hüseyin Kocabaş'ın vefatından sonra, koleksiyonu Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonuna katılmıştır. Hüseyin Kocabaş koleksiyonu'nda yer alan arkeolojik eserlerin sergilenebilmesi için mevcut binanın hemen yanındaki yalı satın alınarak restore edilmiştir. Restorasyon projesi Mimar İbrahim Yalçın tarafından hazırlanan yalı 24 Ekim 1988 tarihinde "Sevgi Gönül Binası" adıyla ek müze binası olarak hizmete açılmıştır. Sergileme düzeni bakımından çağdaş bir müze uygulamasına örnek olarak değerlendirildiği için 1988 "Europa Nostra" ödülüne layık görülmüştür.

Sadberk Hanım Müzesi kuruluşunda yaklaşık 3 bin esere sahipken bugün 20 bini aşkın eseri bünyesinde toplamaktadır. M.Ö. 6. bin yıllarından Bizans dönemi sonuna kadar Anadolu'da yaşayan uygarlıkların maddi kültür kalıntılarını yansıtan arkeolojik eserler Sevgi Gönül Binası'nda, Osmanlı ağırlıklı İslâm eserleri, Osmanlılar için yapılmış Avrupa, Uzak ve Yakın Doğu eserleri ile Osmanlı dönemi dokumaları, kıyafetleri ve işlemleri Azaryan Yalısı'nda sergilenmektedir.

3.2.1. Sadberk Hanım Müzesi Form Değerlendirmesi (Mimari/Mekansal Özellikler)

Vehbi Koç Vakfı Sadberk Hanım Müzesi, müze olması amacıyla kurulmamıştır, içerisinde üç ayrı yapı içinde yer alan müze, Azaryan Yalısı, Sevgi Gönül Binası ile Türk-İslam Tekstil Seksiyonu Binasından oluşmaktadır. Bu binaların dışında müze kompleksi içerisinde bir de müze müdürü için tahsis edilen lojman yer almaktadır.

Azaryan Yalısı

Toplam alanı 4280 m² Azaryan Yalısı 400 m² lik bir alana sahiptir. Yapı, I. derecede korunması gerekli kültür varlığı statüsünde olduğu için herhangi bir değişiklik yapılmadan aslına uygun bir şekilde restore edilmiştir. Binanın cephesinde X şeklinde ahşap süslemeler mevcuttur. Bina yüzeyindeki kabarıklar nedeniyle bölge halkı tarafından "Vidalı Yalı" olarak bilinmektedir.

Binanın ana giriş tavanında Roma Mimarisi'ni andıran kartonpiyer kasetler yapılarak süslenmiştir. Duvarlar mermer taklidi kalem işi boyalı olup katlara çıkış ahşap merdivenlerle sağlanmaktadır. Katlara ahşap merdivenle çıkılır ve duvarlar mermer taklidi kalem işi boyalıdır. Girişin üzerindeki birinci ve ikinci katlar sergileme mekanı olarak kullanılmaktadır. Üst katta çalışma ofisleri ile eser depoları yer almaktadır. Çatı katında ise 36 m²'lik kitaplık ve okuma salonu ile eserlerin resimlerinin çekimi için kullanılan 52 m²'lik kütüphane mevcuttur (Resim 36).

Birinci kat;

Erken İslam, Selçuklu, Eyyubi, Memluk, Timurlu ve Safevi dönemlerine ait maden, seramik ve cam eserlerin kronolojik olarak sergilendiği bölüm ile başlamaktadır. Bu dönemlere ait bronz, pirinç ve bakırdan yapılmış eserler arasında sürahi, kâse, tabak, şamdan, kandil, havan, dirhem ve asma kilitler gibi pek çok özgün örneklerin olduğu görülür. Osmanlı dönemi tombak ve tuğralı gümüşlerin sergilendiği odadaki eserler arasında ise askeri teçhizat, mutfak eşyaları, aynalar, hamam tasları, yazı takımları yer almaktadır. Avrupa'da 18. ve 19. yüzyılda Osmanlı pazarı için yapılmış olan şerbet bardakları, fincan zarfları, tatlılıklar, saatler, enfiye kutuları sergilemede önemli bir yer tutmaktadır ¹³⁴(Resim 4-6).

Sadberk Hanım Müzesi'nin İznik seramik koleksiyonunun dünyanın sayılı koleksiyonlarından olduğu kabul edilmektedir. Sergide, bezemelerinde naturalist bir üslupta gül, lale, karanfil gibi motiflerle süslendirilen tabak, kase, vazo ve maşrapa gibi günlük kullanım kapları yanında saray nakkaşhanesinde hazırlanan desenlerin kullanıldığı cami, türbe, medrese, hamam gibi yapılar için üretilen çinilerden seçkin örnekler, 15. yüzyılın sonundan 17. yüzyılın ortalarına kadar İznik seramik sanatının gelişimini izlemek mümkündür. Osmanlı seramik sanatının 18. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasındaki gelişimi ise Kütahya ve Çanakkale seramiklerinin sergilendiği vitrinlerde görülebilir ¹³⁵ (Resim 2,3,6).

İkinci kat;

Osmanlı dokuma ve işlemelerinden seçkin örneklerin yanında Osmanlı Dönemi geleneksel kadın kıyafetleri sergilenmektedir. Bunlar arasında üçetek entariler, İki ön ve

¹³⁴ Müzedeki eserler bizzat ziyaret edilerek görülmüştür. Ziyaret imkanı olmayanlar için <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr> internet adresinden ulaşmak mümkündür.

¹³⁵ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=9&hl=tr>

bir arka parçadan oluşan eteklerin yanları yırtmaçlı olup sevai, selimiye, brokar gibi kumaşlardan yapılmıştır¹³⁶.

Osmanlı gelenek ve göreneklerinde yer alan kahve ikramı, kına gecesi, lohusa, hamam ve sünnet töreni cansız mankenler kullanılarak mizansenlerle sunulmaktadır. Kına geceleri ve düğünler gibi özel zamanlarda giyilen bindallılar ise genellikle kadife üzerine sim ile dival işi tekniği kullanılarak işlenmiş kıyafetlerdir. Bunun dışında 20. yüzyılın başlarına tarihlendirilen Fransız etkisinin görüldüğü Avrupa kesimli kıyafetler ve gelinlikler yer almaktadır. Ayrıca Osmanlı hat ve tezhip sanatının örnekleri de bu katta yer alıp sergilenmektedir¹³⁷ (Resim 7,9-12).

Sevgi Gönül Binası

Arkeolojik eserlerin sergilendiği Azaryan Yalısının hemen bitişiğinde yer alan Sevgi Gönül Binası; II. derecede korunması gerekli kültür varlığı statüsünde olan yapının ahşap olan ön cephesi aslına uygun şekilde korunmuş, diğer kısımları yıkılarak betonarme olarak yeniden inşa edilmiştir Sergi salonları gün ışığının etkisine karşı korunmuş sergi vitrinleri çağdaş aydınlatma sistemleri kullanılarak müzeye modern müze niteliği kazandırmıştır. Ön cephesi ahşap kaplı olan yapı betonarme olarak inşa edilmiştir. Binanın yan taraflarının ahşap taklidi sıva ile kapatılması yangın tehlikesine karşı tedbir olarak yapılmıştır. Ön taraftan bakıldığında üç arka taraftan ise zemin dahil dört katlıdır. Binanın giriş katında restorasyon ve konservasyon laboratuvarı ile bir salon yer almaktadır. Ara katlar sergileme salonu olup arkeolojik eserler kronolojik sırayla sergilenmektedir. Sergileme alanının toplam 625 m² olduğu belirtilen yapının girişteki salonunda kullanılan mermerin Afyon beyazı olduğu sergi salonlarının zemininde kullanılan siyah mermerin Adapazarı mermeri olduğu ifade edilmektedir¹³⁸.

M.Ö. 6000'den Bizans Dönemi sonuna kadar Anadolu uygarlıklarının kültürünü yansıtan arkeolojik eserler kronolojik bir düzenlemeyle yapılmaktadır. Pişmiş toprak ya da madenden yapılmış çeşitli kaplar, figürinler, ritüel semboller, cam eserler, sikkeler, süs eşyaları, tabletler ve heykeltraşlık eserleri ile mezar stelleri bu bölümde sergilenen eserler arasında yer almaktadır¹³⁹ (Resim 13-29).

¹³⁶ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=9&hl=tr>

¹³⁷ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=8&hl=tr>

¹³⁸ <http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/?/=947>

¹³⁹ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=8&hl=tr>.

Birinci kat;

Birinci kat vitrinlerinde Prehistorik ve Protohistorik dönemlere ait eserler sergilenmekte ve bu katta Neolitik Dönemden başlayan kronolojik sergilemenin Frigler'e ait eserler ile son bulduğu görülür.

İkinci kat;

Miken, Geometrik, Arkaik, Klasik ve Hellenistik dönem eserleri yer almaktadır.

Üçüncü kat;

Roma ve Bizans dönemlerine ait eserler sergilenmektedir.

Müzenin formu açısından pek çok sorunu vardır. Hem Azaryan Yalısı hem de Sevgi Gönül Binası yapı itibariyle konut olarak yapıldığından müzeye dönüşmüş olması özellikle sergileme de sorunlar oluşturmaktadır. Müzenin teşhir alanlarının bulunduğu her iki yapı da taşınmaz kültür varlığı statüsündedir. Müze, bu dönüştürmeden kaynaklanan çeşitli dezavantajları taşımaktadır. Azaryan Yalısı'nın I. derecede korunması gerekli kültür varlığı statüsünde olması sebebiyle yapı içerisinde ve dışarısında herhangi bir müdahalede bulunulamamakta ve tüm tadilatlar Kültür Bakanlığı'nın iznine tâbidir. Sevgi Gönül Binası ile tekstil bölümü binasında ise II. derecede korunması gerekli kültür varlığı statüsünde olup sadece iç düzenleme yapılabilmektedir. Çalışma esnasında Sevgi Gönül binasının arka tarafında bulunan tekstil seksiyonu, müzenin izni olmadığı için gezilememiş hakkında herhangi bir değerlendirme yapılamamıştır.

3.2.2. Sadberk Hanım Müzesi Tür Değerlendirmesi

Sadberk Hanım Müzesi, 2863 sayılı kanun'un 24. ve 26. maddelerine dayanarak hazırlanmış olan, 22 Ocak 1984 tarihli Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik hükümleri ve Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın onayı ile kurulmuş, Vehbi Koç Vakfı'na bağlı bir kültür kurumu olarak hizmet veren özel müzedir. I. ve II. derecede korunması gereken kültür varlığı yapılardan oluşan müze, ev yapısından dönüştürülmüş olduğu halde Müze-Ev olarak tanımlanmamaktadır. Koleksiyonu ve restore edilerek müzeye dönüştürülmesi nedeniyle arkeoloji ve etnografya müzesi olarak kabul edilmektedir.

Müze-Ev tanımıyla alakalı Müzeler Konseyi (ICOM) içinde yer alan Tarihi Ev Müzeler Komitesinin (DemHist) (International Committee for Historic House Museums) çalışmalarında yapmış olduğu kategoriler, bina tiplerine göre değil, binaların amaçlarına göre tanımlanmıştır¹⁴⁰.

Bu kategoriler şu şekildedir;

- Toplumsal tarihte yer etmiş önemli kişilerin evleri (yazarlar, sanatçılar, müzisyenler, politikacılar, kahramanlar vs.)
- Koleksiyon evler (koleksiyoncunun eski evi ya da şu anda koleksiyonunu göstermek için kullandığı ev)
 - Sanat evleri (tarihî ev müzede asıl nedenin sanat için olması gereken evler)
 - Tarihsel olay evleri
 - Bölgesel toplum evleri (genellikle tarihsel amaçtan ziyade, sosyo-kültürel faaliyetleri yansıtan ve yerel topluluklar tarafından inşa edilen tarihî ev müzeler)
 - Geçmişe ait evler
 - Güç merkezi olan evler (saraylar ve halka açık büyük kaleler)
 - Ruhban evleri (manastırlar ve diğer halka açık kiliseye ait binalar)
 - Sıradan evler (yerli evler; gösterişten uzak binalar)

Seden Uz bu kategorilerden yola çıkarak Türkiye’de sınıflama yaparken, önemli şahıslara ait evler ile bir bölgede öne çıkmış kişilerin evlerini ayrı kategoriler olarak değerlendirip Türkiye’de ise böyle bir ayrıma gidilmediğinden, tek bir kategori altında toplandığı ve Atatürk evlerinin de bu tipoloji içerisinde farklı bir kategori oluşturduğunu ifade etmektedir¹⁴¹.

- Önemli Şahıslara ait evler (Hüseyin Rahmi Gürpınar Evi, Sait Faik Abasıyanık evi vb.)
- Etnografik durumu nedeniyle müzeleştirilmiş evler (Birgi Çakırağa Konağı).
- Saraylar (Dolmabahçe Sarayı, Beylerbeyi Sarayı vb.)
- Önemli olaylara tanık olan evler (Mudanya Mütarekesi Evi, I. TBMM Binası).
- Atatürk Evleri

¹⁴⁰ Seden Uz, *Kişisel Mekanların Müzeleştirilmesi: Sait Faik Abasıyanık Örneğinin İrdelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.

¹⁴¹ Uz, 14-17

Sadberk Hanım Müzesi Vehbi Koç Vakfına bağlı, Özel Müzeler ve Denetimleri hakkındaki yönetmeliğin tüm maddelerinin yerine getirmekle mükellef olup iç hizmetlerinde serbest bir müzedir. Yönetim ve idari yapı organizasyonu ile ilgili olan durumuna bakıldığında müzenin tüm birimleri (Türk İslam Koleksiyon Birimi, Türk İslam Tekstil Bölümü, Arkeoloji Koleksiyonu Birimi, restorasyon ve konservasyon bölümü, güvenlik ve temizlik hizmetleri, satış birimi ve kütüphane) müze müdürüne bağlı, müze müdürü icra kuruluna ve en sonunda vakıf idare heyetine bağlı olacak şekilde düzenlenmiştir. İcra komitesi ise bir Vehbi Koç icra komitesi üyesi, bir görevli üye ve müze müdüründen oluşmaktadır. İcra komitesi müzenin yönetimini belirler, süreli sözleşmeli çalışacakların sözleşme koşulları ile sözleşmelilerin işe alınıp ve işten çıkarma koşullarını belirler¹⁴².

Tür açısından değerlendirme yaparken personel durumunu nitelik ve nicelik olarak değerlendirmek gerekmektedir. Sadberk Hanım Müzesi'nin personeli koleksiyon yönetim alanındaki uzmanlardan oluşması ve personelin çalışma şartları gibi konularda olumlu ancak 20.000 civarı eserden oluşan geniş koleksiyona sahip olması nedeniyle personelin yeterli sayıda olmadığı anlaşılmaktadır. Müze çalışanlarının hangi kadrolardan olduğu ve niceliksel bilgisi aşağıdaki tablo da yer aldığı gibidir.

Bölüm	Unvan	Eğitim
Müze Yönetimi	Müdür	Sanat tarihi-Yüksek Lisans
Türk-İslam Koleksiyonu	Küratör (Bölüm sorumlusu)	Sanat tarihi-Yüksek Lisans
Küratör		Sanat tarihi-Yüksek Lisans
Türk-İslam Tekstil	Kıdemli Küratör (Bölüm sorumlusu)	Sanat tarihi-Doktora
Seksiyonu		
Restoratör		Dikiş-Nakış-Meslek Lisesi
Restoratör		Olgunlaşma Enstitüsü
Arkeoloji	Küratör (Bölüm sorumlusu)	Arkeoloji-Yüksek Lisans
		Arkeoloji-Lisans
Küratör		Restorasyon-Meslek
Konservasyon	Konservatör (Bölüm sorumlusu)	Yüksekokulu
Laboratuvarı		
		Restorasyon-Meslek Lisesi
Konservatör		Kütüphanecilik-Lisans
Kütüphane	Uzman kütüphaneci	

(Kaynak: Alev Ayaokur, 2010)

¹⁴² Sadberk Hanım Müzesi Fonu Yönetmeliği, 1980, 1-2.

3.2.3. Sadberk Hanım Müzesi İşlev Değerlendirmesi

Çağdaş müzeciliğin işlevi koruma, iletişim, araştırma olmak üzere üç başlık altında toplanır. İşlevlerden birinin eksik yapılması durumunda diğer işlevlerde sağlıklı bir şekilde yerine getirilememektedir. Sadberk Hanım Müzesi çağdaş müzeciliğin standartları arasında yer alan işlevler açısından aşağıda değerlendirilmiştir.

3.2.3.1. Koruma

Müzelerin koruma işlevi edinmeyle birlikte başlayan bir süreçtir. Koruma işlevinin tüm alt başlıkları koleksiyon yönetimi ile alakalıdır. Sadberk Hanım Müzesi'nde nesnelere edinme işlevi bağış ve satın alma yoluyla gerçekleşmektedir. Koç ailesi tarafından bağışlanan Sadberk Koç'un topladığı Türk-İslam eserleri, 2003 yılında Sevgi Gönül'ün vefatı üzerine müzeye bağışlanan hat koleksiyonu, 1983 yılında satın alınan arkeolojik eser ağırlıklı olan Hüseyin Kocabaş koleksiyonu, 2007 yılında Josephine Powell tarafından bağışlanan eserler müze koleksiyonlarının gelişmesinde önemli rol oynamıştır. Koleksiyona katılan eser sayısı değerlendirildiğinde Türk İslam Eserleri Arkeolojik Eserlerden daha fazla olmaktadır.

Edinme sürecinde üçüncü kişiler tarafından müzeye bağışlanmak istenen eserler müzenin inisiyatifinde değerlendirilerek kabul ya da reddedilmektedir. Müzenin eser edinme sürecinde izlediği temel yaklaşım; müzeye alınacak eserlerin, koleksiyonlarının kapsamına giren, 20. yüzyıl başına kadar tarihlenebilen, koleksiyonları zenginleştirecek, tamamlayacak nitelikte ve özgün olması gerekliliğidir.

Eser edinmede; kondisyonun iyi olmasına, kondisyon kötüyse de onarılabılır olmasına dikkat edilmektedir. Satın alma süreci yönetimin müzayedeleri takip etmesi ile alacağı eserleri belirlemesi şeklinde gerçekleşmektedir İcra komitesinin onayı ile belirlenen bütçe doğrultusunda müzayede kazanılırsa eserin müzeye getirilme işlemleri başlamaktadır. Özel Müzelerle ilgili yönetmeliğin 9. ve 10. Maddesi eserlerin kaydedilmesi, defterlerden bir nüshasının denetim açısından bağlı olduğu müzeye verilmesi ve kayıtların tutulmasına ilişkin hükümler yer alır.

Müzede koleksiyonlara yönelik edinme bilgilerinin tamamı müze giriş defterlerinde tutulduğu giriş defterinde edinme bilgilerini oluşturan; nesnenin kimden,

hangi tarihte, hangi şartlarla edinildiği, nesnenin ne olduğunun açıkça belirtildiği kısa bir tanım ile satın alma ücreti ve nesnenin ilk incelemede belirlenen kondisyonu gibi bilgiler giriş defterinde yer aldığı belirtilmiştir¹⁴³. Bu bilgilerden eserin edinildiği kişi ya da kurum, edinme tarihi, bağış ya da satın alma bilgisi ve bedeli gibi bilgiler koleksiyon yönetim sistemindeki nesne katalog kayıtlarında da yer alırken sergileme işlemlerine ilişkin kayıtları da her bir koleksiyon birimi kendisi tutmaktadır. Bu doğrultuda doğru şekilde yapılacak belgeme işlemi, kültür varlıklarını aktarma da korumanın uzantısı olacaktır.

Yönetmeliğin 14. maddesine göre özel müzelerin depo yapımına izin verilmemektedir.

Madde 14- *“Özel Müzeler müze binası dışında eser bulunduramazlar ve depo meydana getiremezler. Özel müzelerin başka bir yapıya taşınması ve eserlerin bu müze dışında geçici olarak sergilenmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.”* Edinme devam ettiği sürece koleksiyon genişleyecek, mevcut alanlar yeterli olmayacaktır. Sadberk Hanım Müzesinde koleksiyon genişlemiş 20.000 civarında olduğu belirtilirken mevcut yapılara sığmamakta bir depoya ihtiyaç duymaktadır. Bu madde, müzeleri kısıtlamakta yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.

Edinmeyle başlayan koruma işlevi; Sadberk Hanım Müze koleksiyonlarında bulunan nesnelere koruma, bakım ve onarım işlemleri müzenin restorasyon laboratuvarı ve Türk-İslam tekstil seksiyonunda görevli restoratörler tarafından yapılarak gerçekleştirilmektedir. Restorasyon laboratuvarı, modern bir laboratuvar olup eserler için her türlü önlemin alınabilmesini olanaklı kılmaktadır (Resim 30).

Müze, sahip olduğu laboratuvarla Türkiye’deki ender müzelerden birisidir. Müze koleksiyonlarının bütünlüğünün korunarak gelecek kuşaklara aktarılması amacıyla nem, ısı, ışık, haşere ile mücadele ve afet risk yönetimi gibi pasif konservasyon unsurlarına önem vermenin yanı sıra eserlerin bulunduğu depo ve sergi alanlarında nem ölçüm cihazlarıyla nem ve ısı kontrol edilmektedir. Depolarda ışıktan uzak tutulan eserler, sergide sadece ziyaretçilerin gezdiği sırada ışığa maruz kalmakta diğer zamanlarda karanlık ortamda muhafaza edilmektedir.

¹⁴³ Eser bilgilerini ve edinme sürecine ait bilgiler içeren kayıtlar müze çalışanları tarafından sadece sözel olarak paylaşılmıştır.

Aydınlatma için akkor flamanlı, çanak halojen, floresan ve fiberoptik sistem lambalar tercih edilmiştir. Isının depolarda 18 C°, sergi salonlarında 21 C° olması sağlanmaktadır. Depo ve sergi salonlarındaki vitrinlerde dijital nem ölçüm cihazları ile nem oranları takip edilmekte organik eserler için % 55-60, inorganik eserler için % 45-50 arasında nem oranı sabitlenmektedir. Ayrıca vitrinler Alman teknoloji sistemlerinin kullanıldığı özel bir cam yapısına sahip çift camdan oluşmakta, ışığı kırmak içinse ızgaralı şekilde yapılmıştır.

Eser deposu ve atölye aynı yerde bulunurken tekstil eserlerde uygulama; eserler 10-15 gün ilaçlanarak karantinaya alınmakta, akık (yırtık) var ise alta destek kumaş konularak ipek ipliklerle sağlamlaştırma, genel ve özel tekniklerle yapılmaktadır. Vitrinde olmayan tekstil eserler korunurken aralarına özel kumaşlar konularak çekmecelerde yatay şekilde yerleştirilerek muhafaza edilmektedir. Ayrıca belirli periyotlarla kumaş eserlerin kat yerleri değiştirilip havalandırılması sağlanmaktadır (Resim 30).

Müze binasının kendisi de korunması gerekli varlık olup, yapısı ahşap malzeme olduğu için özellikle yangın tehlikesine karşı, havalandırmalı kiremit sistemi ve oluklu ızgara yöntemle oluşturulmuş soğutma tedbirleri alınarak koruma sağlanmaktadır. Binanın iç kısmında ise yangın algılama sistemi mevcuttur.

Azaryan Yalısı'nın tüm odalarına yangın algılama sistemi, tüm bölümlere yangın tüpü yerleştirilmiş, bina etrafını çevreleyen çatı kenarlarına *nozzle* sistemi kurularak dış cephe korumaya alınmıştır. Ayrıca binanın çatı ve bodrum katlarına *spring* sistem kurulmuştur. Azaryan Yalısı'na oranla daha az risk taşıyan Sevgi Gönül Binası'nın tüm bölümlerinde yangın algılama sistemi, yangın tüpü ve çekme katlarda yangın dolabı bulunmaktadır. Restorasyon ve tekstil binasında ise tüm odalarda yangın algılama sistemi, tüm katlarda yangın tüpü bulunmaktadır. Müze kapandıktan sonra su ve elektrik kesilerek önleyici koruma sağlanmaktadır. Elektrik kesilse de algılama sistemleri ve kameralar kayda devam ederek güvenlik sağlanmaktadır. Bahçenin ve korunun yangın güvenliği ise yangın dolapları ve hidrant sistemi ile gerçekleştirilirken diğer yandan binalar tarihi eser olması nedeniyle yangın merdiveni yapılamamaktadır (Resim 31-35).

Müze binaları, sergi salonları, müze bahçesi, koru bölgesi ve sınır bölgeleri 24 saat kesintisiz kayıt yapan kameralarla korunmaktadır. Ancak su baskınına karşı önlem

alınmamaktadır. Binanın dış cephesinde ki müdahaleler oldukça sınırlı, cephede boya işlemi, çatıda kiremitlerin değişimi ile ahşap malzeme bakanlığın izni ile değiştirilebilmektedir. Binanın hem yola yakınlığı hem de denize olan yakınlığı eserler ve binanın kendisi için risk oluşturmaktadır.

Afet risk yönetimi kapsamında herhangi bir sarsıntıya karşı depolarda bulunan eserlerin yer aldığı kutular emniyet kuşağı ile sarılmış; sergide bulunan eserlerden mümkün olanlar museum wax ile bulunduğu yere sabitlenmiştir. Bina içi ve dışı zararlı haşerelere karşı periyodik olarak ilaçlanmaktadır. Sadberk Hanım Müzesi Türkiye’de Afet Risk için kısmi de olsa araştırma yapan nadir müzelerdendir. Müzede koleksiyonların korunmasına azami ölçüde önem verilirken fiziki şartların koruma ve muhafaza işlemlerini kısıtladığı görülmektedir.

3.2.3.2. İletişim

Müzelerin iletişim işlevi; sergileme, eğitim, halkla ilişkiler, pazarlama, yayın gibi unsurları kapsamaktadır. 20.000 civarı eserden oluşan koleksiyonundan yaklaşık 4000 adedi sergilenmektedir. Müze olarak inşa edilmediği için fiziki mekânın sınırlılıkları nedeniyle istenildiği kadar eser sergilenememektedir.

Sergiyi düzenleyen organize eden koordinasyonunu sağlayan kişiye küratör denir. Bu bazen bir tasarımcı ya da uzman olur. Sadberk Hanım Müzesi’nin sergilerinde müzenin uzmanları görev almaktadır. Sadberk Hanım Müzesi sürekli ve süreli sergiler yapmanın yanı sıra çeşitli sergilere eser göndererek pek çok sayıda sergide bulunmuştur (Ek 3).

Sürekli Sergi: Uzun süreli kalıcı sergilemeler için kullanılan bir terimdir. Ülkemizde sürekli sergileme oldukça yaygındır. Kalıcı sergi müzenin tipini, koleksiyonun amacını belirler. Buna göre Sadberk Hanım Müzesi sürekli sergileri koleksiyonuna göre Türk -İslam eserleri ve arkeolojik eserlerden oluşmaktadır. Türk-İslam koleksiyonunda bulunan erken İslam, Selçuklu, Eyyubî, Memlûk, Timur ve Safevi dönemlerine ait döneminin sanat anlayışını gösteren maden, seramik ve cam eserler, Selçuklu Dönemi altın ve gümüş kakma tekniğinin uygulandığı eserler, Timur Dönemi mimari yapılarının süslemesinde kullanılan çiniler koleksiyonun erken tarihli eserleridir.

Osmanlı Sanatı'nın 15. yüzyıl ile 20. yüzyıl başı arasındaki dönemi kapsayan maden, seramik, porselen, hat ve tekstil türü farklı malzemelerden yapılmış örnekler koleksiyona alınmış özellikle İznik çini ve seramikleri koleksiyonda önemli bir yer tutmaktadır. Sadberk Hanım Müzesi, dünya müzeleri ve koleksiyonları içerisinde İznik çini ve seramik koleksiyonu ile de üne kavuşmuştur.

Tekstil eserleri arasında, ipekli dokumalar, işlemler ve kıyafetler bulunmaktadır. 16. yüzyıl ile 20. yüzyıl arasındaki döneme ait işlemler günlük hayatta kullanılan yorgan yüzleri, havlu, seccade gibi farklı malzemelerden çeşitli kıyafetlere ve askeri malzemelere kadar oldukça geniş bir yelpazeye sahiptir.

Temalı Sergi: Bir diğer sergileme biçimi olarak temalı sergiler de göze çarpmaktadır. Bunlar kına gecesi, damat traşı lohusa şerbet ikramı, sünnet düğünü gibi konular işlendiği sergilerdir.

Müzenin arkeoloji koleksiyonuna ait eserlerin büyük bölümü 1983 yılında müzeye kazandırılan Hüseyin Kocabaş Koleksiyon'una aittir. 8000 civarı eserden oluşan koleksiyon, Geç Neolitik Çağ'dan Bizans Dönemi sonuna kadar Anadolu'da yaşamış uygarlıklara ait kültür varlıklarının görülmesine olanak sağlamaktadır. Koleksiyonun en erken dönemlerine ait eserlerini Geç Neolitik Çağ'a ait pişmiş toprak kadın heykelleri oluşturmaktadır.

İlk Tunç Çağı'na ait eserler Anadolu madenciliğinin gelişimi hakkında fikir verirken Orta Tunç Çağı'na ait toprak kaplar, Hitit ve Asur Kolonileri Çağı'na ait toprak tabletler ile damga mühürler dönemin ticari ve sosyal hayatına ilişkin önemli kanıt belgelerdir.

Demir Çağı'nın önemli medeniyetleri Urartu, Lidyalılar ve Friglerin kültürlerine ait eserler, özellikle Urartular'a ait tunç ve gümüş takılar Anadolu'nun ulaştığı maden sanatının seviyesini göstermesi açısından önemlidir. Hellen uygarlığının temelini oluşturan Ege Denizi ağırlıklı Miken kültürüne ait eserler de bulunmaktadır. Arkaik ve Klasik Dönem'e ait örnekler de Hellen çömlekçilik sanatını yansıtmaktadır.

Koleksiyonun Roma Dönemi eserleri arasında toprak kaplar, cam eserler, figürinler, takı tasarımına özgün örnekler yer almaktadır. Koleksiyonda ayrıca sikkeler de bulunmaktadır. Sikkeler, başta Anadolu olmak üzere Makedonya'dan Hindistan'a değin uzanan geniş bir coğrafyada basılmış örneklerden oluşmaktadır. Koleksiyonun

kronolojik olarak son bölümü özellikle dinsel yaşama ilişkin örneklerle Bizans Dönemi eserleridir.

Sürelî (geçici) Sergi: Bir günden birkaç aya kadar sürebilen sergidir. Sırayla bir yıl arkeolojik malzemeden diğer yıl etnografik eserlerden oluşan sergiler düzenlenmekte olup sergilerin kataloğu yapılarak yayınlanmaktadır. Sadberk Hanım Müzesi'nin yayın faaliyeti bir çok müzeye örnek teşkil etmektedir.

Sadberk Hanım Müzesi'nin program biriminin ve bu birim altında sergi, eğitim ve diğer etkinliklerini yürütecek ayrı bölümleri ve personeli bulunmasa da VKV Sadberk Hanım Müzesi, yaşam boyu eğitim düşüncesinin ışığında "Haydi Müzeye!" eğitim projesi kapsamında hazırlanan üç kitaplık bir set hazırlamıştır. Türkiye'nin doğal ve kültürel mirasının zenginliğini genç kuşaklara tanıtmayı ve koruma bilinci aşılmasını amaçlayan Sanat Tarihi ve Arkeoloji aktivite kitapları, eğitim işlevinin yerine getirilmesinde önemli bir adımdır. Müzedeki eserlerle bağlantılı olarak hazırlanan ve müzede aktif öğrenmeyi destekleyecek şekilde tasarlanan kitap setinin üçüncüsü ise öğretmenlere müzelerde eğitim ve müze koleksiyonu üzerine bilgiler sunarken müze koleksiyonunu eğitim amaçlı kullanmak hedefiyle hazırlanan bu proje, VKV Sadberk Hanım Müzesi'nin çağdaş müzecilik anlayışını ve değişimlere uyum sağlamada önemli bir adım olarak ifade edilmektedir¹⁴⁴. Ayrıca öğrencilerin okullarında öğretmenleri eşliğinde hazırladıkları projelerinin sergilenmesi amacıyla Sadberk Hanım Müzesi sergilere kısa süreli ev sahipliği yapmaktadırlar.

Müzeciliğin iletişim işlevi içerisinde değerlendirilen yayın faaliyeti Sadberk Hanım Müzesi tarafından oldukça önemsenmektedir. Sadberk Hanım Müzesi'nin 1981 yılından itibaren düzenlediği konferanslarda, konusunda uzman araştırmacılar ve bilim adamları tarafından gerçekleştirilen konuşmalar bilimsel bilginin yayılmasını sağlamaktadır.

Düzenlenen Konferanslar sırayla:

1981 Hat Ustaları ve Hat Sanatı / **EMİN BARIN** Çiçeklerin Dili / **SABIHA TANSUĞ**

1982 Afrodisias Antik Kenti / **DR.KENAN ERİM**

¹⁴⁴ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=yayinlar&hl=tr>

1986 Kaybolan Geçmişimiz, / **R.NUŞİN ASGARİ** Son Buluntular Işığında, Anadolu Selçuk Seramik Sanatı / **GÖNÜL ÖNEY**

1987 Türk Sanatında Hilyeler / **UĞUR DERMAN** Eski Anadolu Çivi Yazılı Metinlerde Kadın / **PROF. DR. MUHİBBE DARGA**

1990 Sadberk Hanım Müzesi Tanıtımı Toplantısı, Türk Hukukçu Kadınlar Derneği Üyeleri (Şark Sigorta Binası)

1991 Doğu Anadolu'da, Demir Çağında Ölü Gömme Gelenekleri / **ALTAN ÇİLİNGİROĞLU** Çağlar Boyunca Anadolu'da Tas ve Gelişimi / **MÜGE GÖÇEK**

1993.1. Uluslararası Nüvizmatik Sempozyumu

1994 Müzeler ve Kütüphanecilik, İFLA Toplantısı İkinci ve Üçüncü Roma'nın Başkenti İstanbul'da Gündelik Hayatın Ana Çizgileri / **İLBER ORTAYLI**

1995 Özel Müze, Koleksiyonerler, İşlevleri ve Sorunları, Panel

1997 Başlangıçtan Günümüze Anadolu'da Ticaret

1998 Geçmişten Günümüze Anadolu'nun Etnik ve Sosyal Yapısı Üzerine Gözlemler

2001 Teşebbüs-ü Şahsi ve Şehir / **İLBER ORTAYLI**

2003 Başlangıçtan Günümüze; Anadolu'da Devlet ve Demokrasi

Yayınlar sırayla:

1989, Protohistorik Çağ Silahları

1991, Türk Çini ve Seramikleri

1992, 19. Yüzyıl Sonuna Ait Bir Terzi Defteri

1995, Sadberk Hanım Müzesi

1997, Sadberk Hanım Müzesi Yazma Eserler Kataloğu Hüseyin Kocabaş koleksiyonu- Palmet I

1998, Palmet II

1999, Sadberk Hanım Müzesinde Bulunan Çivi Yazılı Tabletler

1999, Sivas Definesi – IV.Mithradates Dönemi Pontos ve Paphlagonia Kentlerinin Bronz Sikkeleri

- 2000, Palmet III - Sadberk Hanım Müzesi Yıllığı
- 2000, Antaki Ailesinin Çeyiz Sandığı
- 2000, Sadberk Hanım Müzesi Kalıplı Kaseler ve Kabartmalı Kaplar
- 2001, Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları Kataloğu
- 2002, Palmet IV - Sadberk Hanım Müzesi Yıllığı
- 2003, Sadberk Hanım Müzesi Antik Sikkeler Kataloğu
- 2004, Palmet V - Sadberk Hanım Müzesi Yıllığı
- 2004, Gönülden Bir Tutku Sevgi Hat Koleksiyonu
- 2004, Kağıt Elbiselerle Moda (Sergi Kataloğu)
- 2004, Geçmişe Bir Yolculuk
- 2005, Asırlar Sonra Bir Arada, Sadberk Hanım Müzesi'nin Yurtdışından Türkiye'ye Kazandırdığı Eserler
- 2006, Tarih Öncesi İnsan Resimleri, Latmos Dağları'ndaki Prehistorik Kaya Resimleri
- 2006, Kırım Savaşı'nın 150. Yılı
- 2006, Parıldayan Hatıralar- Sevgi Gönül Koleksiyonlarından Son Dönem Osmanlı İstanbul'una Ait Kilise Gümüşleri
- 2007, Çatma-Kemha Osmanlı İpekli Dokumaları (Sergi Kataloğu)
- 2007, Eski Çağ'da İçki ve Sunu Kapları (Sergi Kataloğu)
- 2007, Giving back the colours, Josephine Powell collection
- 2007, Examples from Kilims, Kilim Örnekleri, Josephine Powell Collection
- 2008, Sarayın Terzisi
- 2008, Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi Yıllıklar Sâlnâmeler, Nevsâller ve Takvimler
- 2008, İkinci Meşrutiyet'in İlanının 100 üncü Yılı, 2008

2008, Muhibbe Darga Armağanı

2009, Ateşin Oyunu, Sadberk Hanım Müzesi ve Ömer M. Koç Koleksiyonlarından İznik Çini ve Seramikleri(Sergi Kataloğu)

2009, İznik Çini ve Seramikleri - Sadberk Hanım Müzesi ve Ömer M. Koç Koleksiyonlarından (Sergi Kataloğu)

2010, Hanedan ve Kamera/Osmanlı Sarayından Portreler (Sergi Kataloğu)

2010, Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminden Kadın Giysileri Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu(Sergi Kataloğu)

2011, Kilden Suretler/ Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ 2011, Terrakotta Figürinleri (Sergi Kataloğu)

El Emeği Göz Nuru / Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Osmanlı İşlemeleri (Sergi Kataloğu), 2012

Kadim Çağlardan İzler Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu (Sergi Kataloğu), 2013

PABUÇ, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan (Sergi Kataloğu),2014

Haydi Müzeye! Arkeoloji Aktivite Kitabı, 2014

Haydi Müzeye! Sanat Tarihi Aktivite Kitabı, 2014

Müzeciliğin iletişim işlevleri arasında yer alan halkla ilişkiler ve pazarlama konusu Sadberk Hanım Müzesi açısından değerlendirildiğinde medya ve pazarlama hizmetleri için, tanıtım vb. kapsamlı işlerde dış firmalardan destek sağlanmaktadır. Satış birimi ziyaretçileri yönlendirme, müzede satış hizmetleri ve aynı zamanda müzenin ön muhasebe ve ofis-sekreteryaya işlerini de yürütmektedir. Müzede güvenliği sağlamak, müzenin genel temizliği ve teknik destek hizmetleri ise diğer teknik-güvenlik-temizlik birimi tarafından gerçekleştirilir. Müze ayrıca, koleksiyondaki nesnelere fotoğrafının çekimi için dışarıdan hizmet alımı yapılmaktadır.

3.2.3.3. Araştırma

Müzelerin araştırma işlevi sadece koleksiyon tabanlı bir faaliyet değildir. Müzenin tüm işlevlerini ve hizmetlerini etkileyen ve şekillendiren bir unsurdur. Bütün faaliyetlere ve işlevlere katkı sağlayan özellik araştırmadır. Koleksiyonların anlaşılmasına doğru bir şekilde yorumlanmasına ve doğru bir şekilde sergilenmesine katkıda bulunur ayrıca koleksiyonların doğru yönetilmesine imkân tanıyarak koleksiyon geliştirmesini sağlanması, topluma ulaşması, yeterli düzeyde belgeleme yapılması ancak araştırma ile sağlanabilmektedir. Bilginin yayılımı müzelerde atölye, laboratuvar, kütüphaneler araştırma faaliyetinin yürütülmesiyle gerçekleşir.

Sadberk Hanım Müzesi'nde sergide bulunmayan nesnelere iki yolla, kısıtlı bir şekilde erişim sağlanabilmektedir. Bu nesnelere, geçmiş sergilerin basılı kataloglarından ve müzede kullanılan koleksiyon yönetim sisteminden erişim mümkündür. Basılı kataloglar, müzeden ve dışarıdaki satış noktalarından edinilebilmektedir. Ancak müzede bulunan tüm nesnelere bu kataloglarda bulunmamaktadır. Koleksiyon veritabanı ise çevrimiçi erişime açık olmayıp sadece müzenin çalışanları tarafından kullanılabilir. Ziyaretçilerin ya da müze nesnelere üzerinde araştırma yapmak isteyen kullanıcıların sergi dışında müze nesnelere ve bilgisine ulaşmaları pek mümkün değildir. Bunun nedeni güvenlik ve koleksiyondaki nesnelere ve bilgisinin öncelikle müze tarafından kamuoyuna duyurulması ve yayınlanması koşullarının bulunmasıdır.

Koleksiyonlar ya da belirli nesnelere üzerinde araştırma yapmak isteyen kullanıcıların nesnelere erişimi kısıtlı olup araştırmacının çalışması yönetim tarafından değerlendirilerek gerekli gördüğü takdirde kullanım ve yayın kısıtlaması yapılabilmektedir. Araştırmacıların depolara girmesine izin verilmemekte ayrıca koleksiyondaki nesnelere veri tabanındaki edinim bilgilerini görüp erişimleri kısıtlandırılmıştır. Yayınlama açısından ise müze, özellikle hiç yayınlanmamış nesnelere kendisinin yayınlamasını istemektedir.

Kütüphane birimi, müze kütüphanesine edinilen bilgi kaynaklarının yönetimi ve bilgi hizmetleri çalışmalarını yürütmektedir. Müzenin bilgi-belge ve araştırma faaliyetini yürüttüğü kütüphanesi de müzenin fiziki şartlarından kaynaklanan mekân darlığı sorunu ile karşı karşıyadır. Kütüphane salonu fiziki olarak koleksiyonun

gelişmesine daha fazla imkân sağlayamamaktadır. Kütüphanenin mekân olarak olumsuz yönlerinden birisi de ziyaretçilerin müze içerisinde dolaşım güzergahında olmayıp ziyaretçiler için müzede kütüphanenin varlığına işaret eden herhangi bir yönlendirme aracı bulunmamaktadır. Ziyaretçiler müze içerisinde kütüphanenin varlığını ancak sordukları takdirde öğrenebilmektedirler. Araştırma sürecini yürüten küratörler müze kütüphanesinden sıkça yararlanmaktadır.

Sadberk Hanım Müzesi'nin kütüphanesi müzenin türü, koleksiyonları ve faaliyetleri doğrultusunda öncelikle müze personeline olmak üzere diğer araştırmacılara hizmet vermek amacıyla kurulmuş bir ihtisas kütüphanesidir. Kütüphanenin kullanıcı kitlesi müze personeli ve akademik çalışmalar yapan araştırmacılarıdır. Kullanıcı sayısı değişkenlik göstermekle birlikte aylık ortama 4-5 kişidir. Kütüphane dermesi; 10.800 basılı kaynak ve 640 el yazması eserden oluşmaktadır. El yazmalarının tamamı dijital ortama aktarılmıştır. 2002 yılında yazma eserler kataloğu yayınlanmıştır.

Sadberk Hanım Müzesi İhtisas Kütüphanesi yaklaşık 8.700 matbû ve 640 yazma eser sayısı ile özel ihtisas kütüphaneleri arasında önemli bir yere sahiptir. Kütüphane koleksiyonu içindeki yıllıklar, özellikle nadir eser niteliğindeki sâlnâmeler ayrı bir değer taşımaktadır. Sadberk Hanım Müzesi Kütüphanesi 421 adet sâlnâmesiyle özel kütüphaneler arasında Türkiye'de birinci olup, özel ve resmi kütüphanelerin geneline bakıldığında ise ilk beşe girmektedir¹⁴⁵.

Randevu sistemiyle çalışan Sadberk Hanım Müzesi'nin Kütüphanesi akademisyenlerin yanı sıra master ve doktora öğrencilerine hizmeti vermektedir. Çarşamba ve Pazar günleri kapalı olan kütüphane, diğer günlerde 10.00-17.00 arasında faaliyetini sürdürmektedir (Resim 36).

3.2.4. Değer Üretimi

Müzelerin ürettiği değer kültürel ve ekonomik olmak üzere iki ana başlık altında gerçekleşir. Ekonomik değerler kentin imajına katkı sağlarken, turizmdeki payı ve bulunduğu bölgenin gelişmesiyle totalde ülke ekonomisindeki girdisi ile ilişkilendirilir. Kültürel değer, insanların geçmişi üzerinden geleceğini tahsisi ve toplumun gelişmesini sağlamasıdır. Çağdaş standartlarda sağlıklı yürütülen müzecilik faaliyetlerinin ürettiği

¹⁴⁵ <http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=10&hl=tr>

değerler ölçülebilir değerlerdir. Örneğin müzelerdeki ziyaretçi defterleri, ziyaretçilere yönelik anket çalışmaları bu konuda veri oluşturacaktır. Ayrıca müzelerin performansına yönelik çalışma yapacak araştırma şirketlerinden, daha profesyonel hizmet alımı çağdaş müzeciliğe katkı sağlayacaktır. Kısa vadede ölçülebilir yöntemlerin yanı sıra uzun vadede ölçülebilir yöntemlere dayalı bir sistemle örneklendirmek mümkündür. Mesela anaokulundan itibaren müzeye gitmeye başlayan bir çocuğun erişkinlik dönemine geldiğinde toplumdaki statüsü, seçtiği meslek, kendi ailesinde ve toplumda ürettiği değerler zincirinde müzelerin etkisi uzun vadede ölçülebilecek bir yöntemdir. Şekil 2’de görülen model önerisi bu çalışma kapsamında hedeflenen müze ideasına ulaşabilmenin minimum standartları ile ilgili bir çerçeve meydana getirmek amacı ile oluşturulmuştur.

Ziyaretçilerin müzeye girmesiyle müzeler toplumla ilk teması kurarlar. Bu noktada Sadberk Hanım Müzesi ziyaretçilerinin müzeye ilişkin bilgilendirme araç gereçleri az sayıda basılı yayın ile sınırlıdır. Ziyaretçilerin ücret karşılığı aldığı yayınlar ihtiyacı karşılayacak tüm bilgileri içermemektedir. Müze içerisinde bilgi edinilecek danışma masası, panolar, yön levhaları vb. diğer araçlar da yetersiz kalmakta güncellenmeye gereksinim vardır. Müze sergileme faaliyetlerinde metne dayalı bilgi iletişim yöntemini uygulamaktadır. Müze ziyareti, görerek izleme üzerine kurgulanmıştır. Sergilemede kullanılan etiketler şeffaf yapıda olup okunma güçlüğü yaşanmaktadır. Serginin düzenlenmesinde ve bilgi aktarım araçlarının belirlenmesi mekana dayalı gerçekleştirilmektedir. Sergilemeye yönelik Azaryan Yalısının iç mekanında çözümler üretilememekteyken Sevgi Gönül binasında iç mekânda belirli çözümler üretmek mümkün olmaktadır. Ziyaretçi araştırmaları yapılarak ziyaretçilerin karakteristik özellikleri, bilgi gereksinimleri, beklentileri ölçülerek en uygun araç ve gereçleri belirlemek gereklidir. Ziyaretçi politikasında kâr amacı gütmeyen müzenin, ziyaretçiler için hazırladığı rehber ve katalog için de aynı yaklaşımı uygulaması ziyaretçilerin müze ile iletişimini güçlendirecektir. Müze de ne kurumsal düzeyde ne de çalışanlar düzeyinde performans ölçüm sistemi uygulanmamaktadır. Bu noktada kurumsal verimliliğin ve çalışanlar düzeyinde verimliliğin ölçümünü gerçekleştirmenin oldukça güç olduğu görülmektedir. Bu tür ölçülebilir değerlendirmeler çağdaş müzecilik standartlarını yakalayacak, müzelerin toplum odaklı anlayışını geliştirerek

kültürel değer üretecektir. Çok sayıda insana ulaşıldığında müzenin çevresinde gelişecek ekonomik bir değer de sağlayacaktır.

Ziyaret Gün ve Saatleri: Çarşamba günleri dışında 10.00 - 17.00 saatleri arasında ziyarete açıktır.

Ücret: Tam: 7 TL, İndirimli bilet: 2 TL (öğrenci ve öğretmen), İndirimli bilet: 5 TL (Koç Ailem Kartı, Müzekart ve Museum Pass sahipleri), Ücretsiz bilet: Kokartlı rehberlere ve ICOM kartı sahiplerine müze girişı ücretsizdir.

SONUÇ

Kısa olan geçmişleri göz önüne alındığında Türkiye Özel Müzelerinin henüz yapılanma aşamasında olduğu kabul edilmelidir. Müzenin geleneksel ve çağdaş anlamlarından yola çıkılarak bir müzenin nasıl olması gerektiği olgusu üzerinden işlevleri tanıtılmış ve bu işlevlerini sağlıklı biçimde yerine getirebilmesinde, uygulanabilir standart kriterlere ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. Bununla beraber kurumsallaşma sürecinin de bir tasarıma bağlı olması kaçınılmazdır. Diğer yandan müzecilik gibi kurumsallaşması zor, içinde bulunduğu toplumun geçmişine ait maddesel belleği elinde tutmak ve muhafaza etmek olan bir kurumun birbirinden derin sorunlarla karşı karşıya olduğu gerçeği unutulmamalıdır. Günümüzde gelişmekte olan çağdaş müzecilik, müzelerin salt mekânsal kriterlerine ilişkin değildir. Çağdaş müzecilik toplumun, kültürel unsur barındıran nesne ile ilişki kurmasında müzenin niteliğine ve kalitesine dayalı gelişmesidir. İletişim, araştırma ve koruma hizmetleri müzeyi kültür merkezinden veya sergi salonundan ayıran bir özelliktir. Müzeler uzmanlık alanları üzerinde enstitü niteliğinde kurumlardır. Araştırma kapsamında geliştirilen Standart Çağdaş Müze Model Önerisi (Şekil 2.1) çerçevesinde Sadberk Hanım Müzesi değerlendirilerek elde edilen bulgular, Türkiye müzelerinde ve mevzuatta güncellenmenin gerekliliğini ortaya koyar.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın Olumlu Uygulamaları;

*T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı teknolojinin nimetlerinden faydalanarak özellikle son yıllarda modern müzeler açmış ve pek çok önemli projeyi hayata geçirirken mevcut müzelerde de modern yöntemlerle yenileme yapmaktadır.

*Bakanlığın kültürel alanda desteklediği maddelerden biri vergi indirimi ile alakalı yasal düzenlemedir. Bir başka olumlu gelişme olarak sponsorluk hizmetleri ile alakalı düzenlemedir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda güncellenmesi gereken yasal düzenlemeler;

Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkındaki Yönetmeliğin bazı maddelerinin modern müzecilikle çeliştiği görülür.

*Örneğin özel müzelerin depo alanı yasağının acilen düzenlenmesi gerekmektedir. Başlangıçta daha az sayıda esere sahip olan Sadberk Hanım Müzesi'nin bugün 20.000

civarına ulaşmış eserleri için depolama alanına ihtiyacı vardır buda ancak yasal düzenlemelere tabidir.

“Madde 14- Özel Müzeler müze binası dışında eser bulunduramazlar ve depo meydana getiremezler”

Kültür ve tabiat varlıklarında muhafaza, bakım, onarım ve restorasyon olarak açıklanmaktadır. Oysa günümüzde hem riskler çeşitlenmiş hem de koruma anlayışı gelişmiştir. Bu bağlam da mevzuata modern kriterlere uygun, önleyici korumaya yönelik daha detaylı eklemeler yapılmalıdır. Ayrıca müze müdürü ve personelle ilgili görev tanımları da daha açıklayıcı şekilde düzenlenerek güncelleme gerekmektedir.

*2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa göre koruma ve korunma; Devlet müzelerinin birçoğunun özel müzeler kadar sergi düzenlemiyor olması ziyaretçi sayısının az olması nedenleri arasındadır. Ayrıca performans ölçüm sisteminin uygulanması müzenin değer üretmesine katkıda sağlayacaktır. Özel müzelerde çalışan personel ile devlet müzelerinde çalışan personel arasında ciddi bir performans farkı mevcuttur. Özel müzelerde oldukça çeşitli sergiler yapılmakta ve tanıtım için ciddi çaba harcandığı gözlenirken; devlet müzelerinde, aynı eserler vitrinlerde çok uzun yıllar sergilenmektedir. Bunun nedeni özel müze personelinin verimsiz olması halinde işine devam edemeyeceğidir. Ayrıca sergi düzenlemek ciddi ve riskleri olan bir süreçtir devlet müzesi personeli çoğu kez risk almaktan kaçınmaktadır.

*Müzelerin, ziyaretçilerini tanıması, gereksinimlerini ölçmesi hizmetlerini geliştirmede kullanabilecekleri önemli veriler sağlayacaktır. Hizmetlerin geliştirilmesi ile ilgili olarak hizmetlerinin kalite ölçümü geliştirilecek bir diğer alandır. Daha genel kapsamda, Türkiye’deki müzelerde ölçme ve değerlendirme çalışmaları yapmak önem arz etmektedir. Yapılan araştırma sonucunda gerek özel müzelerde gerekse devlet müzelerinde müzelerin gönüllülerinin bulunmadığı gerçeği tespit edilmiştir.

Sadberk Hanım Müzesi Olumlu Bulgular;

Müzeler için geliştirilen model şema doğrultusunda Sadberk Hanım Müzesi’nde yapılan araştırma, müzenin Türkiye’deki hem özel müzelere hem de devlet müzelerine örnek nitelikte olduğunu göstermiştir. Müze kendisini modern kriterlere göre güncelleyerek gelişmektedir. Müzeciliğin tüm işlevlerini sağlıklı bir şekilde yerine

getirmesi aldığı ödülü bir kez daha haklı kılmaktadır. Fiziki şartlar eserlerin tamamının sergilenmesine imkan vermemesine rağmen gerek bakım onarım gerek sergileme sistemleri ve daha pek çok uygulama müzenin başarısında önemli kriterlerdir. Sadberk Hanım Müzesi, fiziksel mekândan kaynaklı sorunlarına çözüm için yeni bir mekân aramaktadır. Ayrıca yayın sayısı ve konuyla alakalı diğer faaliyetler de dikkat çekici olup Sadberk Hanım Müzesi'ne bilimsel araştırma yapan bir enstitü özelliği kazandırmaktadır.

Sadberk Hanım Müzesi Olumsuz Bulgular;

*Ancak müzecilik faaliyetlerinde çağdaş standartları yakalamak açısından farklı uzmanlık alanlarına sahip personel istihdam edilmeli, personelin görev tanımları yeniden belirlenmeli ve müzede performans değerlendirme sistemi yapılandırılarak uygulanmalıdır. Hedef kitlenin beklentileri ölçülerek daha fazla insan sayısına ulaşma imkanı sağlanmalıdır.

*Müzenin koleksiyonları ile alakalı önemli bir sorun da ziyaretçilerin, araştırmacıların nesnelere erişiminin kısıtlı olmasıdır. Ziyaretçilerin ve araştırmacıların müze koleksiyonundaki eserlere erişimi kısıtlıdır. Sadberk Hanım Müzesi koleksiyonları ile çalışmalar yapan araştırmacıların erişim sorunlarını çözmeli ve erişmelerini kolaylaştırmalıdır. Konuyla alakalı yazılı politikalar hazırlamalı, koleksiyonların dijitalleştirilerek, koleksiyon veritabanları aracılığıyla erişime açmalı, araştırmacılara destek sağlamalıdır.

Çalışma kapsamında geliştirilen çağdaş müzeciliğin standartları ülkemizdeki müzecilik çalışmaları için ilgili önemli kuruluşları ve konu ile ilgili kurumların bir araya geleceği oluşumlar ile tüm müzelerin ortak sorunları için çözüme yönelik planlamalar yapmaya katkı sağlayacaktır. Böylece çağdaş müzeciliğin yansımalarını Sadberk Hanım Müzesi gibi belli başlı müzelerde değil Türkiye'nin tüm müzelerinde görmek mümkün olacaktır.

KAYNAKLAR

- Kaya, Şennur ve Adıgüzel, Hatice (ed. Ara Altun), *Türkiye’de Müzecilik 100 Müze 1000 Eser*, Kültür Bakanlığı, Ankara 2007.
- Akmehmet, Kadriye Tezcan, “Müze Eğitimi: Okul Programları”, (Ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman), *Müzebilimin ABC’si*, (195-208), Ege Yayınları, İstanbul 2012.
- Arseven, Celal Esad, “Müze”, *Sanat Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1966, III, 1487.
- Artan, Elif Çiğdem, “Galatasaray Üniversitesi 2012 Etkileşim Düzlemi ve Tüketim Mekânı Olarak Postmodern Müzeler İstanbul’daki Özel Müzeler Üzerine Bir İnceleme”, *İletişim Dergisi*, Özel Sayı 2: Aynalı Labirent Küreselleşen Kentte Tüketim, 108-109.
- Artun, Ali, “Çağdaş Sanat Konuşmaları 4 Koleksiyon”, Levent Çalıkoğlu (Ed.), *Koleksiyonerlik ve Müzecilik*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul 2009, 19-23.
- Atagök, T., “Müze Koleksiyonları ve Araştırma”, N. Ertürk ve H. Uralman (Haz.). *Müzebilimin ABC’si* içinde (ss.171-176), Ege Yayınları, İstanbul 2012.
- Atagök, Tomur, “Çağdaş Müzeciliğin Anlamı: Müze ve İlişkileri” *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Der. Tomur Atagök), YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul 1999.
- Atasoy, Nazan Yavuzoğlu, “Çağdaş Müzecilikte Müzenin İşlevi” *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, (Der. Tomur Atagök), YTÜ Basım-Yayın Merkezi, İstanbul 1999, 150.
- Atasoy, Sümer, “Türkiye’de Müzecilik”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, İletişim Yayınları, İstanbul 1992, VI, 1474–1477.
- Atasoy, Sümer, *Müzecilikten Yansımalar*, (1. Baskı), Anka Yayınları, İstanbul 1999.
- Bakbaşa, Ceyda, “İstanbul’da Müzeler Temel Özellikleri, Fırsat ve Tehditler, Politika Önerileri” *Sektörel Araştırma Raporu*, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Kültür Mirası ve Ekonomisi Envanteri, 2010.
- Boylan, P. J., *Museum and Cultural Identity*, President The Museums Association, London 1990.

- Boyraz, Burak, “Müze Teknolojileri ve Sergileme Farklılıkları”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 39 Kasım – Aralık 2013, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, <http://www.akademikbakis.org>
- Cengiz, Ekrem, *Kar Amacı Gütmeyen Kurumlar Olarak Müzelerde Pazarlama Faaliyetleri: Pazarlama Karması Unsurlarının Müzelerde Müşteri Sadakatine Etkisine İlişkin Yapısal Bir Model Önerisi*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon 2007.
- Çolak, Banu, “Tarihsel Süreç İçerisinde Müzelerle Birlikte Değişen Sergileme Mekânları; New York Modern Sanat Müzesi (MoMA) ve Frankfurt Modern Sanat Müzesi (MMK) Örneği”, *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 1, 39.
- Development of the Museum Definition According to ICOM Statutes (1946-2007), Erişim Tarihi: 15.3.2015 http://archives.icom.museum/hist_def_eng.html.
- Doğan, Evrim, *Tüketim Toplumunda Müzelerde Yaşanan Değişimlerin Devlet Müzeleri ve Özel Müzeler Bağlamında Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.
- Dönmezöğlü, Deniz, *Günümüz Müzeciliğinde Sergileme Tekniklerinin Sanal Teknolojilerle Desteklenmesi ve Uygulama Örnekleri*, (Uzmanlık Tezi), T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2013.
- Erbay, Mutlu, *Sergileme ve Sunum Tekniklerinin Planlanması*, (1. Baskı), Beta Yayıncılık, İstanbul 2011.
- Eric, Hobsbawm, *Kısa 20. Yüzyıl 1914- 1991 Aşırılıklar Çağı*, (Çev.: Y. Alogan), Everest Yayınları, İstanbul 2009.
- Eyice, Semavi, “Müzeciliğimizin Başlangıcı ve Türk-İslam Müzeleri”, *Müze/Museum*, (Ed. İnci Bayburtluoğlu), 2-3, Temmuz 1989-Haziran 1990, 5-8.
- Gerçek, Ferruh, *Türk Müzeciliği*, (1. Baskı), T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 1999.
- Greenhill, Eilean Hooper, *Museums and The Shaping of Knowledge*, First Puplicated, Routledge, London 1992, 83-86.

- Harmanda, Yakup, *Değişen ve Gelişen Türkiye Müzeleri*, (2. Baskı) T.C Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara 2014.
- Hooper, Greenhill, *Müze ve Eğitimi*, (Çev.: Meltem Ö. Evren-Emine G.Kapçı), (Haz. Bekir Onur), Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları 4, Ankara 1999.
- Hooper, Greenhill Eilean, *Müze ve Galeri Eğitimi*, (Çev.: Meltem Örgü Evren, Emine Gül Kapçı), (Yay. Haz. Bekir Onur), Ankara Üniversitesi, Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları. Ankara 1999.
- Hooper, Greenhill, *Museum and Their Visitors*, Roudedge, London 1994.
- Irmak, Ece, *Müzelerin Araştırma İşlevi Ve Müzelerde Araştırma Faaliyetleri Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul 2013.
- İhtiyar, Melis Nur, *Çağdaş Müzecilik ve Kent Müzeciliği Yeni Program Önerisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2011.
- İsmayilov, Nergis Gün, *Modern Sanat Müzeleri ve Toplum İlişkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Karabıyık, Semra, *Çağdaş Sanat Müzeciliği Kapsamında Türkiye'deki Müzecilik Hareketlerine Bir Bakış*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum 2007.
- Konukçu, İrem, "Batıda ve Türkiye'de Sosyal Yaşam ile Şekillenen Koleksiyonlar ve Müzeciliğe Yansımaları", *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (2)23, 2007, 241-258
- Küçük, Celal, "Türkiye'de Restorasyon Eğitimi. Sorunları ve Sonuçları", *I. Ulusal Taşınabilir Kültür Varlıklarının Konservasyonu ve Restorasyonu Kolokiyumu*, Ankara Üniversitesi Basımevi 2000, 6 - 7 Mayıs 1999, 23.
- Madran, Burçak, "Müze Türleri", (Der. Tomur Atagök), *Yeniden Müzeciliği Düşünmek*, içinde, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 1999, 3-19.

- McGillivray, W. Bruce, "Museum Research: Axiom or Oxymoron?", *Muse*, 9(2), 1991, 62-65.
- Mollaoğlu, Neslihan, *Bilgi Ortamı Olarak Müzelerde Kütüphanelerin Rolü ve Türkiye'de Müze Kütüphaneleri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2007.
- Özdemir, Melike Zehra Dağıstan, "Türkiye'de Kültürel Mirasın Korunmasına Kısa Bir Bakış", *Planlama Dergisi*, Sayı: 1, 2005, 20-25.
- Özkan, Süleyman, "Türkiye'deki Özel Koleksiyonların Günümüze Etkileri", *Tarih Okulu*, Sayı: VIII, Aralık 2010, 1-17.
- Özkasım, Hale ve Ögel, Semra, "Türkiye'de Müzeciliğin Gelişimi", *İstanbul Teknik Üniversitesi Dergisi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, 3(1), Aralık 2005, 96-112.
- Özkoç, Aziz Gökhan ve Duman, Teoman, "Müzelerde Sergilenen Eserlerin Elde Edilmesi ve Korunmasına Yönelik Müze Yöneticilerinin Görüşleri", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 19(2), Güz: 157-168, 2008.
- Paykoç, F., Baykal, S., "Müze Pedagojisi: Kültür ve Aktif Öğrenme Ortamı Olarak Müzelerin Etkinliğine İlişkin Bir Çalışma", *Müzecilikte Yeni 60 Yaklaşımlar Küreselleşme ve Yerelleşme*, (Der.: Zeynel Abidin Kızılyaprak), Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul 2000, 102-114.
- Polat, Mahir, *Türkiye'deki Özel Müzelerde Küratöryal Etkinliğin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2008.
- Rivier, G.S., *Müzelerin Eğitimdeki Rolü Hakkında Unesco Bölge Semineri*, İstanbul 1962.
- Sadberk Hanım Müzesi Fonu Yönetmeliği, 1980, 1-2.
- Seçil, Serpil, *Türkiye'de 1950 Sonrası Görsel Sanatlar Koleksiyonculuğunun Gelişimi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İTÜ Sos. Bil. Enst., İstanbul 2006.
- Sezer, Mustafa Serdar, *Türkiye Turizm Sektöründe Müze Turizminin Payının Değerlendirilmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara 2010.

- Sezgin, Mete ve Karaman, Abdullah, *Müze Yönetimi ve Pazarlaması*, Çizgi Kitapevi, Konya 2009.
- Shaw, Wendy M.K., *Osmanlı Müzeciliği Müzeler Arkeoloji ve Tarihin Görselleştirilmesi*, (1. Baskı), (Çev.: Esin Soğancılar), İletişim Yayınları, İstanbul 2004, 19-20.
- Sungay, Sevinç Bilgen, *Müzeler İçin Afet ve Acil Durum Planı Kılavuzu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul 2012
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1990. *Müzeler İç Hizmetler Yönetmeliği (1578 S.K.)*, Erişim Tarihi: 10.03.2015, <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR,14442/muzeler-ic-hizmetler-yonetmeli.html>.
- Tezcan, Kadriye ve Ödekan, Ayla, “Müze Eğitiminin Tarihsel Gelişimi”, *İTÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 2006, 47-58.
- Uğuryol, Mehmet, “Müzelerde İklim Denetimi. Müzebilimin ABC’si”, (ed. Nevra Ertürk, Hanzade Uralman), Ege Yayınları, İstanbul 2012, 97-114.
- Uralman, Hanzade, “Müzelerin Toplumla Ulaşılabilirliğinde Bilgi Yönetimi”, *Gazi Üniversitesi ÜNAK Bilimsel İletişim ve Bilgi Yönetimi Sempozyumu*, Eylül 12-14, Ankara 2006, 108-120.
- Uralman, Hanzade, *Bilgi Toplumunda Sanat Müzelerinin Rolü ve Türkiye’de Sanat Müzeleri İçin Öneriler*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2006.
- Uralman, N. Hanzade, “21. Yüzyıla Girerken Bir Bilgi Kurumu Olarak Müze”, *Bilgi Dünyası*, 7(2), 2006, 250-266, (255)
- Uz, Seden, *Kişisel Mekanların Müzeleştirilmesi: Sait Faik Abasıyanık Örneğinin İrdelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2010.
- Weil, Stephen E., “Rethinking the Museum: An Emerging New Paradigm”, *Reinventing the Museum: Historical and Contemporary Perspectives on the Paradigm Shift*, (Ed. Gail Anderson), Altamira Press, California 2004, 74-79.

Yaraş, Ahmet, “Anadolu’da İlk Koleksiyonculuk ve Müzecilik Faaliyetleri” *II. Müzecilik Semineri Bildirileri*, (19-23 Eylül 1994 İstanbul), Askeri Müze ve Kültür Sitesi Komutanlığı, 1995, 19-21.

Yardımcı, Sibel, *Kentsel Değişim ve Festivalizm: Küreselleşen İstanbul’da Bienal*, İletişim Yayınları, İstanbul 2005, 95-96.

Yücel, Erdem, *Türkiye’de Müzecilik*, (1. Baskı), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1999.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://happybuildings.blog.com/page/2/>

<http://v3.arkitera.com/h40845-20-yuzyilin-muzesi-bilbao-guggenheim-gehry-ve-biz.html>

<http://v3.arkitera.com/h40845-20-yuzyilin-muzesi-bilbao-guggenheim-gehry-ve-biz.html>

<http://www.aktuelarkeoloji.com.tr/?/=947>

<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR,43980/ozel-muzeler.html>

<http://www.milliyet.com.tr/2004/05/30/pazar/yazortay.html>

<http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr>

<http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=9&hl=tr>

<http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=koleksiyon&tkid=10&hl=tr>

<http://www.sadberkhanimmuzesi.org.tr/default.asp?page=yayinlar&hl=tr>

www.vergidegundem.com/documents/10156/.../nisan2012_makale1.pdf

EKLER**EK 1. Özel Müzeler ve Denetimleri Hakkında Yönetmelik**

(Resmi Gazete Tarihi: 22.01.1984 Resmi Gazete Sayısı: 18289)

Amaç

Madde 1- (Değişik: 24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bu Yönetmeliğin amacı, 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamına giren taşınır kültür ve tabiat varlıklarından meydana gelen özel müzelerin kuruluş, görev, yönetim, gözetim, denetim şekil ve şartlarını belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu yönetmelik kendi hizmet konularında veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için özel müzeye sahip olan ve özel müze kurmak isteyen bakanlıkların, kamu kurum ve kuruluşlarının, gerçek ve tüzel kişilerin ve vakıfların uymak zorunda oldukları esaslar ile bunların görev ve sorumluluklarını kapsar.

Dayanak

Madde 3- Bu yönetmelik 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 24 ve 26 ncı maddeleri gereğince hazırlanmıştır.

Özel Müze Kurma Hakkı

Madde 4- (Değişik: 24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar, Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almak şartıyla kendi hizmet konularının veya amaçlarının gerçekleştirilmesi için her çeşit taşınır kültür ve tabiat varlığından oluşan koleksiyonlar meydana getirebilir ve özel müzeler kurabilirler.

Başvuru

Madde 5- Özel Müze kurmak isteyenler kurulacak müzenin kuruluş amaçları ve faaliyet konularını belirten bir yazı ile Kültür ve Turizm Bakanlığına başvururlar.

Bu yazıya aşağıdaki belgeler eklenir.

a) Müze olarak kullanılacak binanın 1/100 ölçekli planı,

- b) (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Binanın adresi ile tapu kaydı veya intifa, irtifak hakkı veya kira sözleşmesi gibi haklarla en az on yıl kullanma iznini gösteren belge örneği,
- c) Mevcut kültür ve tabiat varlıklarının sıra numarası, adı, cinsi ve ölçülerini belirtir bir listesi,
- d) Tüzel kişilerin yetkili organlarından alınmış karar veya onay.

Müze Yeri

Madde 6- Müze olarak kullanılacak binanın;

- a) Müstakil bir yapı veya ayrı bir bölüm olması,
- b) Mevcut kültür ve tabiat varlıklarının teşhirine, depolanmasına ve grup ziyaretlerine uygun olması
- c) Kültür ve tabiat varlıklarının sağlıklı bir şekilde korunmasına uygun olması,
- d) Gerektiğinde kültür ve tabiat varlıklarının bakımının yapılabileceği bir atölyenin bulunması,
- e) Ziyaretçilerin müracaat, dinlenme yeri, tuvalet ve diğer zaruri ihtiyaçlarını karşılayabilecek tesislerin bulunması,
- f) Yangına, sabotaja ve hırsızlığa karşı emniyet tedbirlerinin alınmış olması, gerekmektedir.

Değerlendirme

Madde 7- Başvuruyu alan Kültür ve Turizm Bakanlığı durumu bu yönetmelik hükümlerine göre inceler. Değerlendirme yapılırken sergilenecek eserlerin bir müze için yeterli nicelik ve nitelikte bulunması, müzenin sürekli hizmet vereceğinin sağlanmış olması hususları da dikkate alınır. Sonuç olumlu görüldüğü takdirde özel müze açma izni verilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Gerçek ve tüzel kişilerle vakıflar tarafından kurulacak müzelerin faaliyet konuları ve alanları, yapılacak başvuruda beyan olunan istekleri değerlendirilerek Kültür ve Turizm Bakanlığınca verilecek izin belgesinde belirlenen konu alanına inhisar etmek şartı ile her çeşit taşınır kültür ve tabiat varlığı bulundurabilir ve teşhir edebilirler.

Müze Görevlileri

Madde 8- Özel müze açmalarına izin verilenler müzenin özelliğinin gerektirdiği nitelik ve nicelikte uzman personel ile yeteri kadar bekçi görevlendirmek zorundadırlar.

Envanter Kayıtları

Madde 9- Özel müzede bulunan kültür ve tabiat varlıkları Bakanlıkça uygun görülecek ve noterden tasdikli iki nüsha halinde tanzim edilecek envanter defterlerine özel müze uzmanlarınca kaydedilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Bu defterlerden bir nüshası, özel müzenin denetim açısından bağlı olduğu müzeye verilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Yeni Kültür ve Tabiat Varlıklarının Alımı ve Kaydı

Madde 10- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kültür ve tabiat varlıklarını öncelikli satın alma yetkisi Devlet müzelerine aittir. Özel müzelere yeni alınan kültür ve tabiat varlıkları en geç otuz günlük sürede her iki envanter defterinin devam eden sıra numarasına uyularak usulüne göre kaydedilir. Bir envanter numarasına birden fazla kültür ve tabiat varlığı kaydedilemez.

Özel müzeler, koleksiyonlarındaki her türlü taşınır kültür ve tabiat varlığını, Bakanlıktan onay almak ve koleksiyonun bütünlüğünü korumak şartı ile kendi aralarında değiştirebilir veya satabilir. Satın almada öncelik Bakanlığa bağlı müzelere ait olup satış ve değiştirme işleminden on beş gün önce, denetim açısından bağlı bulunduğu müze müdürlüğüne konuyla ilgili kültür ve tabiat varlıkları hakkında satış veya devir sözleşmesi örneği gönderilerek haber verilir.

Denetim

Madde 11- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Özel müzeler, denetim açısından bağlı bulunduğu müze müdürlüğü uzmanları tarafından, yılda en az bir defa denetlenir.

Özel müze yetkilileri, denetim esnasında istendiği takdirde, her türlü bilgi ve belgeyi vermekle yükümlüdürler.

Denetlemelerde özel müzedeki kültür ve tabiat varlıklarının sağlığı ve güvenliği ile ilgili tedbirlerin alınıp alınmadığı, ayrıntılı envanter bilgilerinin olup olmadığı incelenir. Denetleme raporu üç nüsha olarak düzenlenir. Tespit edilen aksaklıklar kültür ve tabiat varlıklarının güvenliğini ve sağlığını ciddi biçimde tehlikeye atmayacak nitelikte ise rapor özel müzeye tebliğ edilerek en geç iki ay içerisinde aksaklıkların düzeltilmesi istenir. İki aylık sürenin sonunda yeniden denetim yapılır ve nihai raporun bir nüshası özel müzeye verilir, bir nüshası denetlemeyi yapan ilgili müzede saklanır, bir nüshası da usulüne uygun olarak düzenlenmiş özel müze istatistik formu ile beraber yıl sonunda Bakanlığa gönderilir.

Madde 12- Özel Müzelerin 2863 sayılı Kanun ve Yönetmelik hükümlerine uymadıklarının tespit edilmesi halinde izinleri Kültür ve Turizm Bakanlığınca iptal edilir.

(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kapanan veya Taşınması Gereken Özel Müzeler

Madde 13 –(Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Kapanacak veya taşınacak özel müzeler, durumu en az otuz gün önce yazılı olarak Kültür ve Turizm Bakanlığına bildirirler.

Kapanan, taşınan veya Bakanlıkça izinleri iptal edilen özel müzelerde bulunan kültür ve tabiat varlıkları denetim yönünden bağlı oldukları müze müdürlüğü uzmanlarınca incelenir. Devlet müzelerine alınması uygun görülenler, bağış yoluyla veya 13/8/1984 tarihli ve 18488 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Korunması Gerekli Taşınır Kültür ve Tabiat Varlıklarının Tasnifi, Tescili ve Müzelere Alınmaları Hakkında Yönetmelik hükümleri uyarınca tespit edilecek bedel üzerinden Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelere kazandırılır. Bu müzeler, Bakanlıkça uygun görülmesi halinde kültür ve tabiat varlıklarını başka bir özel müzeye devredebilirler.

Özel müze olarak kullanılan binadan, önleyemedikleri sebeplerden dolayı veya kullanma haklarının sona ermesi nedeniyle taşınmak zorunda kalanlar, belirledikleri yerin Bakanlıkça uygun görülmesi ve nakliye ve depolama masrafları kendilerince karşılanmak kaydıyla taşınabilirler. Bu durumda faaliyetlerine ara vermeleri halinde, izinleri, Bakanlıkça uygun görülecek yeni bir müze binası bulununcaya kadar

dondurulmuş sayılır. İzin dondurulmuş sayıldığı sürenin bir yılı aşması ve yeniden faaliyete geçilmemesi halinde özel müze açma izni iptal edilir.

Eserlerin Müze Dışına Çıkarılmaması

Madde 14- Özel Müzeler müze binası dışında eser bulunduramazlar ve depo meydana getiremezler.

Özel müzelerin başka bir yapıya taşınması ve eserlerin bu müze dışında geçici olarak sergilenmesi Kültür ve Turizm Bakanlığının iznine bağlıdır.

Bakanlık Yardımı

Madde 15- Özel Müzeler Kültür ve Turizm Bakanlığında ilmi ve teknik konularda yardım isteyebilirler.

Giriş Ücreti

Madde 16- Özel müzelere giriş için ziyaretçilerden ücret alınabilir. Bu ücret, Kültür ve Turizm Bakanlığı müzeleri için tayin edilen azamî giriş ücretinden fazla olamaz.

Yasaklar

Madde 17- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Güveni kötüye kullanma, zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, görevi kötüye kullanma, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, devletin sırlarını açığa vurma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti yaparak, kullanılmasını kolaylaştırma ve kullanma, satın alma veya bulundurma, kaçakçılık suçları ile 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, 12/4/1991 tarihli ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu, 10/7/2003 tarihli ve 4926 sayılı Kaçaklılıkla Mücadele Kanunu ve 13/11/1996 tarihli ve 4208 sayılı Kanunda, 12/6/1933 tarihli ve 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda belirtilen suçlardan, ertelenmiş veya affa uğramış olsalar dahi, hüküm giymiş şahıslar ile korunması gerekli taşınır kültür varlığı koleksiyoncusu iken kendi isteği dışında bir nedenle belgesi iptal edilenler, özel müze açamazlar ve özel müzelerde çalışamazlar.

Özel müze sahipleri başvuru esnasında, bunların murisleri ise özel müzeye ait hak

kayıtlarını, Bakanlığa verirler. İlgililer Bakanlıkça gerekli görülmesi halinde adli sicil kayıtlarını belgelemekle yükümlüdürler.

Gözetim

Madde 18- (Değişik:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Özel müzeye ait kültür ve tabiat varlıklarının harap olması, kırılması, kaybolması, çalınması gibi durumlarda olay en geç üç iş günü içerisinde ilgili mercilere ve Kültür ve Turizm Bakanlığına belgeleri ile duyurulur. Bakanlıkça gerekli inceleme ve soruşturma yapılır.

Özel müze sahibi gerçek kişinin ölümü halinde özel müzeye ait hak ve sorumluluklar varislerine intikal eder. Durum, varisler tarafından veraset ilanı ile birlikte dört ay içinde, özel müzenin denetim açısından bağlı olduğu müze müdürlüğüne bildirilir.

Kaldırılan Hükümler

Madde 19- Bu yönetmelikle 18.10.1980 gün ve 17129 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “**Özel Müze Yönetmeliği**” yürürlükten kaldırılmıştır.

(Ek:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) Modern Eser veya Eşya Müzeleri EK MADDE 1 – (İptal; 19/01/2012 tarih ve 28178 sayılı Resmi Gazete) yürürlükten kaldırılmıştır.¹

Geçici Madde 1- Bu yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce kurulmuş veya açılmış olup da Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almamış bulunan özel müzeler, yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten sonra 6 ay içerisinde bu yönetmelik hükümlerine durumlarını uydurarak izin belgesi almak zorundadırlar.

Geçici Madde 2- (Ek:24/11/2006 tarih, 26356 sayılı Resmi Gazete) 2863 sayılı Kanunun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarınca hazırlanan yönetmelik yayımlanıncaya kadar bu konuda yapılacak başvurular bu Yönetmelik kapsamında değerlendirilir. Bu müzelerle ilgili envanter, denetim ve sergileme konusunda bu Yönetmeliğin Ek 1 inci maddesinin son fıkrası hükmü uygulanır.

Yürürlük ve Yürütme

Madde 20- Bu yönetmelik yayımlandığı tarihte yürürlüğe girer.

Madde 21- Bu yönetmeliği Kültür ve Turizm Bakanı yürütür.

¹ 2863 sayılı Kùltür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununa tabi eser bulundurmayan ancak; modern eserleri veya eşyaları barındıran özel müzeler, 14/6/1989 tarihli ve 3572 sayılı İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulüne Dair Kanun, 14/7/2005 tarihli ve 2005/9207 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe konulan İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik ve ilgili mevzuat kapsamında ilgili idarece ruhsatlandırılır.

Bu madde hükmüne göre kurulan özel müzelere talepleri halinde envanterlerinin en az yarısının ÷lkemizin kùltür ve sanatı ile ilgili eserlerden oluşması ve desteklenmesinin Bakanlıkça uygun görülmesi halinde bu Yönetmelikte belirlenen usul ve esaslara göre özel müze belgesi verilebilir. Bu müzelerin envanterleri işin mahiyetine göre Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslara göre yapılır. Denetimleri, beş yılda bir gerçekleştirilir. Bakanlıkta müzenin envanteri ile ilgili yeterli uzman bulunmaması halinde masrafları müzece karşılanmak kaydı ile envanter denetimleri, konusunda uzman kişilere yaptırılabilir.

Bakanlıktan izin alınması ve belirlenen koşullara uyulması kaydı ile Bakanlığa, özel müzelere veya koleksiyonerlere ait kùltür ve tabiat varlıkları, bu maddenin ikinci fıkrasında belirtilen müzelerde altı ayı geçmemek kaydıyla sergilenebilir. Bakanlıktan izin alınmaksızın bu madde kapsamındaki müzelerde herhangi bir şekilde kùltür ve tabiat varlığı bulundurulduğunun tespiti halinde 2863 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uyarınca işlem yapılır.

EK 2. SERGİLER

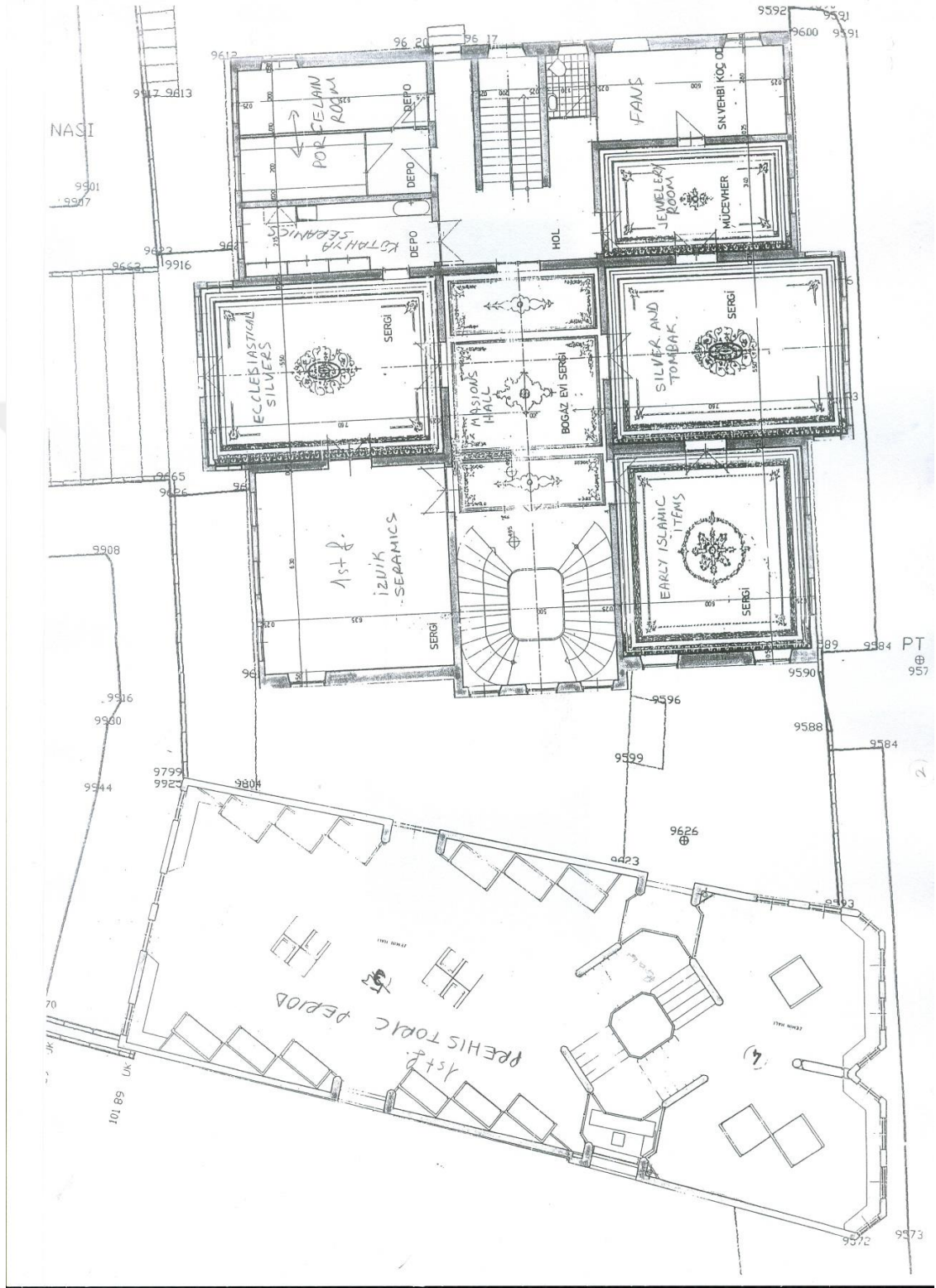
Sergiler

- *”Ressamların Gözü İle Atatürk”, 14 Mart- 2 Mayıs 1981
- *”Vakfiyeler ve Fermanlar Sergisi” 5-15 Aralık 1985 Sadberk Hanım Müzesi
- *”Eski Mısır’dan Bu Yana Gelinler” 24 Temmuz- 13 Ekim 1985
- *Çini Sergisi, Sadberk Hanım Müzesi 01.02.1986
- *”Gençlik ve “Barış” resim sergisi VKV Sarıyer Lisesi tarafından Sadberk hanım Müzesi’nde düzenlendi 20 Mayıs- 5 Haziran 1986
- *”Çini Sergisi, 6-11 Temmuz 1986 Kütahya Müzesi
- *”Türk Sanatında Hilyeler”, Güneş, 18 Ocak 1987, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Mücevherat Defilesi” Sadberk Hanım Müzesi 12.12.1988
- *”Çiçeklerin Ateş Dansı” İznik Çinileri Sergisi, 15 Aralık 1989, Türk İslam Eserleri Müzesi
- *”Boğaziçi Saraylarının Kadınları” Printemps Mağazası/Paris 13 Şubat 1990
- *Venedik’te Ebru” İtalyan Ebru Sanatçısı Alberto Valse’nin Sergisi, 6-24 Mayıs 1990, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Parçalı Bohça Sergisi” Sevim Hanif’in 1989-1990 Grubu”yla sergi için yaptığı çalışmalar, Sadberk Hanım Müzesi, 6-16 Ekim 1990
- *”ADLER Mücevher Sergisi”, 4-5 Kasım 1990, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Çağlarboyu Samsat Sergisi”, 8-23 Aralık 1990, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Türk Çini ve Seramikleri” 25 Eylül-31 Aralık 1991, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Çağlar Boyunca Anadolu’da Tas Sergisi” 23 Mart 1991, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Ressam Emin Başaran Bilek Resim Sergisi” 28 Eylül-19 Ekim 1991, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Protohistorik Çağlardan Günümüze Yiyecek ve İçecek Kapları”, 24 Ekim-13 Aralık 1992, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Çiçeklerden Kumaşlara Kıyafet Sergisi” 15 Şubat-1 Mart 1992, İzmir Resim ve Heykel Müzesi
- *”İpek Tutkusu” Haziran-Temmuz 1993 (İpek Yolu Festivali Nedeniyle)
- *”Nişanlar Madalyalar Sergisi”, 9-19 Kasım 1993, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Suat Özyönüm Heykel Sergisi” Kasım 1993
- ✓ *”Kokuların Mirası Sergisi”, 18 Aralık 1993-6 Ocak 1994, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Osmanlı Dönemi Kilise Eşyaları Sergisi” 19 Kasım-31 Aralık 1994, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Vehbi Koç Sergisi”, Mart 1996, Sadberk Hanım Müzesi

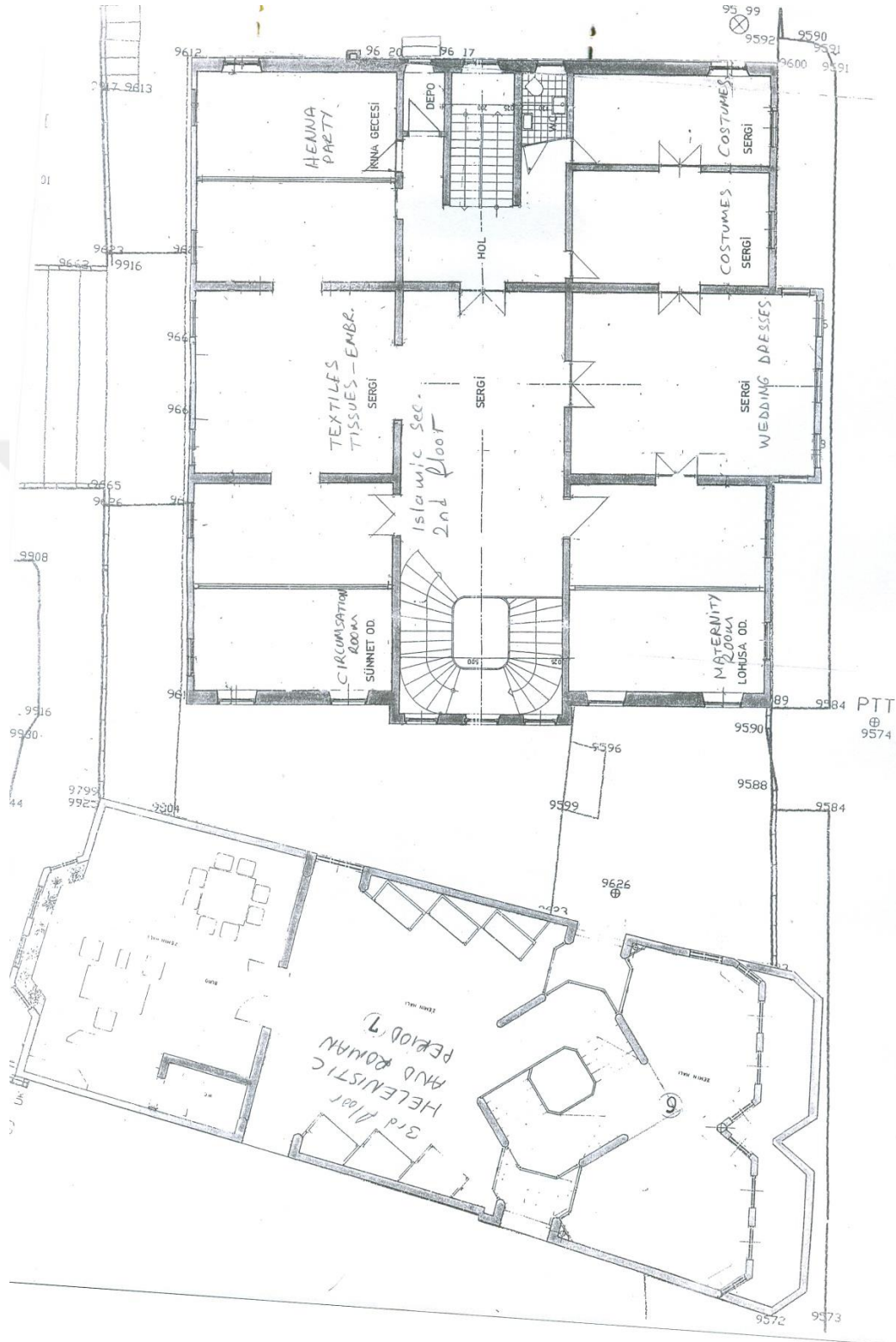
- *”Anadolu Kùltürleri ve Sadberk Hanım Müzesi’nden Türk Sanatı”, 24 Temmuz-24 Kasım 1996, Türk Kùltür Köyü, Kashiwazaki, Japonya
- *”Çağlarboyu Anadolu’da Ticaret ve Vehbi Koç Sergisi”, Mart 1997
- *”Cafer Bater Suluboya Resim Sergisi”, 8-30 Mayıs 1999, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Antaki Ailesi’nin Çeyiz Sandığı Şubat 2000
- *”Osmanlı Seramiği’nin Görkemi Sergisi” 1 Nisan-2 Temmuz 2000, Jacquemart Andre Müzesi, Paris
- *
- ✓ *”Kubbealtı Ekrem Hakkı Ayverdi Koleksiyonu’ndan Seçme Eserler Sergisi”, 11 Kasım-24 Aralık 2000, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Karia Sergisi” 14 Ekim 2001- 31 Ocak 2002, Sadberk Hanım Müzesi
- *”Mü ile Mo’nun Çantaları” 28 Nisan-4 Haziran 2001, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Türkiye Kùltür Hazineslerinden Seçme Eserler, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu”, 9 Şubat 2002 Fukoko, Japonya
- ✓ *”Bir Tatlı Huzur” Münir Nurettin Selçuk’un ölümünün 22. yıldönümü vesilesiyle düzenlendi, 28 Nisan-2 Haziran 2002, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Türkiye Kùltür Hazineslerinden Seçme Eserler, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu”, 12 Temmuz 2002, Iwaki, Japonya
- *”Esintinin Zerafeti:Yelpazeler ve El Çantaları Sergisi”, 20 Ekim 2002- 12 Ocak 2003, VEKAM-Ankara
- ✓ *”Karun’dan Karia’ya Muharrem Kayhan Koleksiyonundan Erken Anadolu Sikkeleri”, 24 Mayıs-15 Temmuz 2003, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Sevgi Gönül’ün Özel Hat Koleksiyonu:Gönülden Bir Tutku”, 26 Mayıs-25 Temmuz 2004, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Kağıt Elbiseler Sergisi” Isabelle de Borchgrave’in eserleri, 6 Kasım 2004-9 Ocak 2005, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Hatıra-i Uhuvvet:Portre Fotoğrafların Cazibesi:1846-1950” 1-13 Mart 2005 , Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Asırlar Sonra Bir Arada” 4 Aralık 2005-28 Şubat 2006, Sadberk Hanım Müzesi
- ✓ *”Parıldayan Hatıralar Sevgi Gönül Koleksiyonundan Son Dönem Osmanlı istanbuluna Ait Kilise Gümüşleri 16 Nisan-02 Temmuz 2006
- ✓ *”Latmos Dağları’nda Tarihöncesi Kaya Resimleri 04 Kasım 2006
- ✓ *”Istanbul: The City and the Sultan” 16 December 2006-15 April 2007, Amsterdam

- ✓**Renklere Kavuşmak Josephine Powell Koleksiyonu'ndan Anadolu Kilimleri ve Dokuma Aletleri 18 Nisan 2007 Yıldız Sarayı
- ✓* *Kırım Savaşı'nın 150. Yılı* 9 Aralık 2006-25 Şubat 2007
- ✓*Çatma ve Kemha:Osmanlı İpekli Dokumaları Sergisi 14 Nisan-10 Haziran 2007
- ✓***"Eski Çağ'da İçki ve Sunu Kapları"* sergisi 9 Aralık 2007-30 Mart 2008
- ✓*II.Meşrutiyet'in 111'inci Yılı 19 Haziran 2008
- ✓**Parma: Sarayın Terzisi 26 Kasım 2008
- ✓*Ateşin Oyunu İznik Çini Seramikleri 12 Nisan-11 Ekim 2009
- ✓**"Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Döneminden Kadın Giysileri, Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu" 7 Mayıs-7 Kasım 2010
- ✓*Hanedan ve Kamera:Osmanlı Sarayı'ndan Portreler, Ömer M. Koç Koleksiyonu", 7 Ocak-24 Nisan 2011
- ✓**"Kilden Suretler: Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Antik Çağ Terrakotta Figürinleri" 18 Kasım 2011-15 Nisan 2012
- ✓**"Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonundan Osmanlı İşlemeleri...el emeği göz nuru." 7 Aralık 2012-26 Mayıs 2013
- ✓*Kadim Çağlardan İzler" 6 Aralık 2013-25 Mayıs 2014

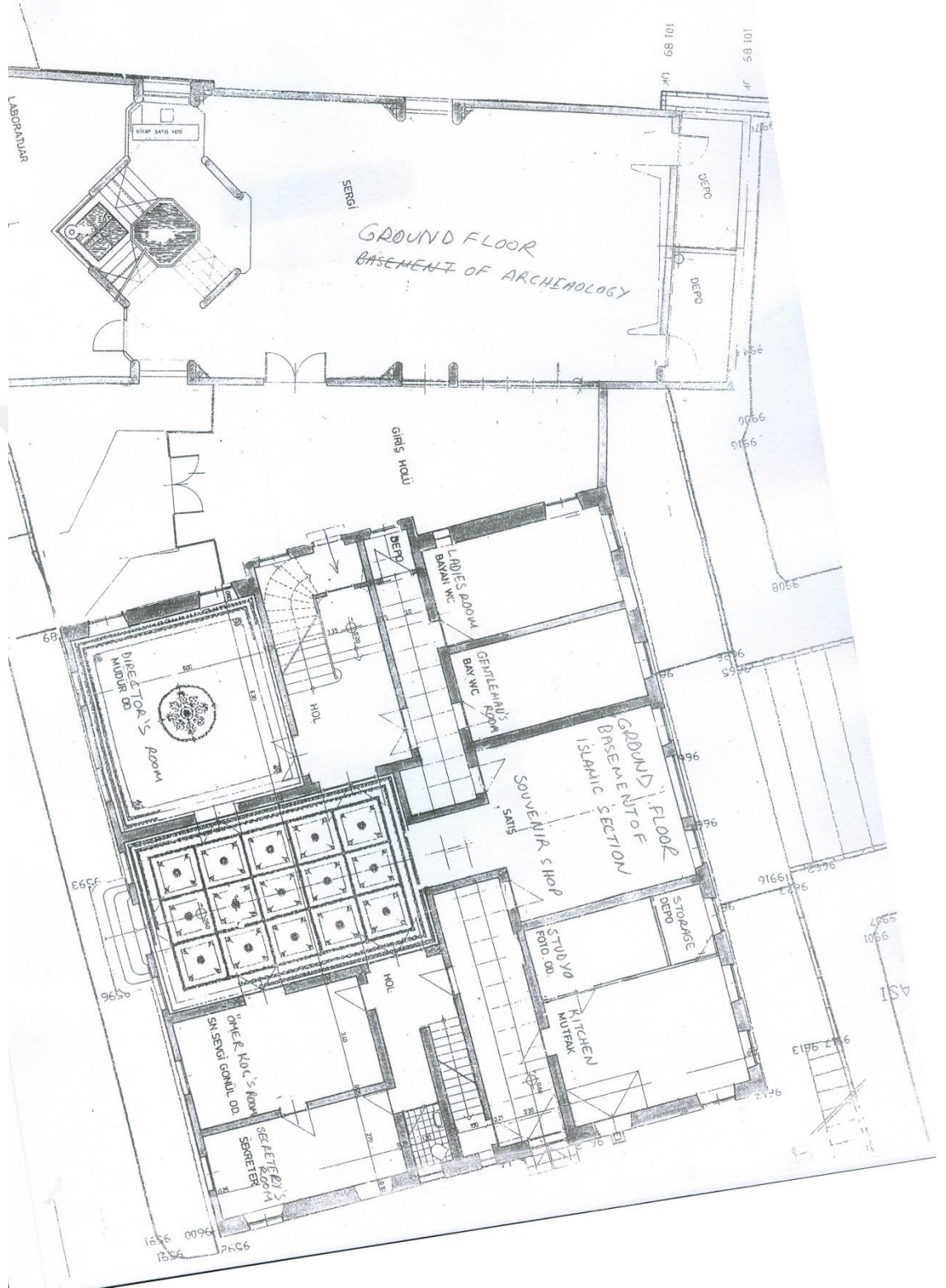
EK 3. ÇİZİMLER

Çizim 1. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı
(Kaynak: SHM Arşivi)

Çizim 2. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı
(Kaynak: SHM Arşivi)

**Çizim 3. Sadberk Hanım Müzesi Yapı Planı
(Kaynak: SHM Arşivi)**

EK 4. RESİMLER**Resim 1. Sadberk Hanım Müzesi**

Resim 2. İznik Çini Vitrin Düzenleme (SHM Arşivi)

Tabak. Seramik. İznik 16.yy. sonu. Env. P 506-12240; Ç: 29.9 cm.

Resim 3. Sadberk Hanım Müzesi (SHM Kataloğu)

Resim 4. Sadberk Hanım Müzesi Erken İslam Sanatı (SHM Kataloğu)

Resim 5. Sadberk Hanım Müzesi, Eyyubi ve Mamluk Sanatı (SHM Kataloğu)

Aşurelik. Porselen. Fransız - Jacop Petit 19.yy. Env. P 34-126; Y: 64.5 cm.

Resim 6. Sadberk Hanım Müzesi Koleksiyonu (SHM Kataloğu)

Resim 7. Sadberk Hanım Müzesi, Osmanlı Dokuma Örnekleri (SHM Kataloğu)

Resim 8. Sadberk Hanım Müzesi, 19. Yüzyıl Yelpazeleri (SHM Kataloğu)

Resim 9. Sadberk Hanım Müzesi Kahve İkramı (SHM Kataloğu)

Resim 10. Sadberk Hanım Müzesi, Lohusa Şerbeti İkrâmı (SHM Kataloğu)

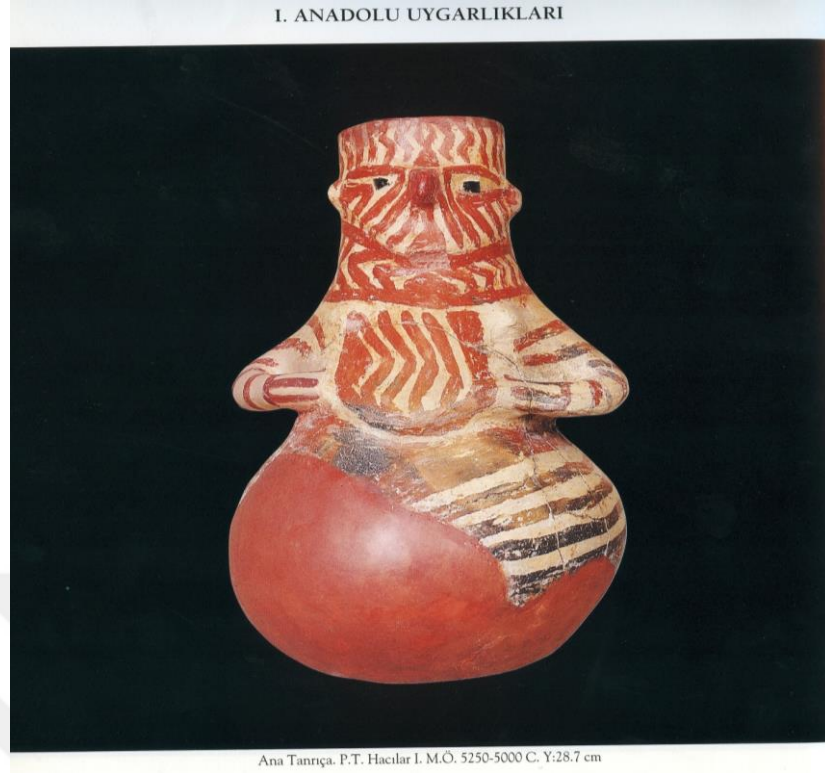
Resim 11. Sadberk Hanım Müzesi, Damat Traşı (SHM Kataloğu)

Resim 12. Sadberk Hanım Müzesi, Sünnet Merasimi (SHM Kataloğu)

Resim 13. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası Vitrini (SHM Arşivi)

Resim 14. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eser (SHM Kataloğu)

Resim 15. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eserler M.Ö. 3.bin (SHM Kataloğu)

Resim 16. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Arkeolojik Eserler M.Ö. 2.bin (SHM Kataloğu)

Resim 17. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Hitit Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 18. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Urartu Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 19. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Frig Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 20. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Miken Çağı Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 21. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Geometrik Dönem Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 22. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Orientalizan ve Erken Arkaik Dönem Eserleri (SHM Kataloğu)

Resim 23. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Attika Seramikleri (SHM Kataloğu)

Resim 24. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Lidya Seramikleri (SHM Kataloğu)

Resim 25. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, M.Ö. 5. Yüzyıl Seramikleri (SHM Kataloğu)

Resim 26. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, M.Ö. 6.ve 4. Yüzyıl Seramikleri (SHM Kataloğu)

Resim 27. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Hellenistik Eserler (SHM Kataloğu)

Resim 28. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Roma Dönemi (SHM Kataloğu)

Resim 29. Sadberk Hanım Müzesi Sevgi Gönül Binası, Süs Eşyaları (SHM Kataloğu)

Resim 30. Sadberk Hanım Müzesi, Tekstil Restorasyonu (SHM Arşivi)

Resim 31. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi

Resim 32. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi

Resim 33. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi

Resim 34. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi

Resim 35. Sadberk Hanım Müzesi, Bahçe Düzenlemesi

Resim 36. Sadberk Hanım Müze Kütüphanesi

EK 5. Türkiye’de Mevcut Özel Müzelerin Listesi

ÖZEL MÜZELER				
Sıra	Özel Müze	Bulunduğu İl	Bağlı Olduğu Kurum/Kişi	Denetleyen Müze
1	Florya Model Uçak Müzesi	İstanbul	Fly Hava Kargo Servis Havacılık ve Turizm Hiz.Ltd. Şirketi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
2	İstanbul Arkeoloji ve Kültür Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Prehistorya Ana Bilim Dalı	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
3	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kulesi Anıt Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
4	II. Bayezid Türk Hamam Kültürü Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
5	Adalar Müzesi	İstanbul	Adalar Vakfı ve Adalar Belediyesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
6	Haluk Perk Müzesi	İstanbul	Haluk Perk	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
7	İstanbul Oyuncak Müzesi	İstanbul	Sunay Akın Müzecilik ve Kül. Hiz. Ltd. Şti.	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
8	İstanbul Üniversitesi Jeoloji Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
9	Sadberk Hanım Müzesi	İstanbul	Vehbi Koç Vakfı	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
10	Sirkeci Garı T.C.D.D. Müzesi Sanat Galerisi	İstanbul	TCDD İşl. Genel müdürlüğü	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
11	Yapı Kredi Vedat Nedim Tör Müzesi	İstanbul	Yapı Kredi Bankası	İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü
12	Basın Müzesi	İstanbul	Türkiye Gazeteciler Cemiyeti	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
13	Çatalca Mübadele Müzesi	İstanbul	Çatalca Belediyesi ve Lozan Mübadilleri Vakfı	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
14	Kont Szechenyi İtfaiye Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
15	Yerebatan Sarnıcı	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Ayasofya Müzesi Müdürlüğü
16	Atatürk Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
17	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Resim ve Heykel Müzesi	İstanbul	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi	İstanbul Galata Mev. Müz. Müd.
18	Aşyan Müzesi (Tevfik Fikret'in Evi)	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
19	Türkiye İş Bankası Müzesi	İstanbul	Türkiye İş Bankası	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü

20	Darüşşafaka Cemiyeti Müzesi	İstanbul	Darüşşafaka Cemiyeti	İstanbul Hisarlar Müzesi Müdürlüğü
21	Ayşe ve Ercüment Kalmık Müzesi	İstanbul	Ayşe ve Ercüment Kalmık Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
22	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Müzesi	İstanbul	İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
23	Hisart Canlı tarih Müzesi	İstanbul	Halil Nejat Çuhadaroğlu Kül. ve Tur. Sanat İşletmeciliği A. Ş.	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
24	Pera Müzesi	İstanbul	Suna-İnan Kıraç Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
25	Rezzan Has Haliç Kültürleri Müzesi	İstanbul	Rezzan Has Haliç Kültürleri Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
26	Sait Faik Abasıyanık Müzesi	İstanbul	Darüşşafaka Cemiyeti	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
27	Santral İstanbul Enerji ve Çağdaş Sanatlar Müzesi	İstanbul	İstanbul Bilgi Üniversitesi	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
28	İstanbul Özel Okçular Tekkesi Müzesi	İstanbul	Okmeydanı Spor ve Eğitim Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
29	İstanbul Lale Vakfı Müzesi	İstanbul	İstanbul Lale Vakfı	İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Müdürlüğü
30	İSKİ Su Medeniyetleri Müzesi	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
31	İstanbul PTT Müzesi	İstanbul	PTT Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
32	Kazım Karabekir Paşa Müzesi	İstanbul	Kazım Karabekir Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
33	Marmara Üniversitesi Cumhuriyet Müzesi ve Sanat Galerisi	İstanbul	Marmara Üniversitesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
34	Masumiyet Müzesi	İstanbul	Masumiyet Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
35	Miniatürk Mini Türkiye Parkı	İstanbul	İstanbul Kültür Ve Sanat Ürünleri Tic. A.Ş.	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
36	Orhan Kemal Müzesi	İstanbul	Orhan Kemal Kültür Merkezi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü

37	Osmanlı Bankası Müzesi	İstanbul	Galata Araş. Yay. Tan. Bil. Tek. Hiz. A.Ş.	İstanbul Türk ve İslam E. M.
38	Rahmi M. Koç Sanayi Müzesi	İstanbul	Rahmi Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
39	Sakıp Sabancı Müzesi	İstanbul	Sabancı Üniversitesi	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
40	Türk Vakıf Hat Sanatları Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
41	Vakıflar Halı Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
42	Vakıflar Kilim ve Düz Dokuma Yaygılar Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
43	Yahya Kemal Beyatlı Kent Müzesi	İstanbul	İstanbul Fetih Cemiyeti-Yahya Kemal Enstitüsü	İstanbul Türk ve İslam E. M. Müdürlüğü
44	500. Yıl Vakfı Türk Musevileri Müzesi	İstanbul	Zülfaris Sinagogu 500. Yıl Vakfı	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
45	Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Akaretler Mustafa Kemal Müzesi	İstanbul	Vakıflar Genel Müdürlüğü	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
46	BJK Müzesi	İstanbul	BJK Vakfı	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
47	Doğa ve Bilim Müzesi	İstanbul	Ahmet Hamza	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
48	İstanbul Modern Sanat Müzesi	İstanbul	İstanbul Modern Sanat Vakfı	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
49	Şehir Müzesi (Depo ile birlikte)	İstanbul	İstanbul Büyükşehir Belediyesi	İstanbul Yıldız Sarayı Müzesi Müdürlüğü
50	Çengelhan Rahmi M. Koç Müzesi	Ankara	Çengelhan Otelcilik Turizm, İnş. ve Rest. A.Ş.	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
51	Meteoroloji Müzesi	Ankara	Meteoroloji Genel Müdürlüğü	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
52	MTA Tabiat Tarihi Müzesi	Ankara	MTA Genel Müdürlüğü	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
53	ODTÜ Tabiat Tarihi Müzesi	Ankara	Orta Doğu Teknik Üniversitesi	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
54	Yüksel Erimtan Arkeoloji ve Sanat Müzesi	Ankara	Yüksel Erimtan Kültür ve Sanat Vakfı	Ankara Anadolu Med. Müzesi Müdürlüğü
55	75.Yıl Cumhuriyet Eğitim Müzesi	Ankara	Milli Eğitim Bakanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü

56	Kurtuluş Savaşında Atatürk Konutu ve Vagonu	Ankara	TCDD İşl. Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
57	Özel TED Ankara Koleji Vakfı Müzesi	Ankara	Özel TED Koleji Vakfı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
58	PTT Pul Müzesi	Ankara	PTT Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
59	TCDD Malıköy Müzesi	Ankara	TCDD İşl. Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
60	TCDD Müzesi ve Sanat Galerisi	Ankara	TCDD İşl. Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
61	Telekomünikasyon Müzesi	Ankara	Türk Telekom Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
62	Türk Hava Kurumu Müzesi	Ankara	Türk Hava Kurumu Genel Başkanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
63	Türkiye Ormancılık Müzesi	Ankara	Orman Bakanlığı	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
64	Ziraat Bankası Müzesi	Ankara	Ziraat Bankası Genel Müdürlüğü	Ankara Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
65	A.O.Ç Müze ve Sergi Salonu	Ankara	A.O.Ç (Atatürk Orman Çiftliği)	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
66	A.Ü. Eğitim Bilimleri Fak. Oyuncak Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
67	Anadolu Mimarlık ve Mob. Kült. Mirası Müzesi	Ankara	Ali Rıza Bozkurt	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
68	Ankara Çocuk Müzesi	Ankara	Trio Grup Medikal, Sağ., İnş., Reklam, Gıda, Bilişim, Çocuk, Oyun ve Oyuncak, Yay. San. Tic. Ltd. Şti.	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
69	Ankara Somut Olmayan Kültürel Miras Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
70	Beypazarı Kent Tarihi Müzesi	Ankara	Beypazarı Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
71	Beypazarı Tarih ve Kültür Müzesi	Ankara	Ankara Valiliği	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
72	Beypazarı Yaşayan Müze	Ankara	Zehra Sema Demir	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
73	Çankaya Atatürk Köşkü Müzesi	Ankara	Cumhurbaşkanlığı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
74	Gazi Ü. Mes. Eğ. Fak. Prof. Ülker Muncuk Müzesi	Ankara	Gazi Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
75	Keçiören Belediyesi Etnografya Müzesi	Ankara	Keçiören Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
76	Kızılcahamam - Hocalı Müzesi	Ankara	Kızılcahamam Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü

77	Mustafa Ayaz Vakfi Plastik Sanatlar Müzesi	Ankara	Mustafa Ayaz Vakfi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
78	Sanayi ve Teknoloji Müzesi	Ankara	Makine ve Kimya Endüstrisi Kurumu Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
79	Sebahattin Yıldız Müzesi	Ankara	Sebahattin Yıldız	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
80	Şerife Uludağ Kız Olg. Enst. 100. Yıl Müzesi	Ankara	Milli Eğitim Bakanlığı	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
81	Toprak Mahsulleri Ofisi Müzesi	Ankara	T.M.O.	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
82	TRT Yayıncılık Tarihi Müzesi	Ankara	TRT Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
83	Türk Hamam Müzesi	Ankara	Zehra DEMİR	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
84	Türkiye Barolar Birliği Hukuk Müzesi	Ankara	Ankara Barosu	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
85	Ulucanlar Cezaevi Müzesi	Ankara	Altındağ Belediyesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
86	Vakıf Eserleri Müzesi	Ankara	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
87	Ziraat Fakültesi Müzesi	Ankara	Ankara Üniversitesi	Ankara Etnografya Müzesi Müdürlüğü
88	Ahmet Piriştina Kent Arşivi Ve Müzesi	İzmir	İzmir Büyükşehir Belediye Başkanlığı	İzmir Müzesi Müdürlüğü
89	E. Özgörkey Müzesi	İzmir	Özser Otomotiv Üretim Tic. Ve Ser. Hiz. A.Ş.	İzmir Müzesi Müdürlüğü
90	Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi Rektörlüğü	İzmir Müzesi Müdürlüğü
91	Hamza Rüstem Fotoğraf Evi Müzesi	İzmir	Karşıyaka Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
92	İzmir Neşe ve Karikatür Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
93	İzmir Kadın Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
94	Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi	İzmir	Ege Üniversitesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
95	Latife Hanım Köşkü Anı Evi Müzesi	İzmir	Karşıyaka Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
96	Konak Bel. Ümran Baradan Oyun ve Oyuncak Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
97	Mask Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü
98	Radyo ve Demokrasi Müzesi	İzmir	Konak Belediyesi	İzmir Müzesi Müdürlüğü

99	Selçuk Çamlık Açık Hava Buharlı Lokomotif Müzesi	İzmir	İzmir TCDD 3. Bölge Müdürlüğü	Efes Müzesi Müdürlüğü
100	Selçuk Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi	İzmir	Yaşar Eğitim Ve Kültür Vakfı	İzmir Müzesi Müdürlüğü
101	TCDD Müze ve Sanat Galerisi	İzmir	İzmir TCDD 3.Bölge Müdürlüğü	İzmir Müzesi Müdürlüğü
102	Ticaret Odası Müzesi	İzmir	İzmir Ticaret Odası	İzmir Müzesi Müdürlüğü
103	Tire Kent Müzesi Müzesi	İzmir	Tire Belediyesi	İzmir Tire Müzesi Müdürlüğü
104	Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi	İzmir	İzmir-Ödemiş Belediye Başkanlığı	Ödemiş Müzesi Müdürlüğü
105	Bolvadin Müzesi	Afyon	Bolvadin Belediyesi	Afyonkarahisar Müzesi Müdürlüğü
106	Zafer Müzesi	Afyon	Orman ve Su İşleri Bak. 5. Bölge Müd. Başkomutan Tarihi Milli Park Müdürlüğü	Afyonkarahisar Müzesi Müdürlüğü
107	Şehzadeler Müzesi	Amasya	İl Özel İdaresi	Amasya Müzesi Müdürlüğü
108	Alpaslan Belediye Müzesi	Amasya	Alpaslan Belediye Başkanlığı	Amasya Müzesi Müdürlüğü
109	Antalya Oyuncak Müzesi	Antalya	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya Müzesi Müdürlüğü
110	Soba Müzesi	Antalya	Antalya Büyükşehir Belediyesi	Antalya Müzesi Müdürlüğü
111	Suna-İnan Kıraç Kaleiçi Müzesi	Antalya	Vehbi Koç Vakfı	Antalya Müzesi Müdürlüğü
112	Fatma Suat Orhon Müze ve Sanat Evi	Aydın	Söke Belediyesi	Aydın Milet Müzesi Müdürlüğü
113	Özel Otantika Etnografya Müzesi	Aydın	CC Turizm Müzecilik İnşaat Proje Yapı Malzemeleri Mobilya Tarım İhracat İthalat Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.	Aydın Milet Müzesi Müdürlüğü
114	Adnan Menderes Üniv. Çine Arıcılık Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
115	Çine Kuvayi Milliye Müzesi	Aydın	Çine Belediyesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
116	Nazilli Etnografya Müzesi	Aydın	Nazilli Belediye Başkanlığı	Aydın Müzesi Müdürlüğü
117	Zeytin ve Zeytinyağı Tarihi Müzesi	Aydın	Adnan Menderes Üniversitesi, Ziraat Fakültesi	Aydın Müzesi Müdürlüğü
118	Aya Nikola Anıt Müzesi	Balıkesir	Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü

119	Küçükköy Belediyesi Kent Müzesi	Balıkesir	Balıkesir-Küçükköy Belediyesi	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
120	Ayıışığı Manastırı Müzesi	Balıkesir	Suzan Sabancı DİNÇER	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
121	Kuvayi Milliye Kültür Müzesi	Balıkesir	Balıkesir-Burhaniye Belediye Başkanlığı	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
122	Özcan İlköğretim Okulu Tarih ve Kültür Müzesi	Balıkesir	Ertuna Özel Eğitim Turizm Hizmetleri Basım Yayım Reklam Nakliye ve Gıda Maddeleri Ticareti Anonim Şirketi	Balıkesir Kuva-yi Milliye Müzesi Müdürlüğü
123	Kemal Samancıoğlu Etnografya Müzesi	Bartın	Bartın Belediye Başkanlığı	Bartın Amasra Müzesi Müdürlüğü
124	Baksı Müzesi	Bayburt	Hüsamettin Koçan-Bayburt Kül. San.Vakfı	Erzurum Müzesi Müdürlüğü
125	Bursa Basın Tarihi Müzesi	Bursa	Bursa Basın Cemiyeti	Bursa Müzesi Müdürlüğü
126	Bursa Göç Tarihi Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
127	Bursa Kent Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
128	Bursa Merinos Tekstil Sanayi Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
129	Bursa Ormancılık Müzesi	Bursa	Bursa Orman Bölge Müdürlüğü	Bursa Müzesi Müdürlüğü
130	Bursa SMMMO Muhasebe Müzesi	Bursa	Bursa Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası	Bursa Müzesi Müdürlüğü
131	İnegöl Kent Müzesi	Bursa	İnegöl Belediye Başkanlığı	Bursa Müzesi Md.
132	İnegöl Mobilya ve Ağaç Sanayi Müzesi	Bursa	İnegöl Belediye Başkanlığı	Bursa Müzesi Müdürlüğü
133	Karagöz Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
134	Merinos Enerji Müzesi	Bursa	Bursa Büyükşehir Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
135	TOFAŞ Bursa Anadolu Arabaları Müzesi	Bursa	Tofaş A.Ş.	Bursa Müzesi Müdürlüğü
136	Çanakkale Belediyesi Seramik Müzesi	Çanakkale	Çanakkale Belediye Başkanlığı	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
137	Adatepe Zeytinyağı Müzesi	Çanakkale	Ada Çiftlik Gıda Ür. San. Tic. A.Ş.	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
138	Antika Tarım Aletleri ve Traktör Müzesi	Çanakkale	Dursun Keskin	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
139	Çanakkale Kent Müzesi ve Arşivi	Çanakkale	Çanakkale Belediye Başkanlığı	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü

140	Yer Bilimleri ve Doğa Tarihi Müzesi	Çanakkale	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
141	Bigalı (Çamyayla) Atatürk Evi Müzesi	Çanakkale	Milli Parklar Genel Müdürlüğü	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
142	Kabatepe Simülasyon Merkezi ve Müzesi	Çanakkale	Milli Parklar Genel Müdürlüğü	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
143	Yenice Belediyesi Türkevi Etnografya Müzesi	Çanakkale	Yenice Belediyesi	Çanakkale Müzesi Müdürlüğü
144	Sarsılmaz Harp ve Av Silahları Müzesi	Düzce	Sarsılmaz Silah Sanayi A.Ş.	Düzce Konuralp Müzesi Müdürlüğü
145	Trakya Üniversitesi Çağdaş Resim Heykel Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
146	Trakya Üniversitesi II. Beyazıt Sağlık Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
147	Trakya Üniversitesi Lozan Müzesi	Edirne	Trakya Üniversitesi	Edirne Müzesi Müdürlüğü
148	Vakıf Eserleri Müzesi	Edirne	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Edirne Müzesi Müdürlüğü
149	Uzunköprü Kent Müzesi	Edirne	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Edirne Müzesi Müdürlüğü
150	Ali Gürer Müzesi	Erzincan	Mustafa Gürer	Malatya Müzesi Müdürlüğü
151	23 Temmuz Kongre Müzesi	Erzurum	Milli Eğitim Bakanlığı	Erzurum Müzesi Müdürlüğü
152	Anadolu Üniversitesi Cumhuriyet Tarihi Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
153	Anadolu Üniversitesi Çağdaş Sanatlar Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
154	Anadolu Üniversitesi Eğitim Karikatürleri Müzesi	Eskişehir	Anadolu Üniversitesi	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
155	Eskişehir Kent Müzesi	Eskişehir	Eskişehir Büyükşehir Belediye Başkanlığı	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
156	Eskişehir T.C.D.D. Müzesi	Eskişehir	TCDD İşl. 1. Bölge Müdürlüğü	Eskişehir Müzesi Müdürlüğü
157	Gaziantep Oyuncak Müz.	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Bld.	Gaziantep Müz.Md.
158	Atatürk Anı Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
159	Bayaz Han Kent Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Büyükşehir Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
160	Emine Göğüş Gaziantep Mutfak Müzesi	Gaziantep	Gaziantep Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü

161	Kent Müzesi (Kültür Tarihi Müzesi)	Gaziantep	Gaziantep Üniversitesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
162	Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi	Gaziantep	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
163	Özel Gorgo Medusa Cam Eserler Müzesi	Gaziantep	Gazi Truva Turizm Limited Şirketi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
164	Savaş Müzesi	Gaziantep	Gaziantep-Şahinbey Belediyesi	Gaziantep Müzesi Müdürlüğü
165	Kilim Müzesi	Hakkari	Hakkari İl Özel İdaresi	Diyarbakır Müzesi Müdürlüğü
166	Mustafa Erim Kent Tarihi Müzesi	İçel	Mustafa Erim	Mersin Müzesi Müdürlüğü
167	Silifke Taşucu Amphora Müzesi	İçel	Taşucu Eğitim ve Doğal Hayatı Kor. Vakfı	Mersin Silifke Müzesi Müdürlüğü
168	Maraş Kültür Evi ve Etnografya Müzesi	Kahramanmaraş	Kahramanmaraş Belediyesi	Kahramanmaraş Müzesi Müdürlüğü
169	Safranbolu Kent Tarihi Müzesi	Karabük	Safranbolu Kaymakamlığı	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
170	Özel 75.Yıl Cumhuriyet Müzesi	Kastamonu	Kastamonu Valiliği	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
171	Şeyh Şaban-ı Veli Külliyesi Vakıf Eserleri Müzesi	Kastamonu	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Kastamonu Müzesi Müdürlüğü
172	Selçuklu Müzesi	Kayseri	Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı	Kayseri Müzesi Müdürlüğü
173	Silahsan Silah Müzesi	Kırıkkale	Silahsan Hafif Silah San. Ve Tic. A.Ş. Gen. Müd.	Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü
174	Özel Büyükkarıştıran Belediyesi Etnografya Müzesi	Kırklareli	Büyükkarıştıran Belediyesi	Kırklareli Müzesi
175	Kocaeli Üniversitesi Prof. Dr. Baki Komsuoğlu Müzesi	Kocaeli	Kocaeli Üniversitesi	Kocaeli Müzesi Müdürlüğü
176	İlgın Kent Müzesi	Konya	İlgın Belediyesi	Akşehir Nasreddin Hoca Arkeoloji ve Etnografya Müzesi Müdürlüğü
177	A. R. İzzet Koyunoğlu Şehir Müzesi	Konya	Konya Büyükşehir Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
178	Aya Elenia Anıt Müzesi	Konya	Selçuklu Belediyesi	Konya Müzesi Müdürlüğü
179	Sahip Ata Hanegahı Vakfı Müzesi	Konya	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Konya Müzesi Müdürlüğü
180	Anadolu Kültür Sanat ve Arkeoloji Müzesi	Kütahya	Kütahya Kuvvetleri Komutanlığı	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
181	Dumlupınar Kurtuluş Savaşı Müzesi	Kütahya	Orman Bakanlığı	Kütahya Müzesi Müdürlüğü

182	Dumlupınar Üniversitesi Müzesi	Kütahya	Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
183	Kütahya Jeoloji Müzesi	Kütahya	Kütahya Belediyesi	Kütahya Müz. Md.
184	Kütahya Kent Tarihi Müzesi	Kütahya	Kütahya Belediyesi	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
185	Tavşanlı Belediye Müzesi	Kütahya	Tavşanlı Belediye Başkanlığı	Kütahya Müzesi Müdürlüğü
186	İsmet İnönü Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
187	Somuncu Baba Darende Tan. Kül. Mezk.	Malatya	Es-Seyyid Osman Hulusi Efendi Vakfı	Malatya Müzesi Müdürlüğü
188	Turgut Özal Müzesi	Malatya	İnönü Üniversitesi	Malatya Müzesi Müdürlüğü
189	Sakıp Sabancı Kent Müzesi	Mardin	İl Özel İdaresi	Mardin Müzesi Müdürlüğü
190	Marmaris Halıcı Ahmet Urkay Müzesi	Muğla	Ahmet Urkay	Muğla Marmaris Müzesi Müdürlüğü
191	Arıcılık Müzesi	Muğla	Muğla İli Arı Yetiştiricileri Birliği	Muğla Müzesi Müdürlüğü
192	Kopya Heykeltraşlık Eserleri Müzesi	Muğla	Muğla Üniversitesi Rektörlüğü	Muğla Müzesi Müdürlüğü
193	Kapadokya İsmail Akman Polis Müzesi	Nevşehir	Nevşehir Emniyet Müdürlüğü	Nevşehir Müzesi Müdürlüğü
194	Güray Müze	Nevşehir	Güray Çömlekçilik-Seramik	Nevşehir Müze Müdürlüğü
195	Kapadokya Kültür Müzesi	Nevşehir	Berrin Yıldız	Nevşehir Müzesi Müdürlüğü
196	Kapadokya Sanat ve Tarih Müzesi	Nevşehir	Radiye Gül	Nevşehir Müzesi Müdürlüğü
197	Osmaniye Kent Müzesi	Osmaniye	Osmaniye Belediyesi	Osmaniye Müzesi Müdürlüğü
198	Alifuatpaşa Kuvay-i Milliye Müzesi	Sakarya	Geyve Kaymakamlığı	Sakarya Müzesi Müdürlüğü
199	Alaçam Mübadele Müzesi	Samsun	İl Özel İdaresi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
200	Atatürk Evi (Mustafa Kemal Paşa'nın Karargâhı)	Samsun	Havza Kaymakamlığı	Samsun Müzesi Müdürlüğü
201	Özel Samsun Kent Müzesi	Samsun	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
202	Bandırma Vapuru ve Milli Mücadele Müzesi	Samsun	Samsun Büyükşehir Belediyesi	Samsun Müzesi Müdürlüğü
203	Mahmut Nedim Konağı Özel Kurtuluş Savaşı Müzesi	Şanlıurfa	Şanlıurfa Valiliği	Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü

204	Şanlıurfa Geleneksel El Sanatları Müzesi	Şanlıurfa	Şanlıurfa İli Kültür Eğitim sanat ve Araştırma Vakfı	Şanlıurfa Müzesi Müdürlüğü
205	Mevlevi Kültürü ve Vakıf Eserleri Müzesi	Tokat	Vakıflar Genel Müdürlüğü	Tokat Müzesi Müdürlüğü
206	Atatürk Köşkü Müzesi	Trabzon	Trabzon Belediyesi	Trabzon Müzesi Müdürlüğü
207	Uşak Kent Tarihi Müzesi	Uşak	Uşak Belediyesi	Uşak Müzesi Müdürlüğü
208	Özel İbrahim Müteferrika Kağıt Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
209	Özel Yalova Kent Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
210	Atatürk ve Çocuk Müzesi	Yalova	Yalova Belediyesi	Bursa Müzesi Müdürlüğü
211	Çanakçılar Seramik A.Ş. Müzesi	Zonguldak	Çanakçılar Seramik A.Ş.	Zonguldak Ereğli Müzesi Müdürlüğü

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Hatice BALTACI
Doğum Yeri ve Tarihi	Kahramanmaraş – 01.05.1977
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi
Y. Lisans Öğrenimi	Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce
Bilimsel Faaliyetleri	
İş Deneyimi	
Stajlar	
Projeler	
Çalıştığı Kurumlar	
İletişim	
E-Posta Adresi	
Tarih	15.12.2015